

T. C.

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE
EDİNİLMİŞ MALLAR ile KİŞİSEL MALLAR AYRIMI**

Pakize Ezgi Akbulut

2501070560

Tez Danışmanı

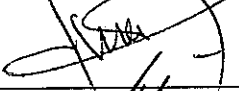

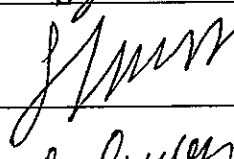

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ

İstanbul, 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI 2501070560** numaralı **PAKİZE EZGİ AKBULUT'UN** hazırladığı konulu **“EDİNİLMİŞ MALLARA KATILIM REJİMİNDE EDİNİLMİŞ MALLAR İLE KİŞİSEL MALLAR AYRIMI”** konulu **YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **07.07.2010 ÇARŞAMBA** günü Saat: **13:30'DA** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin .....**Kabul**.....'ne* **OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
PROF.DR. HÜSEYİN HATEMİ	Kabul	
PROF.DR. HASAN ERMAN	Kabul	
PROF.DR. TUFAN ÖĞÜZ	Kabul	
DOÇ.DR. GÜLSEVİL ALPAGUT	Kabul	
YRD.DOÇ .DR. ~~SEVA~~ EBRU CEYLAN	Kabul	

ÖZ

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı

Pakize Ezgi AKBULUT

Bu tez İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tez çalışmasında öncelikle, “mal rejimi” kavramı açıklanmış; mal rejimi hükümleri hakkında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile getirilen yenilikler ve düzenlemelere değinilmiş; Türk Medeni Kanunu ile yürürlüğe giren mal rejimleri ve eşlerin bu mal rejimlerinden birini seçerken akdedecekleri mal rejimi sözleşmeleri incelenmiş; ardından Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen yasal mal rejiminin “edinilmiş mallara katılma rejimi” olduğu ve bu yasal mal rejiminde eşlerin malvarlığı türlerinde yer alan malvarlığı değerleri sırasıyla açıklanmıştır. Çalışmamızda eşlerin malvarlığı türleri “edinilmiş mallar” ve “kişisel mallar” başlıkları altında iki grup halinde incelenmiştir. Bu malvarlığı türlerinde yer alan malvarlığı değerleri, Yargıtay kararları ve doktrindeki tartışmalar doğrultusunda çeşitli görüşlere yer verilerek açıklanmıştır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan malvarlığı türleri incelendikten sonra, son olarak bu malvarlığı türlerinin aktif rol oynadığı yasal mal rejiminin sona ermesine, tasfiye aşamasına ve tasfiyede özellik arz eden hükümlere kısaca değinilmiştir.

ABSTRACT

Discrimination Between Acquired Property And Personal Property In The Regime Of Acquired Property Accession

Pakize Ezgi AKBULUT

This dissertation is prepared as a postgraduate work in University of Istanbul Social Sciences Institute. In this dissertation, primarily, “property regime” has been explained, the modern understanding that the Turkish Civil Law numbered 4721 has led to the provisions of property regime, then the Civil Law statements regarding the couples’ choice of marital property and making contracts about the regime; the legal marital property is The Regime of Acquired Property Accession and finally, couples’ property assets were clarified. In this dissertation, couples’ properties has been classified in two groups, such as “Personal Property” and “Acquired Property”. These properties has been explained regarding to the jurisprudence and High Court decisions. After the analysis of regimes, at the end, distillation of properties was demystified.

ÖNSÖZ

Yapısı gereği sosyal ve toplumsal değişikliklerden en fazla etkilenen hukuk dalı kuşkusuz Medeni Hukuktur. Dolayısıyla modern bir Medeni Kanun, toplumların hem gelişmesi hem de değişen dünyaya ayak uydurması açısından bir zorunluluktur.

Eşitlik ilkesi, modern anlamda yapılan Medeni Kanunların en önemli konusudur. Bu ilkenin bireylere, toplumların temel direği olan ailelerde aşılması gerekmektedir. Dolayısıyla modern toplum yolunda ilerleyen bir ülkenin, en önemli hukuk dallarından biri Aile Hukukudur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu' nun yürürlüğe girmesine kadar geçen sürede eşler arasındaki eşitsizlik kaynaklarından biri Türk Kanunu Medenisi idi. Dönemin şartlarına göre bir Medeni Kanun yapılması bile bir nevi mucize olmasının yanında zamanla değişen toplumsal yapı yeni bir Medeni Kanunun yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Eşitlik ilkesinin 1924 Anayasa'nın Seçme ve Seçilme hakkındaki 10. ve 11. maddelerini değiştiren 2599 sayılı ve 5 Aralık 1934 tarihli Kanun ile siyasi alanda uygulama alanı bulmasına rağmen bu ilke o dönemde, özel hukuk alanında eşlerin malvarlığına ilişkin düzenlemelerde ne yazık ki kendini gösterememiştir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan, Türk Medeni Kanunu' nun Aile Hukuku Kitabında yer alan mal rejimleri, Yeni Medeni Kanun çalışmalarının en tartışmalı konularından biri olmuştur. Bir yandan Batı ülkelerinde yapılan mal rejimi alanındaki çalışmalar ve değişiklikler, bir yandan toplumdaki sosyal ve ekonomik gelişmeler 1926 tarihli Türk Kanunu Medenisi'nde yer alan yasal mal rejiminin değişmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Biz bu çalışmada, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile getirilen yasal mal rejimindeki malvarlığı türlerini inceleyerek, doktrindeki çalışmalar ve az sayıdaki Yargıtay kararları ile bu malvarlığı türlerini açıkladık.

Tez danışmanlığımı üstlenen ve çalışmanın hazırlanması esnasında her zaman yol gösteren, ilgisini esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye, tez

Çalışmam esnasında bana her türlü akademik ve manevi desteği veren tüm hocalarıma ve benden sabrını, desteğini esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim.

Florya, Haziran 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1
I. MAL REJİMLERİ	4
A. Genel Olarak	4
B. Türk Hukuku'nda Mal Rejimleri Tarihçesi	4
C. Türk Medeni Kanunu'ndaki Sistem	5
1. Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde Yasal Mal Rejimi, Seçimlik Mal Rejimi, Olağanüstü Mal Rejimi Kavramları.....	6
a. Genel Olarak.....	6
b. Yasal Mal Rejimi.....	6
c. Seçimlik Mal Rejimi.....	7
(1). Mal Ayrılığı Rejimi.....	8
i. Genel Olarak.....	8
ii. Yararlanma, Tasarruf, Yönetme Haklarının Kullanımı.....	8
iii. Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları.....	8
iv. Mal Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye.....	9
(2). Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi.....	9
i. Genel Olarak.....	9
ii. Yararlanma, Tasarruf, Yönetme Haklarının Kullanımı ve Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları.....	10
iii. Mal Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye.....	10

iv. Paylaştırmaya Aykırı Davranışlar ve Paylaşırma Talebinin Reddi	12
v. Aile Konutu ve Ev Eşyalarının Hukuki Durumu	12
(3). Mal Ortaklığı Rejimi	14
i. Genel Olarak	14
ii. Mal Ortaklığı Rejimi Çeşitleri ve Eşlerin Mülkiyet Durumları.....	14
iii. Eşlerin Yönetim ve Tasarruf Hakları.....	15
iv. Eşlerin Borçlardan Sorumlulukları	16
v. Mal Ortaklığı Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye.....	17
d. Olağanüstü Mal Rejimi	19
(1). Başka Bir Mal Rejimini Seçme	19
(2). Mal Ayrılığı Rejimine Geçiş	19
i. Hakim Kararıyla Mal Ayrılığı Rejimine Geçiş.....	19
ii. Kendiliğinden Mal Ayrılığına Dönüşme	20
iii. Eski Mal Rejimine Dönme	21
2. Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde Mal Rejimi Sözleşmeleri	21
a.Genel Olarak	21
b. Mal Rejimi Sözleşmelerinin Şekli	21
c. Mal Rejimi Sözleşmelerinin Ehliyet	23
d. TMK' nın Yürürlüğe Girmesi Sırasında Devam Eden Boşanma ve İptal Davaları Açısından Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Mal Rejimi Sözleşmelerinin Yürürlük Tarihi.....	24
II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ	25
A. Genel Olarak	25
B. Yasal Mal Rejiminin Uygulanma Anı.....	25
C. Yasal Mal Rejiminde Eşlerin Malvarlıklarında Yönetim, Yararlanma ve Tasarruf Hakları.....	28
D. Yasal Mal Rejiminin Devamı Sırasında Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları	29

E. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar	
Ayrımı	30
1. Genel Olarak	30
2. Edinilmiş Mallar	32
a. Yasal Düzenleme Kapsamında Edinilmiş Mallar	33
(1). Bir Malvarlığı Değeri Oluşturma	34
(2). Malvarlığı Değerinin Mal Rejiminin Devamı Sırasında Elde Edilmesi	34
(3). Malvarlığı Değerinin Karşılığının Verilerek Elde Edilmesi	37
b. TMK' nın Düzenlediği Edinilmiş Mallar.....	41
(1). Çalışmanın Karşılığı Olan Edinimler	41
i. Kapsam	41
ii. Serbest Meblağ Tartışması	44
iii. Konjonktürel- Endüstriyel Değer Artışı	46
(2). Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler	47
i. Genel Olarak	47
ii. Kapsam	48
iii. Karşılık Kavramı ve Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kuruluşlarının Ödeme Zamanları	51
iv. Eşler Tarafından Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kuruluşlarına Ödenen Primlerin Yasal Mal Rejiminin Tasfiye Aşamasındaki Hukuki Durumları.....	54
(3). Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Tazminatlar	56
i. Kapsam	56
ii. Tazminatların Ödenme Zamanlarına Göre Malvarlığı Türleri Bakımından Farklılıkları	58
(4). Kişisel Malların Gelirleri	60
i. Genel Olarak	60
ii. Gelir Kavramı ve Kapsamı	60
iii. Kişisel Mallar İçin Yapılan Masraflar	65
iv. Kişisel Malların Gelirlerinin Edinilmiş Mallara Dahil Olma Zamanları.....	65
(5). Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler (İkame İlkesi).....	67

i. Genel Olarak	67
ii. İkamet İlkesinin Uygulama Şartları	67
iii. Kapsam	68
c. Diğer Edinilmiş Mallar	70
3. Kişisel Mallar	71
a. Kanundan Dolayı Kişisel Mallar	72
(1). Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya	73
i. Unsurlar	73
ii. Kişisel Malın Edinilme Zamanı	77
(2). Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri	79
i. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan Malvarlığı Değerleri	79
ii. Miras Yoluyla Elde Edilen Malvarlığı Değerleri	81
iii. Karşılıksız Kazandırma Yolu ile Elde Edilen Malvarlığı Değerleri	83
(3). Manevi Tazminat Alacakları	88
(4). Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler	90
(5). Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumları veya Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Toptan Tazminatların Bir Kısmı	91
b. Sözleşmeden Kaynaklanan Kişisel Mallar	94
(1). Genel Olarak	94
(2). Kapsam	95
i. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyetine Özgülenmiş Malvarlığı Değerleri	95
ii. Kişisel Malların Gelirleri	99
F. Eklenecek Değerler	101
1. Genel Olarak	101
2. Karşılıksız Kazandırmalar	102
3. Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastı ile Yapılan Devirler	104

4. TMK md. 229 Hükümünün Üçüncü Kişilere Etkisi ve Eklemenin Gerçekleştirilmesi	104
G. Bir Malvarlığı Değerinin Edinilmiş Mal veya Kişisel Mal Olmasında İspat Yükü ve İspat Yükünde Yararlanılabilecek Hukuki İmkan.....	105
III. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERME HALLERİ ve TASFİYE AŞAMASI.....	108
A. Yasal Mal Rejiminin Sona Erme Halleri	108
B. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.....	109
1. Eşlerin Mallarını Geri Almaları	109
2. Eşlerin Malvarlığı Türlerinin Belirlenmesi.....	110
a. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı	111
b. Denkleştirme	113
3. Artık Değerin Belirlenmesi.....	115
4. Katılma Alacağı	116
a. Genel Olarak	116
b. Zamanaşımı.....	118
5. Eşler Arasındaki Paylı Malların Tasfiyesi	120
6. Aile Konutu ile Ev Eşyalarının Tasfiyesi	120
SONUÇ.....	123
KAYNAKÇA	130

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AY.	: Anayasa
B.	: Bası
BGE	: Bundesgerichtsentscheidungen (İsviçre Federal Mahkeme Kararları)
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
E.	: Esas
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
K.	: Karar
k.g.	: Karşı görüş
md.	: Madde
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TKM	: Türk Kanunu Medenisi
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vd.	: ve devamı
vb.	: ve benzeri
Yarg.	: Yargıtay
ZGB	: Schweizerische Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

GİRİŞ

1926 Tarihli Türk Kanunu Medenisi¹ ile modern anlamda ilk Medeni Kanun, Türk Kanunları arasında yerini almıştır. Eski TKM, dönemin şartları doğrultusunda eşitlik ilkesini gözeten bir kanun değildir. Bu özelliği, Aile Hukuku kitabının birçok hükmünde olduğu gibi mal rejimleri konusunda da kendini göstermiştir.

TKM her ne kadar eşler arasındaki mal rejimi hükümlerini düzenlemiş olsa da yasal mal rejiminin mal ayrılığı olması sebebiyle, uygulamada bu hükümlerin fazlaca etkisi bulunmamıştır. TKM, eşlerin yasal mal rejimi olarak mal ayrılığına tabi olduklarını; ancak dilerlerse kanunda yer alan diğer seçimlik mal rejimlerinden birini seçebileceklerini düzenlemiştir. Ancak eşler arasında sözleşme akdetme adeti olmayan Türk toplumunda bu hükümler işlevsiz kalmıştır². Mal ayrılığı rejimi, Türk kadınlarının büyük bir çoğunluğunu oluşturan “çalışmayan kadınlar” açısından hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açmıştır. Bu sebeple, yasal mal rejiminin düzenlenmesi, Türk Medeni Kanunu’nda³, Anayasa’ nın temel ilkelerinden olan eşitlik ilkesinin kendini göstereceği en önemli konulardan biri olarak sunulmuştur⁴. Oysa bu kez de mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı seçenekleri de alıkondugu için; daha çok tedbirli davranmak isteyen erkek eşler tarafından, diğer eşe evlenme akdinden önce mal ayrılığı rejiminin dayatıldığı da gözlemlenmektedir.

Bir yandan Batı ülkelerinde yapılan mal rejimi alanındaki çalışmalar ve değişiklikler, bir yandan toplumdaki sosyal ve ekonomik gelişmeler 1926 tarihli TKM’ de yer alan yasal mal rejiminin değişmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Toplumda hızla meydana gelen sosyal ve ekonomik gelişmeler TKM’ nin bu konuda yetersiz kaldığını gözler önüne sermiştir. Böylece birçok tartışma ile birlikte yeni

---

¹ Çalışmamızda, bundan böyle TKM yahut Eski TKM olarak ifade edilecektir.

² Moroğlu, Nazan, **Medeni Kanun’ da Mal Rejimleri**, Ocak 2002, Beta Yayınları, s. 14, Odendahl, Hanswerner; **Türk Medeni Kanunu’nun Yeni Mal Rejimi Hükümleri, Eksiklikleri ve Sorunları Üzerine Bir Karşılaştırma**, Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük’ e Armağan, Ankara 2005, s. 493, Akıntürk, Turgut; **Türk Medeni Hukuku II. Cilt Aile, Hukuku**, 11. Bası, İstanbul; Beta Yayınevi, 2008, s. 146

³ Çalışmamızda bundan böyle TMK yahut Yeni TMK olarak ifade edilecektir.

⁴ AY md. 10 “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür”.

TMK’ da yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimi olarak düzenlenmiştir⁵. TMK, yasal mal rejimini edinilmiş mallara katılma rejimi olarak düzenlemiş ve bununla birlikte eşlere, yasal sınırlamalar doğrultusunda seçimlik mal rejimlerinden birini seçebilme imkanını tanımıştır. Eşler bu hakkı kullanmadıkları takdirde, yasal mal rejimine tabi olmaktadır. Ancak, eski TKM döneminde akdedilen evliliklerin yasal mal rejimi kapsamına alınmaması, özellikle bunu bekleyen kadın eşleri hayal kırıklığına uğratmıştır.

TMK’ nın ikinci kitabında yer alan Aile Hukuku’ nun Dördüncü Bölümü’nde “Eşler Arasındaki Mal Rejimi” düzenlenmiştir. Bu bölümdeki birinci ayırım; “Genel Hükümler” (md. 202- 217), ikinci ayırım “ Edinilmiş Mallara Katılma” (md. 218- 241), üçüncü ayırım “Mal Ayrılığı” (md. 241- 243), dördüncü ayırım “Paylaşmalı Mal Ayrılığı” (md. 244- 255), beşinci ayırım ise “Mal Ortaklığı” (md. 256- 281) hükümleridir. TMK, edinilmiş mallara katılma rejimi bölümünde ise öncelikle, mülkiyet düzenini (md. 218 vd.), malvarlığı değerleri üzerindeki yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını (md. 223), eşlerin üçüncü kişilere karşı sorumlulukları (md. 224), ve son olarak mal rejimin tasfiye aşamasını ve bu aşamadaki usul ve esaslarını (md. 225 vd.) düzenlemiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlıkları edinilmiş ve kişisel mallardan oluşmaktadır. Eşler, evlilik birliği boyunca her ne kadar malvarlıkları açısından bazı hükümlere tabi olsalar da; yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde malvarlıklarındaki edinilmiş ve kişisel mallarında, yasal sınırlar çerçevesinde diledikleri gibi tasarrufta bulunabilmektedirler. Bu sebeple; edinilmiş mal ve kişisel mal ayrımı; yasal mal rejiminin devamı sırasında değil; mal rejiminin sona ermesi halinde, tasfiye aşamasında büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı” başlığında ifade ettiğimiz “Ayrımı” sözcüğü; çalışmamızda, edinilmiş mallara katılma rejimindeki malvarlığı türlerinde

---

⁵ Tasarı aşamasındaki tartışmalar hakkında geniş bilgi için bkz. Kılıçoğlu, Ahmet, **Medeni Kanun’umuzun Aile-Miras ve Eşya Hukuku’nda Getirdiği Yenilikler**, 2. Baskı, Ankara 2004, (Kısaltma Yenilikler), s. 185- 186

yer alan malvarlığı değerlerinin birbirinden ayrılarak açıklanması anlamında kullanılmıştır.

Çalışmamızın asıl konusu; yasal mal rejiminde eşlerin edinilmiş ve kişisel malları ayrımı olmakla birlikte; çalışmamızda, sırasıyla edinilmiş mallara katılma rejiminin tarihçesi, TMK’ da yer alan seçimlik mal rejimleri, eşlerin yasal mal rejiminde malvarlıkları üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf hakları, eşlerin malvarlıklarının edinilmiş mallar ve kişisel mallar olarak ayrılması ve son olarak yasal mal rejiminin sona ermesi, tasfiyesi ve buna ilişkin esaslar açıklanmıştır.

I. MAL REJİMLERİ

A. Genel Olarak

Evlilik sözleşmesinin kurulmasından itibaren eşler, gerek kişisel ilişkileri gerek mali ilişkileri bakımından bir takım kurallara tabi tutulmaktadır. Evlilik sözleşmesi, eşlerin kişisel hakları yanında malvarlığı haklarını da etkileyen bir sözleşmedir. Dolayısıyla Medeni Kanun, evliliğin kurulması, evliliğin genel hükümleri ve evliliğin sona ermesine dair hükümlerinin yanında; evlilik birliği süresince ve evlilik birliğinin sona ermesi halinde; eşlerin mali ilişkileri bakımından tabi oldukları düzenlemelere de sahiptir. Birlikte paylaşılan bir hayatta, kişisel ilişkilerin yanında mali ilişki boyutunun da bulunduğu izahtan varestedir. Bu sebeple evlilikler her ne kadar sevgi üzerinde kurulmuş birliktelikler olsa da evlilik birliğine ilişkin hükümlerde, eşlerin mali ilişkilerine dair hükümlerin düzenlenmesi bir zorunluluktur.

Mal rejimleri terimini; eşlerin sahip buldukları malların yönetimi, mallardan yararlanma, mallar üzerinde tasarrufta bulunma ve eşlerin bu konudaki sorumlulukları, kısaca eşler arasındaki mali ilişkilerin düzenlenmesi olarak ifade edebiliriz⁶. Bunun yanında; TMK’ da düzenlenen mal rejimine ilişkin hükümlerde, eşlerin aralarındaki mali ilişkilerin yanı sıra, eşlerin üçüncü kişilerle olan bazı mali ilişkilerine dair hükümler de yer almaktadır⁷.

B. Türk Hukuku’nda Mal Rejimleri Tarihçesi

1926 yılında yürürlüğe giren 743 sayılı TKM ile mal rejimi kavramı Türk Hukuku’nda yerini almıştır. 1926 yılından önce Türk Hukuku’nda karı- koca mal rejimi kavramı ve buna ait çeşitli kurallar yoktur; zira eşlerden her biri kendi mallarını tasarrufta serbesttir, yani aralarında tam bir mal ayrılığı mevcuttur⁸. 743

---

⁶ Kılıçoğlu, Ahmet, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 2. Bası, Ankara Turhan Yayınevi, 2002; s. 1, (Kısaltma Edinilmiş Mallar), Akıntürk, **a.g.e.**, s. 143,

⁷ Öztan, Bilge, **Aile Hukuku, Evliliğin Kurulması, Evliliğin Hükümleri, Evlilikte Mal Rejimleri, Evliliğin Sona Ermesi**, Ankara 2004, Turhan Kitapevi, s. 231

⁸ Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku C. II, Aile Hukuku**, 5. Bası, İstanbul 1965, Nurgök Matbaası, s. 138; Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, **Aile Hukuku Dersleri**, İstanbul 1971; Fakülteler Matbaası, s. 187; Akıntürk.; **a.g.e.**, s. 144

sayılı TKM ile birlikte ise, bazı mal rejimi çeşitleri kanuna girmiştir. Buna göre, TKM kapsamında eşler arasındaki yasal mal rejimi mal ayrılığıdır. Kanun bunun yanında, mal birliği ve mal ortaklığı rejimlerini de seçimlik mal rejimi olarak düzenlemiştir. Ancak yasal mal rejiminin mal ayrılığı olarak kabul edilmesi, evlilik birliğinin sona ermesi durumunda özellikle kadın açısından büyük mağduriyetlere yol açmıştır. Avrupa Birliği yolunda ilerleyen Türkiye için bu mağduriyetin giderilmesi şart olmuş ve Türk Medeni Kanunu çalışmaları ile birlikte bu mağduriyetin de giderilmesi için çalışmalara başlanmıştır.

Çalışmalar sonucunda TKM, 1 Ocak 2002 tarihine kadar yürürlükte kalmış; bu tarihte yürürlüğe giren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, mal rejimleri konusunda tamamen farklı bir düzenleme getirmiştir⁹. Buna göre, yasal mal rejimi; edinilmiş mallara katılma rejimi olup, ayrıca eşler kanunda sayılan mal ayrılığı, mal ortaklığı, paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini seçme hakkına sahip olacaklardır.

C. Türk Medeni Kanunu'ndaki Sistem

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren TMK, İsviçre Medeni Kanunu¹⁰ (Schweizerische Zivilgesetzbuch) kaynak kanun alınarak hazırlanmıştır. İMK' da 1 Ocak 1988 yılında mal rejimleri konusunda yapılan değişiklik ile “edinilmiş mallara katılma rejimi” (Errungenschaftsbeteiligung) yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir¹¹. Kanun'da seçimlik mal rejimleri de mal ayrılığı ve mal ortaklığı

---

⁹ Yeni TMK' nın yasalaşma süreci hakkında geniş bilgi için bkz. Hatemi, Hüseyin, **Medeni Hukuka Giriş**, 3. Bası, İstanbul 2004, Vedat Kitapçılık, s. 16 vd., Erman, Hasan, **Medeni Hukuk Dersleri, Başlangıç Bölümü**, İstanbul 2004, Der Yayınları, s. 19; Akıntürk, Turgut/ Akipek, Jale G., **Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, Cilt I, 5. Bası, Beta Yayınevi, s. 44 vd., s. 180 vd., Oğuzman, Kemal/ Barlas, Nami, **Medeni Hukuk, Giriş,- Kaynaklar- Temel Kavramlar**, 13. Bası, İstanbul 2006, Vedat Yayınları, s. 24 vd., Dural, Mustafa/ Sarı, Suat; **Türk Özel Hukuku, Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, Cilt II, İstanbul 2009, s. 24 vd.; Gürzumar, Osman Berat; **İsviçre Medeni Kanununun Türkiye' de İktibası, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişininin 80. Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hazırlayanlar; Sirmen, Lale/ Kırca, Çiğdem/ Buz, Vedat; s. 25 vd.

¹⁰ Çalışmamızda bundan böyle İMK olarak ifade edilecektir.

¹¹ Tekinay, Selahattin Sulhi, **Türk Aile Hukuku**, 7. Bası, İstanbul 1990, Filiz Kitabevi; s. 356 ve orada not 2a; Koçhisarlıoğlu, Cengiz, **İsviçre' de Evlilik Birliği Hukuku'ndaki Son Gelişmeler**, Prof. Dr. Jale G. Akipek' e Armağan; Konya 1991, Selçuk Üniversitesi Yayınları, s. 431; Acabey, M. Beşir, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi**, İzmir 1998, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, s. 130, Gençcan, Ö. Uğur; **4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na Göre Mal Rejimine İlişkin Genel**

rejimleri olarak sayılmıştır. Kaynak kanun doğrultusunda hazırlanan TMK' da da yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimi olarak kabul edilmiştir. Kanun, eşlere bu mal rejimine tabi olmak istemedikleri takdirde mal rejimi sözleşmesi akdederek; mal ayrılığı, mal ortaklığı yahut İMK' dan farklı olarak paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini seçme hakkı tanımıştır. Buna göre, TMK çerçevesinde eşlerin tabi olacakları mal rejimlerini yasal mal rejimi ve seçimlik mal rejimleri olarak ayırmaktayız. Aşağıda öncelikle TMK çerçevesindeki yasal mal rejimi, seçimlik mal rejimleri ile olağanüstü mal rejimi kavramları incelenecek; ardından mal rejimi sözleşmeleri açıklanacaktır.

1. Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde Yasal Mal Rejimi, Seçimlik Mal Rejimi, Olağanüstü Mal Rejimi Kavramları

a. Genel Olarak

TMK' nın Aile Hukuku kitabında yer alan Mal Rejimleri bölümünün ilk ayrımı Genel Hükümler adı altında düzenlenmektedir. Bu bölümde yer alan maddelerde genel olarak yasal mal rejimi, eşlerin seçimlik mal rejimlerinden birini seçebilecekleri ve bazı hallerde olağanüstü mal rejimi ile tabi oldukları bir mal rejiminden başka bir mal rejimine geçebilme konuları düzenlenmiştir. Aşağıda bu konular kısaca açıklanacaktır.

b. Yasal Mal Rejimi

TMK md. 202 uyarınca, eşler mal rejimi sözleşmesi ile kanunda belirlenen mal rejimlerinden birini seçmedikleri takdirde, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Bu özelliği itibarıyla, MK md. 202/ I hükmü, (tamamlayıcı) yedek hukuk kuralı niteliği taşımaktadır¹². Böylece, aksi kararlaştırılmadığı sürece, eşlere TMK' da yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi hükümleri uygulanacaktır. Bu hüküm ile önceki kanuna nazaran,

---

Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara; Yetkin Yayınevi, 2002 s. 74, Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**; s.6, Kaçak, Nazif, **Açıklamalı- İctihatlı Boşanma Nafaka Mal Rejimleri Velayet**, Ankara 2004, Kartal Yayınevi, s. 485; Hatemi, Hüseyin, **Aile Hukuku I (Evlilik Hukuku)**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 92 (Kısaltma Aile Hukuku), Ceylan, Ebru; **Türk ve İsviçre Hukuku'nda Boşanmanın Hukuki Sonuçları**; Ocak 2006, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, s. 59; **(Kısaltma Boşanma)**, Sonsuzoğlu, Elif, **Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukuku'ndaki Etkileri**, İstanbul 2006, Legal Yayınevi, s. 7; Zeytin, Zafer; **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2008, s. 31 vd.; **Akıntürk, a.g.e.**, s. 145

¹² Sarı, Suat, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, İstanbul; Beşir Yayınevi, 2007, s. 6 ve **a.g.e.**, de not 3' de anılan yazarlar

evlilik birliğinin sona ermesi halinde özellikle kadının durumu iyileştirilmeye çalışılmıştır. Türk toplumunda genellikle hiçbir ekonomik güce sahip olmayan kadına, geçimsiz devam eden bir evlilik birliğini sona erdirebilme cesareti sağlanmıştır. Kabul edilmesi gerekir ki Türk Halkının büyük bir çoğunluğu evlilik öncesi ya da sırasında herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmamakta ve bu sebeple kanunun belirlediği yasal mal rejimine tabi olmaktadır¹³. Bu genellemeyi göz önünde bulundurarak yasal mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olması hükmünü özellikle kadınlar açısından geç elde edilmiş bir hak olarak kabul edebiliriz.

Yukarıda saydığımız sebeplerle kanun koyucunun, mal ayrılığı rejimini yasal mal rejimi olmaktan çıkarması son derece isabetli olmuştur¹⁴.

c. Seçimlik Mal Rejimi

TMK, evlilik birliğinde geçerli olacak mal rejimi yönünden tek tip bir düzenleme yapmamış, bunun yerine farklı hüküm ve sonuçlara sahip kanunda yer alan mal rejimlerinden birini seçme imkanını, eşlere tanımıştır. TMK md. 202 / 2 uyarınca, eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile kanunda belirlenen diğer mal rejimlerinden birini seçebilecekleri hükme bağlanmıştır. Bu durumda eşler yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmak istemedikleri takdirde, kanundaki seçimlik mal rejimlerinden birini seçebileceklerdir. Bunlar; mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleridir. Yani, eşler aralarında yeni bir mal rejimi yaratarak değil, kanunda düzenlenmiş olan mal rejimlerinden herhangi birini tercih ederek bu seçimlik haklarını kullanacaklardır. Aşağıda; TMK' da düzenlenen seçimlik mal rejimlerini başlıklar halinde açıklanacaktır.

---

¹³ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 14, Odendahl, **a.g.e.**, s. 493, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 146

¹⁴ Acabey, Beşir, **Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, Prof. Dr. Hayri Domaniç' e 80. Yaş Armağanı, Cilt II, İstanbul 2001, Beta Yayınevi, s. 785; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 6; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 145, Mal ayrılığı rejiminin Türk örf ve adetlerine de uygun olmadığı yönünde; Tekinay, **a.g.e.**, s. 356 k.g. Eşler arasındaki mal rejiminin mal ayrılığı rejimi olması ve evlilik birliğinin süresi ile kadın eşin durumu göz önünde tutularak sadece kadın eşe ve erkek eşin bütün malvarlığı üzerinde bir boşanma tazminatı alacağı hakkı tanınması gerektiği yönünde; Hatemi, **Aile Hukuku**, s. 94

(1). Mal Ayrılığı Rejimi

i. Genel Olarak

Eski TKM, mal ayrılığı rejimini yasal mal rejimi olarak kabul etmiştir. Mal ayrılığı rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesinin Türk toplumunda yarattığı mağduriyetlere daha önce değinmiştik. Bu bakımdan TMK' nın, mal ayrılığı rejimini yasal mal rejiminden çıkarıp, seçimlik mal rejimleri arasına koyması isabetli olmuştur.

ii. Yararlanma, Tasarruf, Yönetme Haklarının Kullanımı

TMK md. 242 uyarınca, mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarına sahiptir. Bu hükümden hareketle, mal ayrılığı rejiminde her eşin kendi malına sahip olduğu sonucunu çıkarabiliriz¹⁵. Mal ayrılığı rejiminin seçilmesi halinde, evlilik birliğinin kurulması ile birlikte, evlenmeden önce kazanılmış olan malvarlığı değerleri ya da mal rejiminin devamı sırasında elde edilen malvarlığı değerleri üzerinde diğer eş bir hak elde edemeyecektir. Her eş kendi malının malikidir ve eşlerden hiç biri mal rejimi sona erdiği takdirde, diğer eşin malvarlığı değerleri üzerinde hak iddia edememektedir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi eşler arasında edinilmiş ya da kişisel mal ayrımı yoktur. Eşler aynı mülkiyet hakkında oldukları gibi, yasal sınırlar içerisinde kalmak koşulu ile malvarlıklarından yararlanma, yönetme ve tasarruf haklarından da tamamen serbesttirler.

Eşler arasında paylı mülkiyet karinesi mal ayrılığı rejiminde de geçerlidir¹⁶.

iii. Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları

Eşlerden her biri, mal ayrılığı rejiminde üçüncü kişilere karşı TMK md. 246 uyarınca, kendi borçlarından tüm malvarlığı ile sorumludur. Ayrıca eşler TMK md. 189 gereği; evlilik birliğini temsil yetkisini kullanarak üçüncü kişilerle yaptıkları

---

¹⁵ Öztan; **a.g.e.**, s. 312, Akıntürk; **a.g.e.**, s. 178, Gümüş, M. Alper, **Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri**; İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık, s. 424; Dural Mustafa/ Ögüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper; **Türk Özel Hukuku, Cilt III Aile Hukuku, İstanbul 2008**, Filiz Kitabevi, s. 231

¹⁶ Paylı mülkiyet karinesine ilişkin ayrıntılar için bkz. II/E/1

işlemlerde müteselsil sorumluluğu, temsil yetkisini kullanmadan yaptıkları işlemlerde kişisel sorumluluğu haizdir.

iv. Mal Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye

Mal ayrılığı rejiminin sona erme sebepleri; TMK md. 271 uyarınca; eşlerden birinin ölümü, başka bir mal rejimine geçiş, evliliğin iptali ve boşanma olarak sayılmıştır.

Mal ayrılığı rejiminin sona ermesi halinde tasfiye aşaması ise, uygulamada en kolay gerçekleştirilebilen tasfiye türüdür. Eşler evlilik birliği içinde edindikleri malvarlığı değerleri açısından, birbirlerinden herhangi bir hak talebinde bulunamazlar. Ancak, bir eşin maliki olduğu bir mal, diğer eşin zilyetliğinde bulunuyorsa, bunu geri isteme hakkına sahiptir¹⁷.

(2). Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi

i. Genel Olarak

Paylaşmalı mal ayrılığı ve edinilmiş mallara katılma rejimi; 4721 sayılı TMK' nın tasarı çalışmalarında en tartışmalı konularından biri olmuştur¹⁸. Edinilmiş mallara katılma rejiminin Türk aile yapısına uygun olmadığını savunan görüşler doğrultusunda, yasal mal rejimi olması kararlaştırılan paylaşmalı mal ayrılığı rejimi meydana getirilmiştir. Ancak daha sonra çatışan görüşler gereği, paylaşmalı mal ayrılığı yasal mal rejimi olmaktan çıkmış ve seçimlik mal rejimlerine dâhil edilmiştir. *Kanımızca*, bu düzenleme isabetli olmuştur. Çünkü paylaşmalı mal ayrılığı görünüşte, edinilmiş mallara katılma rejimi ile birçok benzer maddeye sahip olsa da özellikle tasfiye aşaması hükümleri incelendiğinde; erkek egemen toplumda, kadınları mağdur edebilecek bazı hükümler barındırmaktadır¹⁹. Şöyle ki; TMK md. 250,

---

¹⁷ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 181

¹⁸ Tasarı aşamasındaki mal rejimi tartışmalarının ayrıntıları için bkz. Kılıçoğlu, **Yenilikler**, s. 185-186

¹⁹ Aynı görüşte; Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 12; k.g.; Kılıçoğlu, **Yenilikler**, s. 185-186, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 182, Moroğlu, **a.g.e.**, s. 8

“Eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir”.

hükümünü düzenler. Buna göre, ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ya da ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik değerler ifadesi ile evliliğin sona ermesi halinde paylaşımına tabi tutulacak malvarlığı, edinilmiş mallara katılma rejiminde paylaşımına tabi tutulacak malvarlığından daha sınırlı hale getirilmiştir. *Kanımızca*, bu hüküm edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi sınırları ve kapsamı belirlenmiş malların paylaşımına tabi tutulacağını düzenlememiş, aksine paylaşmaya tabi malları yoruma açık bırakmıştır²⁰.

ii. Yararlanma, Tasarruf, Yönetme Haklarının Kullanımı ve Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşler, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlıklarının malikidirler²¹. TMK md. 244 gereğince, bu malvarlıkları üzerinde yararlanma, yönetim ve tasarruf haklarını, yasal sınırlar içerisinde serbestçe kullanabilirler.

TMK md. 246 uyarınca, paylaşmalı mal ayrılığında; eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığı ile sorumludur²².

iii. Mal Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye

Paylaşmalı mal ayrılığının sona erme sebepleri; TMK md. 247’ de eşlerden birinin ölümü, başka bir mal rejimine geçiş, evliliğin iptali veya boşanma ve mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi olarak sayılmıştır.

---

²⁰ Paylaşmalı mal ayrılığı ile edinilmiş mallara katılma rejimi arasındaki temel farklar hakkında geniş bilgi için bkz. Özüğür, Ali İhsan, **Mal Rejimleri, Yasal Mal Rejimi, Akdi Mal Rejimleri**, Ankara 2004, Seçkin Yayınevi, s. 93, Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 83 vd.

²¹ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 182- 183, Demir, Sevgi, **Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku**, Ankara 2004, Kartal Yayınevi, s. 123

²² Eşlerin; evlilik birliğinin temsil edilerek ve edilmeyerek yapılan işlemlerdeki sorumluluklarını düzenleyen TMK md. 189 hükmü; paylaşmalı mal ayrılığı rejimi için de geçerlidir.

Paylaşmalı mal ayrışığı rejiminin tasfiye aşaması ise; TMK md. 248 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Paylaşmalı mal ayrılığının sona ermesi durumunda; eşlerden her biri tasfiye aşamasında ilk olarak, TMK md. 248 gereğince; maliki olduğu; ancak zilyetliğinin diğer eşte olduğu malvarlığı konusunu geri alma hakkına sahiptir. Bu aşamadan sonra; TMK md. 248/2; eşlere paylı mülkiyete tabi bir malı, üstün yararı olduğunu ispat eden eşe, diğer eşe ödeme günündeki karşılığını vermek şartıyla bu malın kendisine verilmesini talep etme hakkı vermiştir. Nihayet TMK md. 249 uyarınca,

“Eşlerden biri diğerine ait olup paylaşırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir”.

Bu hüküm gereğince katkıdan doğan hakkın da talep edilmesinden sonra paylaşırma aşamasına geçilir. TMK md. 250 paylaşırma tabi malların, yukarıda da açıklandığı üzere; ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler olduğunu düzenlemiştir. Eşler bu sayılan malvarlıklarında, eşit payda mülkiyet hakkına sahiptir. TMK md. 250/2’ de sayılan malvarlığı değerleri ise paylaştırmaya tabi değildir. Bunlar; manevi tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlar arası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallardır. Kural olarak paylaşmalı mal ayrılığında asıl olan; eşler arasında alacak hakkının değil, mülkiyet hakkının bulunmasıdır²³. Dolayısıyla; TMK md. 253 uyarınca;

“Paylaşırmanın ayın olarak yapılması asıldır. Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir. Eşlerden birinin diğerine ödeyeceği bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır. Bu hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir.

---

²³ Öztan, a.g.e., s. 316; Akıntürk, a.g.e., s. 185- 186

Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir”.

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere; eşler arasındaki paylaşma, ayın olarak yapılır. Ayın olarak yapılamadığı takdirde ise; eşlerin paylarına bedel eklenerek denkleştirme işlemi gerçekleştirilir.

iv. Paylaştırmaya Aykırı Davranışlar ve Paylaştırma Talebinin Reddi

TMK md. 251/1 gereğince, eğer eşlerden biri paylaşma işleminden önce, bir malı diğer eşin payını azaltmak amacıyla karşılıksız olarak elden çıkarırsa, hâkim diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler. TMK md. 251/2 gereğince, mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların bu eşin payını azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır.

TMK md. 252 ise zina veya hayata kast sebebiyle olan bir boşanmada kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak hakim tarafından azaltılabileceğini ya da kaldırılabilceğini düzenler..

v. Aile Konutu ve Ev Eşyalarının Hukuki Durumu

Paylaşmalı mal ayrılığının sona ermesi halinde, aile konutunun ve ev eşyalarının hukuki durumu ise ayrı bir hükümle sonuca bağlanmıştır. TMK, aile konutu ve ev eşyalarının hukuki durumunu, evliliğin boşanma veya iptal ve ölüm halinde sona ermesi bakımından ikili bir ayrıma tabi tutarak düzenlemiştir.

TMK md. 254 uyarınca;

“Evliliğin iptal veya boşanma ile sona ermesi halinde ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilirler. Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir. Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet

gerektiriyorsa hâkim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re' sen karar verir; bu kararında kalma ve kullanma süresini belirleyerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Ancak, bu süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değişiklik olması hâlinde, diğer taraf hâkimden, kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.

Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verilir”.

Hakim; eşlerin aile konutunda kimin kalacağı ve ev eşyalarının kime ait olacağı konusunda taraflar arasında anlaşmazlık olduğu takdirde, hakkaniyete uygun karar verirken; somut olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik- sosyal durumlarını, velayet konusunu ve çocukların çıkarlarını dikkate alacaktır²⁴.

TMK md. 255 ise, evliliğin ölümle sona ermesi halinde aile konutu ve ev eşyalarının hukuki durumlarını düzenler. Buna göre;

“Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşma konusu olan mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek ve yetmezse bir bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eşin veya ölenin diğer yasal mirasçılardan birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hükümleri saklıdır”.

---

²⁴ Ceylan, Ebru; **4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun Mal Rejimleri ile İlgili Getirdiği Yeni Düzenlemeler**, Prof. Dr. Ömer Teoman' a 55. Yaş Günü Armağanı, Cilt 2, İstanbul 2002, s. 1043, Öztan, **a.g.e.**, s. 317, Akıntürk; **a.g.e.**, s. 187

(3). Mal Ortaklığı Rejimi

i. Genel Olarak

4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu; mal ortaklığı hükümlerini, İsviçre Medeni Kanunu'ndaki düzenlemelerden aynen almıştır²⁵. Kaynak kanun İMK'da da mal ortaklığı rejimi, seçimlik mal rejimi olarak düzenlenmektedir²⁶. 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi (Eski TKM), Yeni TMK gibi, mal ortaklığı rejimini seçimlik mal rejimi olarak düzenlemiştir. Ancak; bu iki kanunun, mal ortaklığının temel prensipleri bakımından bazı farklılıkları mevcuttur. Eski Medeni Kanun'da mal ortaklığı konusunda, eşlerin ortaklık malları üzerinde iştirak (elbirliği ile mülkiyet) halinde mülkiyete sahip olmaları ve ortaklık mallarının yönetiminin kocaya ait olması yönünde iki temel prensip vardır²⁷. Yeni TMK ile birlikte ise, eşitlik ilkesinin bir sonucu olarak bu husus yeniden yapılandırılmış ve ortaklık mallarının yönetiminin kocaya ait olması prensibinden vazgeçilmiştir²⁸.

ii. Mal Ortaklığı Rejimi Çeşitleri ve Eşlerin Mülkiyet Durumları

TMK md. 256 uyarınca; mal ortaklığı rejimi; ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarından oluşur. Burada üzerinde durulması gereken konu; yasal mal rejimindeki kişisel mallar ile büyük benzerlik gösteren kişisel mallar konusundan öte, ortaklık mallarıdır. Çünkü TMK md. 257/ 1 uyarınca, ortaklık malları genel mal ortaklığı ve sınırlı mal ortaklığı olmak üzere iki gruba ayrılarak düzenlenmiştir. Sınırlı mal ortaklığı rejimi de kendi arasında edinilmiş mallarda ortaklık ve diğer mal ortaklıkları olarak ikiye ayrılmaktadır.

Sınırlı mal ortaklığı rejimi ve çeşitleri TMK md. 258 vd.' da düzenlenmiştir. Buna göre; sınırlı mal ortaklığı rejiminin çeşidi olan edinilmiş mallarda ortaklık;

“Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler. Kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dahildir”

Şeklinde düzenlenmiştir. Bu hüküm doğrultusunda; eşler, mal rejimi sözleşmesi yaparak ortaklığın sadece edinilmiş mallardan oluşacağını belirleyebileceklerdir. Ancak TMK, kişisel mallarının gelirlerinin de bu ortaklığa

---

²⁵ Ceylan; Armağan, s. 1044

²⁶ Akıntürk; a.g.e., s. 188

²⁷ Ceylan, Armağan, s. 1044

²⁸ Ceylan, Armağan, s. 1044, Dural/ Öğüz/Gümüş; a.g.e., s.235, Gümüş, a.g.e., s. 436

dahil olacağını düzenleyerek eşlerin bu konuda tamamen serbest davranamayacağını belirtmiştir.

Sınırlı mal ortaklığının diğer çeşidi olan diğer mal ortaklıkları ise,

“Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler. Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir”

şeklinde düzenlenmiştir. Böylece eşlere; mal rejimi sözleşmesi yaparlarken, mal ortaklığı rejiminin sınırlarını belirlemede bazı serbestlikler tanınmıştır.

Genel mal ortaklığı rejiminde ise eşlerin malvarlıkları ortaklık malları ve kişisel mallarından oluşur. Eşlerin bu mal rejiminde kişisel mallarının neler olduğu TMK md. 260/1–2’ de belirtilmiştir. Buna göre;

“Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir. Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır”.

Genel mal ortaklığı rejiminde kişisel mal sayılan malvarlığı değerleri haricinde kalan ortaklık mallarına kanun gereği, eşler bir bütün olarak sahiptirler. Eşlerden hiçbirinin tek başına ortaklık payı üzerinde tasarruf yetkisi yoktur. Çünkü eşler, ortaklık mallarında iştirak (elbirliği ile) halinde mülkiyet hakkına sahiptirler²⁹. Kişisel mallar bakımından ise; eşlerden her biri kendi kişisel malı üzerinde mülkiyet hakkına sahiptir³⁰. TMK md. 261, eşlerin tüm mallarının aksi ispatlanmadıkça ortaklık malı sayılacağını düzenlemiştir. Böylece, TMK edinilmiş mal karinesi gibi, mal ortaklığındaki ortak mallar açısından da bir karine belirlemiştir.

iii. Eşlerin Yönetim ve Tasarruf Hakları

TMK eşlerin, mal ortaklığı rejiminde malvarlığının yönetim hakkını kullanmalarında ortaklık malları ve kişisel malları bakımından bir ayırım getirmiştir. Ortaklık mallarında, TMK md. 262 uyarınca, eşler olağan yönetim sınırları içinde ortaklığı yükümlülük altına sokabilirler ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilirler.

²⁹ Ceylan, Armağan, s. 1045, Dural/ Ögüz/ Gümüş, a.g.e., s. 236, Gümüş, a.g.e., s. 437, Akıntürk, a.g.e., s. 189

³⁰ Akıntürk, a.g.e., s. 189

TMK md. 263 gereğince, olağan yönetim dışındaki konularda ise eşler sadece birlikte ya da birbirlerinin rızalarını alarak ortaklığı yükümlülük altına sokabilirler ve tasarruf haklarını kullanabilirler. Ancak TMK, eşler olağan dışı yönetim ve tasarruf haklarını kullanırken, üçüncü kişilerin iyi niyetini korumuştur. Buna göre, eşlerden birinin rızasının bulunmadığını bilmeyen ya da bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için rızalarının bulunduğu var sayılacaktır. Ayrıca, TMK md. 263/3; olağan dışı yönetim konusunda, eşler arasında evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümleri saklı tutmuştur³¹.

TMK, eşlerin olağan ve olağan dışı yönetimlerindeki tasarruf ve yönetme haklarını düzenlerken, bazı hallerde diğer eşin rızasının arandığı halleri ayrıca hükme bağlamıştır. TMK md. 264 uyarınca, eşlerden her biri ancak diğer eşin rızasının varlığı halinde, ortaklık mallarını kullanarak tek başına bir meslek veya sanat icra edebilir. TMK md. 265 hükmü ise; eşlerden birinin diğer eşin rızası olmadan ortaklık mallarına girecek olan bir miras reddedemeyeceğini ve tereke borca batıksa bunu kabul edemeyeceğini düzenlemiştir. Ancak bu halde, TMK diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunmaması durumunda veya diğer eşin haklı bir sebebe dayandırmadan rıza göstermemesi halinde, istem sahibi eşin kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabileceğini düzenlemiştir.

Eşler kişisel mallarının yönetimi ve tasarrufu açısından ise TMK md. 267 uyarınca, yasal sınırlar içinde, bu malları yönetme ve bunlarda tasarrufta bulunma hakkına sahiptirler.

iv. Eşlerin Borçlardan Sorumlulukları

TMK, eşlerin borçlardan sorumlulukları konusunu ortaklık borçları ve kişisel borçları açısından ayrı ayrı düzenlemiştir. TMK md. 268 uyarınca, eşler ikinci fıkrada sayılan ortaklık borçlarından dolayı hem kişisel hem ortaklık malları ile sorumludur. Bu borçlar;

- Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlar
- Ortaklık mallarını veya ortaklık mallarına giren gelirleri kullanarak bir meslek veya sanatın icra edilmesi nedeniyle yapılan borçlar,

---

³¹ Bu konuya ilişkin hükümler TMK md. 188 vd.' da düzenlenmiştir.

- Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlar
- Kişisel mal yanında ortaklık mallarının da sorumlu olacağı hususunda eşlerin uüncü kişilerle anlaşarak yaptığı borçlardır.

Eşler kendi kişisel borçlarında ise, TMK md. 269 uyarınca, kişisel malları ve ortaklık mallarının yarısı ile sorumlu tutulmuştur. Ancak, ortaklığın zenginleşmesi halinde eşlerin istemleri saklı tutulmuştur.

Eşlerin birbirlerine olan borçları ise hem TMK md. 217 ve md. 270' de aynı hükümle düzenlenmiştir. Buna göre;

“Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi, evlilik birliğini tehlikeye dşürecekt derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar”.

v. Mal Ortaklığı Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye

Mal ortaklığı rejimi de, diğer mal rejimlerinde olduğu gibi eşlerden birinin ölümü, diğer mal rejiminin kabul edilmesi, mahkeme kararıyla mal ayrılığı rejimine geçilmesi, evliliğin iptali ve boşanma sebepleri ile sona ermektedir. Ancak TMK md. 271/1 mal ortaklığının sona erme sebeplerine diğerlerinden farklı olarak bir sebep daha eklemiştir. Buna göre; eşlerden biri hakkında iflas açılırsa, mal rejimi sona erecektir.

Mal ortaklığı rejiminin tasfiye aşaması ise; TMK md. 271 vd.'da düzenlenmiştir. Md. 272 uyarınca;

“Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan demeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla denmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye vrilmiş değeri ne olacak idiye, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır”.

Bu durumda, aynı edilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi, ortaklığa giren bir sosyal yardım veya güvenlik kurumlarınca yapılan ödemeler ya da iş gücü kaybına ilişkin tazminatlar kişisel mal grubuna girecektir³².

Ortaklık mallarının paylaşımında ise TMK md. 276 ve md. 277’de ikili bir ayırım yapmıştır. Buna göre; *mal rejimi eğer, eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle sona ermişse* her eş ortaklık mallarının yarısına sahip olur. Ancak kanun koyucu, eşleri paylaşma oranını belirlemede, altsoyun saklı paylarını zedelememek şartı ile serbest bırakmıştır. Eşlerden birinin ölümü ile mal ortaklığının sona ermesi durumunda, sağ kalan eşe kişisel malları ve aile konutu ile ev eşyaları konusunda bir takım özel düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre TMK md. 278 uyarınca; sağ kalan eş yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mal sayılabilecek olan malların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilecektir. TMK md. 279 uyarınca ise, eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyasının ortaklık mallarına dahil olması halinde, sağ kalan eş payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilecektir. Ayrıca, haklı sebeplerin varlığı halinde sağ kalan eş veya ölenin diğer mirasçılarının istemi ile aile konutu ve ev eşyası üzerinde intifa hakkı veya sükna hakkı kurulabilecektir. TMK md. 279/3 aile konutu ve ev eşyası ile ilgili bu düzenlemelerin, mal rejiminin ölüm dışındaki bir sebeple sona ermesi halinde üstün yararını ispatlayan eşe de uygulanacağını belirtmiştir. Üstün yarar karinesinin, TMK md. 280 uyarınca, diğer malvarlığı değerleri açısından da geçerli olacağı düzenlenmiştir. Buna göre; eşlerden biri; üstün bir yararının varlığını ispat ettiği takdirde diğer malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini talep edebilecektir.

Mal rejimi, boşanma ya da evliliğin iptali nedeniyle veya kanun ya da mahkeme kararı ile mal ayrılığına geçiş sebebiyle sona ermiş ise, her eş edinilmiş mallara katılma rejiminde kendi kişisel malı sayılacak olan malvarlığı değerlerini geri alır. Geriye kalan ortaklık malları ise eşler arasında yarı yarıya paylaşılır.

Denkleştirme işlemi mal ortaklığı rejiminde de mevcuttur. Buna göre, eğer bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları ortaklık mallarından veya ortaklık mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmişse; tasfiyede denkleştirme talep

---

³² Ceylan, **Armağan**, s. 1048

edilebilecektir. Ayrıca TMK md. 273, hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borcun ortaklık mallarından sayılacağını düzenlenmiştir. TMK md. 274 uyarınca, bir eşin kişisel malı veya ortaklık malıyla bir başka mal grubuna giren malvarlığı değerinin edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, edinilmiş mallara katılma rejimi hükümlerinde yer alan değer artış payı hükümleri uygulanacaktır.

d. Olağanüstü Mal Rejimi

TMK, eşlere aralarında yürürlükte olan mal rejiminden başka bir mal rejimine geçebilme imkanı tanıdığı gibi, bazı hallerde mevcut olan mal rejiminin hakim kararıyla mal ayrılığı rejimine, mevcut mal ortaklığı rejiminin de kendiliğinden veya hakim kararıyla mal ayrılığı rejimine dönüşebileceğini düzenlemiştir³³. TMK md. 206 vd. düzenlenen olağanüstü mal rejiminin oluşma biçimleri sırasıyla incelenecektir.

(1). Başka Bir Mal Rejimini Seçme

TMK md. 208 uyarınca eşler her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparak öncekini veya seçtikleri başka bir mal rejimini kabul edebilirler.

(2). Mal Ayrılığı Rejimine Geçiş

Daha önce belirttiğimiz gibi eşler evlilik birliği süresince evlenirken tabi oldukları mal rejimini devam ettirmek zorunda değillerdir. TMK, bazı hallerde kendiliğinden veya taraflardan birinin talebi doğrultusunda hakim kararıyla eşler arasında geçerli olan mal rejiminin mal ayrılığına dönüşebileceğini düzenlemiştir.

i. Hakim Kararıyla Mal Ayrılığı Rejimine Geçiş

TMK md. 206 uyarınca haklı bir sebebin varlığı halinde eşlerden birinin talebi üzerine mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Bu kapsamdaki mal ayrılığına geçiş için taraflardan birinin talebi şarttır³⁴. Ayrıca TMK

---

³³ Akıntürk, a.g.e., s. 148

³⁴ Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallar*. s. 36, Hayran, Burhan; *4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi*, Eylül 2004, Adil Kitapevi, s. 24; Dural/ Ögüz/ Gümüş, a.g.e., s. 191, Ateş, Turan; *TMK Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul 2005*, Legal Kitabevi, s. 21, Akıntürk, a.g.e., s. 150,

Md. 206 beş bent halinde haklı sebep sayılabilecek halleri sıralamıştır. Doktrindeki genel görüş beş bent halinde sayılan haklı sebeplerin kapalı sayı prensibi (numerus clausus) dahilinde olmadığı; yani kanun koyucunun bunları örnek teşkil etmesi için sıraladığı doğrultusundadır³⁵. *Kanımızca da*; TMK md 206/ 2 “ Özellikle aşağıdaki hallerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir” denilerek sayılan beş bendin örnek teşkil edeceğini açıklamıştır. Bunlar:

- Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
- Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
- Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
- Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
- Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

TMK md. 206’da düzenlenen bu hükmün haricinde TMK md. 210’da da hakim kararıyla verilecek mal ayrılığına dönüşme sebebi belirtilmiştir. Buna göre;

“Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hakimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir”.

ii. Kendiliğinden Mal Ayrılığına Dönüşme

TMK md 209;

“ Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflasına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığı rejimine dönüşür”.

hükmünü düzenlemiştir. Bu hüküm uyarınca, mal ortaklığı rejiminin mal ayrılığına dönüşmesi için, ayrıca tarafların talebi ya da hakim kararı gerekmemektedir. Söz konusu dönüşme, eşlerden birinin iflasına karar verildiği takdirde kendiliğinden gerçekleşecektir.

Kendiliğinden mal ayrılığına dönüşme hükümlerinden diğeri, TMK md 225/ II, 247/ II, 271/ II’ de düzenlenen mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle

---

³⁵Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 37, Hayran, **a.g.e.**, s. 25; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 150; Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 192;

sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hallerinde de, edinilmiş mallara katılma; paylaşımlı mal ayrılığı mal rejimi, dava tarihinden geçerli olmak üzere kendiliğinden sona erdiği hükmüdür³⁶.

iii. Eski Mal Rejimine Dönme

TMK md. 208/ II uyarınca; mevcut mal rejiminin kendiliğinden mal ayrılığına dönüştüğü durumlarda, sebebin ortadan kalkması halinde hakim, eşlerden birinin talebi ile mal rejiminin eski rejime dönüşmesine karar verebilir.

2. Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde Mal Rejimi Sözleşmeleri

a. Genel Olarak

TMK md. 203 ve 208 uyarınca; eşler, evlilik birliği kurulmadan önce veya kurulmasından sonra her zaman talep ettikleri takdirde, TMK' da belirlenen mal rejimlerinden birini seçebilmektedirler. Böylece çoğunluğu emredici hükümlerle düzenlenen Aile Hukuku ilişkilerine bu tür bir irade özgürlüğü tanınarak istisna oluşturulmaktadır³⁷. Aşağıda eşlerin TMK uyarınca akdedebilecekleri mal rejimi sözleşmeleri ve bunların tabi olduğu esaslar incelenmiştir.

b. Mal Rejimi Sözleşmelerinin Şekli

Eşler mal rejimi seçimini aralarında bir mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle gerçekleştirirler. TMK, eşlere böyle bir irade özgürlüğü tanımakla birlikte aynı zamanda mal rejimi sözleşmesini belirli şekil şartlarına tabi tutmuştur. Buna göre eşler; evlenmeden önce evlendirme memuruna yazılı olarak bildirerek ya da evlendikten sonra diledikleri zaman, mal rejimi sözleşmesini noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapabilirler. Eşler kanunda belirtilen mal rejimlerinden birini seçerek ya da seçmiş oldukları mal rejimi kanundaki sınırlamalar çerçevesinde değiştirerek veya kaldırarak mal rejimi sözleşmesini akdederler³⁸.

Eski TKM' de ise, eşlere mal rejimi sözleşmelerinde tamamen bir sözleşme serbestisi tanınmamış; eşlerin evlendikten sonra mal rejimi sözleşmesi yapmaları

³⁶ Dural/ Ögüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 194

³⁷ Sarı, **a.g.e.**, s; 9 ve orada not 9' da anılan yazarlar ve eserleri

³⁸ Hayran; **a.g.e.**, s. 9- 10; Özüğür, **a.g.e.**, s. 21, Hatemi, **Aile Hukuku**, s. 95; Ateş, **a.g.e.**, s. 21; Sarı, **a.g.e.**, s; 10, Zevkliler, Aydın/ Havutçu, Ayşe/ Gürpınar, Damla; **Medeni Hukuk Temel Bilgiler**; 6. Bası, Ankara 2008, Turhan Yayınevi; s. 310, Dural/ Ögüz/Gümüş; **a.g.e.**, s. 189- 190; Gümüş, **a.g.e.**, s. 219, Sonsuzoğlu, **a.g.e.**, s. 60

halinde bu sözleşmenin geçerliliği; ancak mahkemenin onayına bağlı kılınmıştır³⁹ (TKM md. 173/ II). Yeni Medeni Kanun ise; mal rejimi sözleşmesi yapacak eşlere bu sözleşmeleri yaparken daha fazla serbesti tanımıştır. Bu serbesti eşlerin bu sözleşmeyi yaparken tamamen bağımsız oldukları sonucunu doğurmaz; eşler mal rejimi sözleşmelerini ancak kanuni sınırlar çerçevesinde yapabilmektedirler. Ancak evlilik birliğinin boşanma ile sona ermesi durumunda mal rejimi sözleşmeleri ile ilgili bir istisna mevcuttur. Buna göre, anlaşmalı boşanmalarda eşler boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumları konusunda aralarında bir protokol imzalamışlar ise, TMK md. 166/ III hükmü gereği bu protokolün hakim tarafından onaylanması gerekmektedir⁴⁰. Dolayısıyla bir mal rejimi sözleşmesinde; evliliğin boşanma ile sona ermesi durumunda, boşanmanın mali sonuçlarına ve mal rejiminin tasfiye aşamasına ilişkin hükümlere de yer verilmiş ise bu durumda TMK md. 166/ III' de aranan hakim onayı burada da söz konusu olacaktır⁴¹.

Nişanlılar evlenmeden önce yaptıkları bir mal rejimi sözleşmesini kural olarak evlendirme memuruna sunarak akdedebilirler. Ancak evlendirme memuru bu konuda, mal rejimi sözleşmesi düzenleme yetkisine sahip değildir. Dolayısıyla eşler evlendirme memuruna ancak hangi mal rejimini seçtiklerini beyan edebilirler, yoksa yeni bir mal rejimi sözleşmesi hazırlayarak evlendirme memuruna sunamazlar⁴². Evlendirme memuru, ancak nişanlıların seçtikleri mal rejimi türünü teslim almak ve bunu kaydetmekle yükümlüdür. Dolayısıyla taraflar, eğer kanuni sınırlara bağlı kalmak şartıyla hak ve yükümlülüklerin yer aldığı ayrıntılı bir mal rejimi sözleşmesi akdetmek istiyorlarsa, bunu evlendikten sonra noterde düzenleme ya da onaylama şeklinde yapmalıdırlar⁴³.

---

³⁹ Tekinay, **a.g.e.**, s. 356; Acabey, **a.g.e.**, s. 783; Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 15

⁴⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 16, Ceylan, **Boşanma**; s. 59

⁴¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 17. Aynı yönde; "...Yukarıda yapılan açıklamaların sonucu olarak; kural olarak, anlaşmalı boşanma davasında taraflar arasında akdedilmiş olan boşanma protokolünde yer alan mal rejimi hukukundan kaynaklanan anlaşma maddelerinin mahkeme kararında yer alması veya protokolün mahkemece onaylanması gerekir". T.C. Yarg. HGK T. 24.02.2010/ E. 2010/ 2- 96/ K. 2010/ 106 (Kazancı İçtihat Bankası)

⁴² Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 19

⁴³ Uygulamada nişanlılar evlenmeden önce noterde mal rejimi sözleşmesi akdedip evlendirme memuruna ibraz edebilmektedirler.

c. Mal Rejimi Sözleşmelerinde Ehliyet

TMK md. 204 uyarınca; mal rejimi sözleşmesi; ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar⁴⁴ tarafından yapılabilir ve küçükler ile kısıtlıların (sınırlı ehliyetsizler)⁴⁵ yasal temsilcilerinin izinlerini almaları şarttır. Eşlerin mal rejimi sözleşmesini yapmalarındaki ana şart ayırt etme gücüne sahip olmalarıdır. Eşlerin ya da nişanlıların mal rejimi sözleşmesi yapmalarındaki ayırt etme gücünden; onların bu sözleşmeyi akdetmenin sebep ve sonuçlarını anlama ve buna uygun davranma yeteneğine sahip olmaları gerektiği sonucunu çıkarabiliriz⁴⁶.

Nişanlıların ya da eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparken ayırt etme gücüne sahip olmalarının yanında ergin olma şartını da haiz olmaları gerekmektedir. TMK çeşitli ergin kılınma hallerini düzenlemiştir⁴⁷. Kanunen erginlik on sekiz yaşının doldurulması ile başlar (TMK md. 11). Evlenme de ergin kılınma nedenlerinden biri olduğu için, eğer eşler evlenmeden önce reşit değilse ve evlendikten sonra mal rejimi sözleşmesi yapacaklarsa bu durumda evlenmeyle ergin kılındıkları için yasal temsilcilerinin rızalarını almadan sözleşmeyi akdedebilirler⁴⁸. Ancak eşler evlenmeden önce reşit değilse ve nişanlılık zamanında mal rejimi sözleşmesi yapacaklarsa bu durumda; yasal temsilcinin de rızası alınmalı ve hatta gerektiği takdirde mal rejimi sözleşmesi yasal temsilci tarafından da imzalanmalıdır (TMK

---

⁴⁴ Ayırt etme gücü kişinin belli bir akli olgunluğa erişmiş olması ve akla uygun, makul biçimde hareket etmesidir. Ayrıntılı bilgi için bkz; Öztan, Bilge, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 13. Bası, Ankara 2003, s. 234 vd., Akıntürk/ Akipek; **a.g.e.**, s. 301; Akıntürk, Turgut; **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, 6. Bası, İstanbul 2007, Beta Yayınları, s. 286 vd. (Kısaltma Başlangıç Hükümleri), Ayırt etme gücünün, kişinin makul surette hareket edebilme, fiillerinin sebep ve sonuçlarını idrak edebilme yeteneği olduğu yönünde bkz. Dural, Mustafa/ Ögüz, Tufan; **Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku**, İstanbul 2006, Filiz Kitabevi, s. 54

⁴⁵ Gerçek kişilerin fiil ehliyeti dört gruba ayrılarak incelenmektedir. Bunlar; tam ehliyetliler, tam ehliyetsizler, sınırlı ehliyetsizler, sınırlı ehliyetlilerdir. Sınırlı ehliyetsizler; ayırt etme gücüne sahip olan küçük ve kısıtlılardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öztan, **Temel Kavramlar**, Dural/ Ögüz; **Kişiler Hukuku**; s. 65 vd.; s. 240 vd., Akıntürk/ Akipek; **a.g.e.**, s. 319 vd., Reisoğlu, Safa; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 19. Bası, İstanbul 2006, Beta Yayınevi, s. 48 vd. Akıntürk, **Başlangıç Hükümleri**, s. 301 vd.

⁴⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 20

⁴⁷ Ergin kılınma; yasal erginlik, evlenmeyle kazanılan erginlik, hakim kararıyla erginlik olarak üç gruba ayrılır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk/ Akipek, **a.g.e.**, s.310 vd., Dural/ Ögüz; **Kişiler Hukuku**, s. 50 vd.

⁴⁸ Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, **a.g.e.**, s. 21, Akıntürk; **a.g.e.**, s. 147

md. 205/II). Eşlerden birinin kısıtlı olması durumunda ise; mal rejimi sözleşmesi yapılırken kısıtlı eşin yasal temsilcisinin rızası ve gerekirse imzası aranmalıdır⁴⁹⁵⁰.

Mal rejimi sözleşmesi akdetmek kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır; bu sebeple taraflarca bizzat yapılması gerekmektedir. Yasal temsilciler, mal rejimi sözleşmesi tarafları adına bu sözleşmeyi imzalayamazlar; yani yasal temsilciler mal rejimi sözleşmesinin doğrudan tarafı olamazlar⁵¹. Ancak yukarıda da açıklandığı üzere, gerektiği takdirde yasal temsilcinin imzası da bulunmalıdır.

d. TMK' nın Yürürlüğe Girmesi Sırasında Devam Eden Boşanma ve İptal Davaları Açısından Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Mal Rejimi Sözleşmelerinin Yürürlülük Tarihi

TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce evlenenler açısından; mal rejimi sözleşmelerinin yapımı, eşlerin boşanma ve iptal davalarında büyük önem taşır. TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma ve iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasındaki mevcut mal rejimi devam eder⁵². TMK' nın yürürlüğe girdiği sırada dava, boşanma veya iptal ile sonuçlanırsa; mevcut mal rejiminin sona ermesine dair hükümler uygulanır. Ancak dava reddedilirse; eşler kararın kesinleşmesinden itibaren Türk Medeni Kanunu' nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun md. 10 gereğince, bir yıl içinde başka bir mal rejimini seçmezler ise; TMK' nın yürürlük tarihi olan 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olurlar.

---

⁴⁹ Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, **a.g.e.**, s. 21, Sarı, **a.g.e.**, s. 21

⁵⁰ Hükümde yer alan “gerekirse” ifadesi kanımızca, hükmün manasına gereksiz bir sözcük olarak kalmakta ve hükmün, yasal temsilcin rızasının gerektiği tüm hallerde imzasının da aranacağı şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

⁵¹ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 21, Öztan; **a.g.e.**, s. 235, Sarı **a.g.e.**, s. 20, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 148

⁵² Ateş, **a.g.e.**, s. 19; Dural/Öğüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 191, Gümüş, **a.g.e.**, s. 225

II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

A. Genel Olarak

1 Ocak 2002 tarihinden itibaren eşler arasında, TMK’ da belirtilen başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde; yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır.

İsviçre Medeni Kanunu temel alınarak yapılan TMK komisyon çalışmalarında, yasal mal rejiminin ilk olarak paylaşımlı mal ayrılığı rejimi olması kararlaştırılmış; ancak bu rejim dönemin Adalet Bakanlığınca uygun görülmemekle yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimi olarak kabul edilmiştir. Fakat bu dönem, edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olmamasını savunan görüşler; bu mal rejiminin uygulamada tasfiyesinin zor olduğunu ve edinilmiş mallara katılma rejiminin; Türk toplumunun yaşayış tarzına uygun olmayarak eşleri evlilik birliği içinde sürekli hesap yapma zorunluluğu altında bıraktığını savunmaktadırlar. Yasal mal rejimi hakkındaki tartışma ve görüşlere yukarıda değinildiği için burada ayrıca açıklama yapılmayacaktır.

B. Yasal Mal Rejiminin Uygulanma Anı

TMK’ nın yürürlüğe giriş tarihi olan 1 Ocak 2002’den itibaren eşler arasında kanunda yer alan başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde, edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak uygulanacaktır⁵³. Ancak TMK ‘ nın yürürlük tarihinden önce evlenen eşler açısından yasal mal rejiminin hangi tarihten itibaren yürürlüğe gireceği konusunu ayrıca incelemek gerekmektedir. Eşler, TMK md. 203 ve md. 208 uyarınca, evlilikten önce ya da evlendikten sonra istedikleri zaman yeni bir mal sözleşmesi yapabilmektedirler. Ancak eşlerin TMK’ nın yürürlüğe girmesinden sonra yaptıkları mal rejimi sözleşmesinin yürürlük tarihi açısından çeşitli tartışmalar mevcuttur. Bu tartışmaların temeli, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10. Maddesine ve özellikle bu hükümde yer alan üçüncü fıkraya dayanmaktadır. Buna göre;

---

⁵³ Hatemi, Hüseyin; **İntikal (Geçiş) Dönemi Hukuku**; İstanbul 2004; Vedat Kitapçılık; s. 40 vd.

“Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tabi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır. Davanın retle sonuçlanması halinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, Kanunun yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Şu kadar ki eşler, yukarıdaki fıkralarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler.

Yukarıdaki hükümler uyarınca mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi halinde, Türk Kanunu Medenisinin ilgili mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümleri uygulanır”.

TMK’ nın yürürlük tarihinden önce evlenen ve yürürlük tarihinden sonra aralarında mal rejimi sözleşmesi yapmak isteyen eşlerin akdedecekleri bu sözleşmenin ne kadar geriye götürülebileceği konusundaki görüşlerden birine göre; eşler mal rejimi sözleşmesi ile seçecekleri mal rejiminin, evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını kararlaştırabilirler⁵⁴. Yani eşler, evlendikten sonra yaptıkları bir mal rejimi sözleşmesi ile seçtikleri mal rejimi hükümlerini geriye yürütebilirler ve evlilik tarihinden itibaren bu seçtikleri rejime tabi olacakları konusunda anlaşabilirler. Bir diğer görüşe göre ise; eşlerin Yürürlük Kanunu’nda belirtilen süre haricinde (1 yıl), evlenme tarihinden itibaren geçerli olan edinilmiş mallara katılma rejimini geriye

---

⁵⁴ Dural/ Öğüz/ Gümüş; a.g.e., s. 191

yönelik olarak başlatmaları mümkün değildir⁵⁵. Bu görüş doğrultusunda; TMK ve Borçlar Kanunu temel ilkeleri uyarınca, mal rejimi sözleşmeleri taraflar arasında anlaşılabilir şekilde yürütülemez; çünkü kanun koyucu burada mal rejiminin sadece eşleri değil, onlarla ilişkide olan mirasçıları ve üçüncü kişileri de ilgilendirdiğini gözetmektedir. Aynı zamanda yukarıda da açıkladığımız üzere, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10. maddesi gereği, yeni TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce evlenenler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde aralarında anlaşarak yasal mal rejimini evlenme tarihine kadar geçmişe götürebileceklerdir.

Kanımızca da, her ne kadar eşlerin evlendikten sonra yaptıkları mal rejimi sözleşmesi ile tabi oldukları mal rejimini seçmeleri mümkün ise de Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun gereği bu sözleşmeyi geriye yürütebilme imkânının sadece 1.1.2002 tarihinden önce evlenen ve bu tarihten itibaren 1 yıl içinde yasal mal rejiminin geriye yürütülmesi konusunda anlaşan eşlere tanındığı açıktır. Bu hüküm, eski TKM kapsamında yasal mal rejiminin mal ayrılığı olması sebebiyle zaten mağdur durumda olan kadının mağduriyetini gidermekten uzaktır. Dolayısıyla BK md. 18 hükmünün de göz önünde tutularak, Yürürlük Kanunu md. 10' un eşlere, yaptıkları mal rejimi sözleşmesi ile tabi oldukları mal rejiminin, Yürürlük Kanunun' da düzenlen 1 yıllık sürenin bitmesinden sonra dahi, söz konusu sözleşmeyi, evlenme tarihlerine kadar geriye yürütülebilme imkânının tanındığı şeklinde yorumlanması gerektiği görüşündeyiz⁵⁶.

Yasal mal rejiminin uygulanma anı konusunda değinilmesi gereken bir başka konu da yasal mal rejiminin tarafları konusudur. Yasal mal rejiminin başlangıç anı hâlihazırda eşler arasında gerçekleşir. Örneğin ikinci evliliğini yapan eşin edinilmiş

---

⁵⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 53; Ateş **a.g.e.**, s. 19; Hayran; **a.g.e.**, s. 92; Özüğür, **a.g.e.**, s. 61; Odendahl, **a.g.e.**, s. 495; Demir; **a.g.e.**, 61; Sarı, **a.g.e.**, s. 38, 39; Zeytin; **a.g.e.**, s. 80; Gümüş; **a.g.e.**, s. 225, Uygulama Kanunu'nda yer alan 1 yıllık süre içinde yapılan mal rejimi sözleşmelerinin dahi geçmişe götürüleceği yönünde bkz. Sarı, **a.g.e.**, s. 45

⁵⁶ BK md. 18 “Bir akdin şekil ve şartlarını tayininde, iki tarafın gerek sehven gerek akitteki hakiki maksatlarını gizlemek için kullandıkları tabirlere ve isimlere bakılmayarak, onların hakiki ve müşterek maksatlarını aramak lazımdır” hükmünü düzenlemektedir.

mallara katılma rejiminin geçerli olduğu önceki evliliğinden mevcut olan malvarlığı değerleri, ikinci evlilik açısından yasal mal rejiminden önce elde edilmiş malvarlığı değerleri olarak kişisel mal sayılacaktır⁵⁷.

C. Yasal Mal Rejiminde Eşlerin Malvarlıklarında Yönetim, Yararlanma ve Tasarruf Hakları

TMK md. 223 uyarınca, eşler yasal sınırlar içinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptirler. Buna göre; eşlerden her biri mal rejimin kurulmasından önce sahibi olduğu ve mal rejiminin devamı sırasında edindiği tüm malvarlığının maliki olmaya devam edecektir. TMK' nın açık ifadesinden anlaşıldığı üzere; yönetim hakkını kullanma bakımından edinilmiş mallara katılma rejimindeki edinilmiş mal, kişisel mal ayrımının bir önemi yoktur.

TMK md. 223/I hükmü eşlerin ancak yasal sınırlar içinde malvarlığını yönetim hakkını kullanabileceklerini düzenlemiştir. TMK' nın, Aile Hukuku' nda eşlere bazı hallerde getirdiği yasal sınırların uygulanması halinde eşlerden birinin malvarlığı üzerindeki yönetim yetkisi sınırlandırılabilir. Böylelikle eşlerin yönetim, yararlanmada serbest olmalarına karşılık; ancak yasal sınırlar içinde bu serbestiden faydalanacakları belirtilerek Aile Hukuku'nun temel ilkeleri korunmuştur⁵⁸.

TMK md 215'de, eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğer eşe bırakması halinde, aksi kararlaştırılmadıkça vekalet hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir⁵⁹. Ancak TMK, bir eşin diğer eşin malvarlığını "yönetme yükümlülüğü" konusunda ayrıca bir hüküm düzenlememiştir. Evlilik birliğinin gereği ya da eşlerin birbirine yardımcı yahut diğer eşin gerekli bilgi ve beceriden yoksun olması gibi durumlarda bu yükümlülük ortaya çıkabilecektir. Bu

⁵⁷ Yetik, Nurten; **Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri**, Ankara 2008, Bilge Yayınevi, s. 115

⁵⁸ Bu tür sınırlamaların başlıcası aile konutundaki sınırlamalardır. Aile konutundaki sınırlamalar için bkz. TMK md. 194, eşlerin malvarlıklarındaki tasarruf yetkilerinin sınırlandırılmasına ilişkin bkz. TMK md. 199. Bu konularda geniş bilgi için bkz. Şıpka, Şükran; **Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası**, 2. Bası, İstanbul 2004, Beta Yayınevi, s. 105 vd., Demir, Pınar Özlem; **Yeni Medeni Kanun' da Evli Kadınların Hukuki Durumu ile İlgili Yenilik ve Değişiklikler**, İstanbul 2004, Vedat Kitapçılık, s. 32 vd.

⁵⁹ Öztan; **a.g.e.**, s. 238; Hayran; **a.g.e.**, s. 215, Gümüş, **a.g.e.**, s. 244

durumda, eşin diğer eşin malvarlığını yönetmesi vekaletsiz iş görme hükümlerine tabi olacaktır⁶⁰. Diğer eşin bu yönetime açık ya da örtülü muvafakat etmesi halinde ise, yapılan işin niteliğine göre vekâlet yahut eser sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır⁶¹.

TMK 223/I eşlerin yasal mal rejiminde malvarlıkları üzerinde yönetim ve yararlanma serbestisi tanıdığı gibi bu malvarlığının tasarrufunda da eşlere bir sınırlama getirmemiştir. Eşler, malvarlıklarının tasarrufunda da diğer eşin rızasını aramadan hukuki işlem yapabilecektir. Yani bu durumda, bir eş edinilmiş mal üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunurken diğer eşin menfaatini korumak zorunda olmayacaktır. Ancak bu husus, TMK uyarınca diğer eşi korumak amacıyla, eşlerin evlilik birliği için yaptığı bazı hukuki işlemlerin kısıtlanmasına dair olan hükümlerin yasal mal rejimine uygulanmasına engel değildir⁶². Eşlerden her birinin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini, ailenin ekonomik varlığını koruma ve evlilik birliğinin gerektirdiği mali yükümlülüklerle aykırı olmadan kullanması gerekmektedir⁶³.

TMK md. 223/II aksi kararlaştırılmadıkça, eşlerden birinin, diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamayacağını düzenlemiştir.

D. Yasal Mal Rejiminin Devamı Sırasında Eşlerin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumlulukları

TMK md. 224 uyarınca eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığı ile sorumludur. Bu hüküm, eşlerin üçüncü kişilere karşı sorumluluğunun mal rejimleri hükümleri tarafından kısıtlanamayacağını ve eşlerin üçüncü kişilere karşı tüm malvarlıklarıyla yani sınırsız olarak sorumlu olacaklarını belirtmiştir.

---

⁶⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 56

⁶¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 56, Gümüş, **a.g.e.**, s. 244, 245

⁶² TMK md. 194' de yer alan aile konutu ile ilgili düzenlemeler, TMK md. 199 ve md. 229 buna örnektir.

⁶³ Sarı, **a.g.e.**, s. 62

E. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı

1. Genel Olarak

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlıklarının sınıflandırılması, özellikle eşlerin bu malvarlıklarındaki tasarrufları sırasında değil, mal rejiminin sona ermesi halindeki tasfiye aşamasında önem arz eder. Çünkü TMK eşlere, yasal mal rejiminde sahip oldukları malvarlığı değerlerini serbestçe tasarruf etme imkanını tanımıştır. Yasal sınırlamalar haricinde, eşler birbirinin malvarlığı değerlerini kullanma, yönetme ve yararlanma hakkına karışmamaktadır. Bu sebeple eşlerin malvarlığı türlerinin belirlenmesi özellikle tasfiye aşamasında önemli hale gelmektedir.

TMK md. 218 uyarınca; eşler, yasal mal rejiminde iki tür mal ayrımına tabidirler. Bunlar; edinilmiş mallar ile kişisel mallardır. Bunu her bir eş açısından geniş anlamda yorumlarsak; yasal mal rejiminin; kadının edinilmiş ve kişisel malları, erkeğin edinilmiş ve kişisel malları olarak dört gruptan oluştuğunu belirtebiliriz⁶⁴. TMK' nın bu açık hükmüne karşılık; doktrinde edinilmiş mallara katılma rejiminde edinilmiş ve kişisel mallar ayırımından başka, üçüncü bir mal türünün de olduğunu savunan görüşler mevcuttur⁶⁵. Bu görüş doğrultusunda, yasal mal rejiminde üçüncü malvarlığı türü paylı mallardır. Bu görüşün temeli, TMK md. 222/ II “ Eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemeyen mallar, onların paylı mülkiyetinde sayılır.” hükmüne dayanmaktadır. TMK' nın bu söz konusu hükmü, bir paylı mülkiyet karinesi oluşturmaktadır. Bu hüküm uyarınca eşlerden hangisinin mülkiyetinde olduğu belirlenemeyen malvarlığı değerleri, onların paylı mülkiyetinde

⁶⁴ Hausheer, Heinz/ Geiser, Thomas/ Kobel, Esther; **Das Eherecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches**, Bern 2000; s. 148, Moroğlu, **a.g.e.**, s. 25, Sarı, **a.g.e.**, s. 133; Gümüş, **a.g.e.**, s. 253; Dural/ Öğüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 197

⁶⁵ Paylı malların yasal mal rejiminde üçüncü tür mal grubu oluşturduğunu savunan görüşler için; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 155, Ateş; **a.g.e.**, s. 34; Acar, Faruk; **Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**; Ankara 2007; Seçkin Yayınları; s. 37; Demir, Pınar Özlem; **Yasal Mal Rejimi Çerçevesinde Eşlerin Aralarında Yapabilecekleri Sözleşmeler**, Yüksek Lisans Tezi, 2005 s. 9 (Kısaltma Sözleşmeler) k.g. Paylı Malların yasal mal rejiminde üçüncü tür mal grubu olmadığı yönünde; Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**; s. 42; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 25; Barlas, Nami, **Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları**; Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan; s. 138; Öztan; **a.g.e.**, s. 250; Hatemi; **Aile Hukuku**; s. 97; Sarı, **a.g.e.**, s. 132, Helvacı, Serap/ Erlüle Fulya; **Medeni Hukuk, Arıkan Yayınları**, İstanbul 2007, s. 244; Zeytin, **a.g.e.**, s. 93; Gümüş; **a.g.e.**, s. 253; Dural/ Öğüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 197

sayılmaktadır. Böylelikle, edinilmiş mallar açısından temel prensiplerden biri olan eşlerin katılma alacağı hakkı, eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemeyen mallar açısından mülkiyet hakkına dönüşecektir. Yani, eşler birbirlerinin malvarlıkları üzerinden hesaplanan artık değerlerinin yarısı üzerinde alacak hakkına sahipken, paylı mülkiyete tabi mallarda mülkiyet hakkına sahip olacaklardır⁶⁶. Aynı zamanda paylı mülkiyet karinesi eşlere, TMK md. 226/ II' de düzenlenen özgüleme imkanını da sunmaktadır⁶⁷. Buna göre eşler;

“Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir”.

Böylelikle eşler, yasal mal rejiminin tasfiyesinde hükümde yer alan şartlar gerçekleştiği takdirde paylı mülkiyette bulunan malvarlığı değerini kendilerine özgüleyebilmektedirler.

Kanımızca; paylı mülkiyet karinesi, yasal mal rejiminde üçüncü tür bir malvarlığı grubu oluşturmamaktadır. TMK, paylı mülkiyet karinesini, eşler arasında tasfiye aşamasındaki ispat kolaylığı bakımından düzenlemiştir. Paylı mülkiyet karinesi; ancak bir malın, kime ait olduğu tespit edilemediği takdirde devreye girecektir. Bu durum haricinde; kanundaki sınırlamalara tabi olmak koşulu ile eşler, hiç şüphesiz bir mal üzerinde, TMK md. 688 uyarınca paylı mülkiyet kurabileceklerdir⁶⁸. Bunun haricinde ortaya çıkan TMK 222/ II hükmü ise; ancak bir malın eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemediği takdirde eşlerin malvarlığı gruplarına dahil olacaktır. Böyle bir durumun söz konusu olmadığı hallerde, ortada paylı mülkiyete tabi mallara ilişkin bir husus söz konusu olmayacaktır. Bu sebeple, paylı mülkiyete tabi malların üçüncü tür mal grubu olarak sayılmasının hukuki dayanağı bulunmadığı ve paylı mülkiyete tabi malların ancak mal varlıkları

---

⁶⁶ Eşlerin mal rejiminin tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan artık değerleri üzerindeki katılma alacağı hakları için bkz. aşağıda, III/B/4/a

⁶⁷ Yağcıoğlu, Ali Haydar; **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı**, İzmir 2007, Güncel Yayınevi, s. 66

⁶⁸ TMK md. 688 “Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddî olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir” .

konusunda anlaşmazlığa düştükleri takdirde ortaya çıkan bir malvarlığı gurubu olarak ele alınması görüşünderiz.

Paylı mülkiyete tabi mallar üzerinde eşlerin tasarruf hakları da değışiklik göstermektedir.

TMK md. 223/ 2 uyarınca,

“ Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğzerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz”.

Bu durumda, eşler paylı mülkiyete tabi oldukları mallarda tasarruf haklarını, TMK md. 688/3 hükmünden farklı olarak ancak diğzer eşin rızasının varlığı halinde kullanabileceklerdir⁶⁹. Paylı mülkiyete tabi bir mal üzerinde üçüncü kişiler de paydaş ise, mal rejimi sona erene kadar TMK. 223/2 hükmü uygulanmayacaktır⁷⁰. Çünkü böyle bir durumda hükmün amacı olan eşlerin paydaş olduğu bir malvarlığı değeri üzerinde üçüncü kişilerin hak sahibi olmasını engelleme hususu zaten gerçekleşmiş olacaktır. Dolayısıyla üçüncü kişinin paydaş olması durumunda bu hüküm uygulama alanı bulmayacaktır.

Eşlerin, paylı mülkiyete tabi malvarlığı konusu mallarının haricinde edinilmiş ve kişisel mallarının belirlenmesi de bir takım ölçütlere tabi tutulmuştur. İşbu ölçütler aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

2. Edinilmiş Mallar

TMK md. 219/ I uyarınca;

“Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değzerleridir”.

TMK 219, edinilmiş malların tanımını vermiş ve beş bent halinde edinilmiş malların neler olduğunu sıralamıştır. TMK 219/ II, özellikle şu malvarlığı değzerlerinin edinilmiş mal grubuna gireceğini belirtmiştir:

- 1) Çalışmasının karşılığı olan edinimler,

---

⁶⁹ TMK md. 688/ 3 “Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirebilir.”

⁷⁰ Sarı; **a.g.e.**, s. 65; Dural/ Öğüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 204; k.g. Kılıçoğlu; **Yenilikler**, s. 63

- 2) Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
- 3) Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
- 4) Kişisel mallarının gelirleri,
- 5) Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

Böylelikle TMK' nın bu hükmünden hareketle, kanun koyucunun edinilmiş malların tanımını yaparak bir malvarlığı konusunun edinilmiş mal sayılabilmesi için bir takım özelliklere sahip olması gerektiğini belirtirken bir yandan da, bazı malvarlığı değerlerinin örnek teşkil ederek, söz konusu özelliklere sahip olup olmadığına bakılmaksızın edinilmiş mal olarak düzenlediğini söyleyebiliriz⁷¹.

Hangi malvarlığı konularının kişisel mallar grubunu oluşturduğunu ise “numerus clausus” olarak, TMK md. 220 düzenlemiştir. Bu hükümden yola çıkarak kişisel mal sayılmayan mal varlığı konularının da, edinilmiş mal grubuna gireceğini belirtebiliriz⁷². Dolayısıyla; bir malvarlığı konusunun edinilmiş mal sayılabilmesi için, söz konusu malın kanun koyucunun sıraladığı kişisel mallardan olmaması gerekmektedir.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında özet olarak; bir malvarlığı konusunun edinilmiş mal sayılabilmesi için, yasal mal rejiminin devamı süresince karşılığı verilerek elde edilmiş olması, bu tanıma uymasa dahi TMK md. 219/ II' de belirtilen malvarlığı konularından birine girmesi; son olarak, TMK md. 220' de sayılan kişisel mallardan olmaması gerekmektedir. Edinilmiş malların, bu sayılan özellikleri ayrıntıları ile aşağıda değerlendirilmiştir.

a. Yasal Düzenleme Kapsamında Edinilmiş Mallar

TMK md. 219/I' deki edinilmiş mal tanımı; eşlerden her birinin yasal mal rejiminin devamı süresinde karşılığını vererek elde ettikleri malvarlığı değerleri

---

⁷¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 134

⁷² Sarı, **a.g.e.**, s. 134, Acabey, Beşir, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Özel Sayı; s. 501; Zeytin, **a.g.e.**, s. 94 ve orada not 6' da anılan yazarlar, Dural/ Öğüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 197

şeklindedir. Bu tanım, başlıca üç unsuru bünyesinde bulundurmaktadır⁷³. Bunlar; edinilen konunun bir malvarlığı değeri oluşturması, bu malvarlığı değerinin yasal mal rejiminin devamı sırasında elde edilmesi ve son olarak bu malvarlığı değerinin bir karşılık verilerek iktisap edilmiş olmasıdır.

(1). Bir Malvarlığı Değeri Oluşturma

Yasal mal rejiminin temel kavramlarından biri olan edilmiş mallar; çeşitli malvarlığı değerlerinden oluşur. Malvarlığı değeri; malvarlığının aktif kısmında yer alan malvarlığı haklarıdır⁷⁴. Yani edinilmiş malları oluşturan malvarlığı değerleri kapsamına malvarlığının pasif kısmı girmemektedir. Malvarlığı hakları ise; ekonomik değer taşıyan ve para ile ölçülebilen haklar olarak ifade edilir⁷⁵. Menkul ve gayrimenkul mallar üzerindeki aynı haklar, alacak hakları, ekonomik değeri olan yenilik doğuran haklar, hukuki ve doğal ürünler, maddi açıdan fikri haklar ve beklenen haklar edinilmiş mal niteliği taşıyabilecektir⁷⁶.

(2). Malvarlığı Değerinin Mal Rejiminin Devamı Sırasında Elde Edilmesi

Bir malvarlığı değerinin mal rejiminin devamı sırasında edinilip edinilmediğinin tespiti için, öncelikle bu mal rejiminin başlangıç ve sona erme zamanı ele alınmalıdır. Yeni TMK' nın yürürlüğe girmesinden itibaren evlenen çiftler, aralarında mal rejimi sözleşmesi yapmadıkları sürece edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Dolayısıyla bu eşler arasında evlenme akdinin tamamlanması ile birlikte, yasal mal rejimi de yürürlüğe girmiş sayılacaktır⁷⁷. Yeni TMK' nın yürürlüğe giriş tarihinden önce evlenen çiftler açısından ise yasal mal rejimi, TMK' daki diğer mal rejimlerini seçmedikleri takdirde, 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş sayılacaktır ve eşler bu tarihten itibaren edindikleri mallar açısından edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır.

---

⁷³ Sarı, **a.g.e.**, s. 135

⁷⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 136

⁷⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 136 ve orada not 88' de anılan yazarlar

⁷⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 136 ve orada not 89; Sarı; beklenen hakların malvarlığı değeri olarak değerlendirilebilmesi için; ileride bir hakkın kazanılması ihtimalinden veya beklentisinden daha fazlası olması gerektiğini savunmaktadır. Beklentinin hukuki niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer, Haluk, **Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları**, İstanbul 2002, Beta Yayınevi, s. 9 vd.

⁷⁷ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 156,

Eşler aralarında yaptıkları bir mal rejimi sözleşmesi ile seçimlik mal rejimlerinden birini seçmişlerse ve bu sözleşmeden vazgeçip yeni bir seçimlik mal rejimini kabul etmemişlerse, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Dolayısıyla seçimlik mal rejiminden vazgeçtikleri anda aralarında, edinilmiş mallara katılma rejimi başlamış sayılacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin başlaması ile birlikte, evlilik içinde edindikleri; kişisel mal olarak sayılmayan ve aralarında yasal sınırlar çerçevesinde kişisel mal olarak kararlaştırmadıkları tüm malvarlığı değerleri edinilmiş mal sayılacaktır.

Bir malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılabilmesi için aynı zamanda bu malvarlığı değerinin edinilmesi ile ilgili genel kuralları da incelemek gerekmektedir. Bu konuda, menkul malların, gayrimenkul malların, alacakların ve doğal ve hukuki ürünlerin edinilmesinde farklılıklar meydana gelecektir⁷⁸. Bu malvarlığı değerlerinin ne zaman edinilmiş mal sayılacağına tespiti için bu değerleri ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

Edinilen malvarlığı değeri bir ayni hak teşkil ediyorsa; bu durumda söz konusu ayni hakkın aslen ya da devren kazanılıp kazanılmadığı önem arz eder⁷⁹. Eğer ayni hak, aslen kazanılmış ise; kural olarak bu mal edinildiği anda iktisap gerçekleşmiş olur ve edinilmiş mallara katılma rejimi açısından bu malvarlığı değeri edinilmiş mal sayılır. Eğer; ayni hak devren kazanılmış ise; ayni hakkın iktisabında tescil kurucu unsur olduğu için, hakkın iktisap anı, tescilin gerçekleştiği andır. Taşınmaz edinimlerinde de taşınmazın iktisabı kural olarak tescille meydana geldiği için tescil anının edinilmiş mallara katılma rejimi açısından ölçüt alınması gerekmektedir⁸⁰. *Kanımızca*, taşınmaz satış vaadi ile edinilen bir gayrimenkulün,

---

⁷⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 96

⁷⁹ Ayni hakkın kazanımı; menkul mallarda; aslen kazanma, devren kazanma, tesisen kazanma ve miras yolu ile kazanma, gayrimenkul mallarda aslen kazanma, devren kazanma, tescille kazanma ve tescilden önce kazanma olarak ayrılır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hatemi, **Medeni Hukuka Giriş**, s. 169 vd., Oğuzman, M. Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay- Özdemir, Saibe; **Eşya Hukuku, Ziyetlik, Taşınmaz ve Taşınır Mülkiyeti, Kat Mülkiyeti, Sınırlı Ayni, Haklar**; 11. Bası, İstanbul 2006, Filiz Kitabevi s.61, s. 278, Oğuzman/ Barlas; **a.g.e.**, s. 172 vd.

⁸⁰ K.g. Zeytin, **a.g.e.**, s. 96; Zeytin; tescil, doğmuş olan mülkiyeti nakletme borcunun ifası olduğundan; sözleşmenin yapıldığı yani hakkın doğduğu anın yasal mal rejimi açısından dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır.

yine tapu siciline tescil edildiği andan itibaren edinilmiş mal sayılması gerekmektedir⁸¹.

Aynı hak bazı hallerde tescile gerek kalmadan da kazanılabilmektedir. Buna göre; tescilsiz kazanma halleri olan miras, mahkeme kararıyla iktisap, işgal hallerinde; hakkın doğduğu an edinilmiş malların belirlenmesi açısından belirleyici nitelikte olmaktadır⁸².

Alacak haklarının iktisabında; edinilmiş mallara katılma rejiminde edinilmiş mallar açısından bu hakkın doğduğu an esas alınmalıdır.

Doğal ve hukuki ürünlerin edinilme zamanları ise çeşitli şekillerde belirlenmektedir.⁸³ Bu ürünlerin edinilme anlarında belirleyici olan unsurlar; ürünlerin asıl şeyden ayrılma zamanları ve ürünlerin elde edilme şartlarının gerçekleşme zamanlarıdır.

Beklenen haklar; ileride doğması ihtimalinden daha fazlası olması durumunda (yani güvenli beklenen haklar), yasal mal rejiminde dikkate alınmaktadır⁸⁴.

Mal rejiminin sona erme halleri ise TMK md. 225' de; eşlerden birinin ölümü, başka bir mal rejimine geçme, boşanma, iptal ve hakim kararı ile başka bir mal rejimine geçiş olarak sıralanmıştır. Bu hallerden birinin gerçekleşmesi halinde yasal mal rejimi son bulacaktır.

Sona erme halinin tespitinde, özellikle eşlerin ayrı yaşamaları konusu önem arz etmektedir. Eşlerin ayrı yaşamaya başlamaları halinde edindikleri malvarlığı değerlerinin akıbetinin ne olacağı sorusu akla gelmektedir. Bir boşanma davasının devamı süresince hakimin eşleri ayrı yaşamaya hükmetmesi durumunda, boşanma gerçekleştiği takdirde ayrı yaşarken edindikleri mallar açısından sonuç ne olacaktır? Eşlerin hakim tarafından ayrı yaşamaya hükmedilmeleri durumunda; ayrılık süresince edinilen malvarlığı değerlerinin hangi malvarlığı türüne ait olması gerektiği konusunda, doktrindeki görüşler çeşitlilik göstermektedir. *Kanımızca*, hakim

---

⁸¹ K.g. Zeytin, **a.g.e.**, s. 97

⁸² Zeytin, **a.g.e.**, s. 96

⁸³ Bu konuda geniş bilgi için bkz. aşağıda, II/ E/2/b/(4)

⁸⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 136; Zeytin, **a.g.e.**, s. 97

tarafından ayrılığa hükmedilmiş olsa dahi evlilik birliği henüz sona ermemiştir ve TMK md.180 gereği eşler arasında yasal mal rejimi kaldırılmamış olduğundan ayrılık süresinde edinilen mallar da, şartlar gerçekleşmiş ise edinilmiş mal sayılmalıdır⁸⁵. Yani, eşlerin birlikte ya da ayrı yaşamaları mal rejiminin sona ermesini gerektiren hallerden biri olarak sayılmamaktadır. Bu durum ancak; şartların varlığı halinde yasal mal rejiminden mal ayrılığı rejimine geçişi talep etme hakkı sağlar. Böylelikle mal ayrılığına geçiş kararının verilmesi ile birlikte yasal mal rejimi de son bulacaktır. Bu son bulmadan itibaren kazanılan malvarlığı değerleri, edinilmiş mal sayılmayacaktır.

(3). Malvarlığı Değerinin Karşılığının Verilerek Elde Edilmesi

Bir malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılabilmesi için; bu malvarlığı değerinin mal rejimi devamı süresince, karşılık verilerek elde edilmesi gerekmektedir. TMK’ da karşılık kavramının tanımı yapılmamıştır. Dolayısıyla doktrinde karşılık kavramından ne ifade edildiği konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden ilki; karşılık verilerek elde edilme kavramı ile eşlerin emek karşılığı bir malvarlığı edinmesinin kastedildiğine ilişkin görüştür⁸⁶. Buna göre; TMK karşılık terimi ile emek vermeyi ifade etmektedir. Diğer görüş ise, TMK md. 219 hükmünde yer alan karşılık ifadesinin, salt emek karşılığı anlamı taşımadığını, eşlerin kişisel emeklerinin yanında başka karşı edimlerin de karşılık kavramı içinde kabul edildiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre; TMK’ daki kazandırmaya ilişkin genel kurallardan yola çıkılarak, karşılık kavramı; eşin kişisel emeğinde, bir şeyin verilmesinde, bir hakkın tanınmasında, bir hakkın devrinde veya bir haktan vazgeçilmesinde mevcut olabilmektedir⁸⁷.

⁸⁵ Aynı görüşte; Sarı, **a.g.e.**, s. 137, k.g.; Acar, **a.g.e.**, s. 45

⁸⁶ Kılıçoğlu, **Edilmiş Mallar**, s. 22, Gençcan; **a.g.e.**, s. 76; Öztan; **a.g.e.**, s. 250; Ateş; **a.g.e.**, s. 27; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 157, Moroğlu; **a.g.e.**, s. 26; Acar, **a.g.e.**, s. 42, Acar, ayrıca karşılık kavramının aynı zamanda mübadele karakteri taşıyan hukuksal işlemler olarak da ifade etmektedir. Mübadele karakteri taşıyan hukuki işlemlerin geniş yorumlanması gerektiği ve eşlerin karşılığını vererek gelir elde etmelerinin yanında, geçerli ya da geçersiz bir hukuki işlem sonucunda elde edilen gelirin de edinilmiş mallar kapsamına alınabileceği belirtilmektedir. Aynı yönde bkz. Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s. 149; Zevkliler, Aydın/ Havutçu, Ayşe/ Gürpınar, Damla, **Medeni Hukuk Temel Bilgiler** 6. Bası, Ankara 2008, s. 312, Hayran, **a.g.e.**, s. 93; Hayran; edinilmiş malların mutlak surette emek karşılığı olmasından ziyade emeğe dayanan bir ivaz karşılığında edinilmesi gerektiğini savunmaktadır.

⁸⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 138, Zeytin, **a.g.e.**, s. 98 ve not 19’da anılanlar, Acabey, **Mal Grupları**, s. 496-497

Kanımızca, TMK md. 219' da belirtilen karşılık kavramı salt emek verilerek elde edilme hususunu içermemektedir. Çünkü edinilmiş mallardan olan bir malvarlığı değerinin karşılığı, sadece emek verilerek değil; bir verme borcu, yapma ya da yapmama borcu şeklinde de sağlanabilmektedir. Dolayısıyla hükümde, sadece emek karşılığı edinmenin belirtildiğini savunacak olursak edinilmiş malların kapsamını daraltmış oluruz.

Genel hükümlerden hareketle; kazandırmanın ivazlı veya ivazsız yapılabileceğini belirtebiliriz⁸⁸. Bir malvarlığı değerinin edinilmiş mal olması için ise ivazlı olarak kazanılması gerekmektedir. Bu ivazın edinilen malvarlığı değerinin gerçek değerinin olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan hukuki açıdan karşılık ilişkisinin bulunmasıdır⁸⁹.

Karşılık kavramının kapsamı, iki tarafa borç yükleyen akitler açısından bir karışıklılık yaratmaz⁹⁰. Çünkü bu tip sözleşmelerde iki taraf da borç altına girmektedir ve kendi alacakları karşısında bunun karşılığını vermekle yükümlüdürler. Ancak eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşılık kavramı önem teşkil eder. Çünkü bu sözleşmelerde borçlar karşılıklı olmayıp, sözleşme taraflarından biri borç altına girerken, diğer taraf da bu borca bağlı olarak yani bazı şartların varlığı halinde borç altına girmektedir⁹¹. Dolayısıyla bu tip sözleşmelerde tam bir karşılık unsurundan söz edilemez. Ancak örneğin, eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerin çeşitlerinden olan ödünç sözleşmelerinde, ödünç alınan para eğer faiz

---

⁸⁸ Karşı tarafa sağladığı malvarlığı menfaati karşılığında, kazandırmayı gerçekleştiren kişi, bir edim elde ediyorsa kazandırma ivazlıdır. Ancak kazandırma karşı edim verilmeden, bir fedakârlık altına girmeden gerçekleşiyorsa, kazandırma ivazsızdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 4. Bası, İstanbul 2008, Filiz Kitapevi, s. 115, Pulaşlı, Hasan; **Temel Hukuk (Avrupa Birliği Hukuku Eki ile)**, 6. Bası, Karahan Kitabevi, s. 118

⁸⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 140

⁹⁰ Sözleşmeler (akit), taraflara yüklenen borç açısından temel olarak tek tarafa borç yükleyen ve iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak ikiye ayrılır. İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler ise tam iki taraflı ve eksik iki taraflı sözleşmeler olarak ikiye ayrılır. Ayrıntılı bilgi için bkz; Aybay, Aydın; **Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler**; 12. Bası, İstanbul 2000, Filiz Kitapevi; s. 18; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **a.g.e.**, s. 98, 99; Erman, **Başlangıç Bölümü**, s. 47 vd., Serozan, Rona; **Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Genişletilmiş 2. Bası**, İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık, s. 319, Oğuzman, M. Kemal; Öz, Turgut., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. baskı, İstanbul 2009, Vedat Kitapçılık, s. 41 vd.

⁹¹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 99' daki örneğe göre; bir karz akdinde ödünç alınan para miktarının geri verilmesi karşılık ilkesi gereği değildir. Buradaki ödünç para, belli bir süre sonra geri verileceği için edinilmiş mal sayılmaz., Acabey; **Mal Grupları**, s. 499; k.g. Acar; **a.g.e.**, s. 42

karşılığı alınmış ise; bu sözleşmede karşılık unsuru mevcut bulunmaktadır⁹². Çünkü eş, bu tür sözleşmelerde; ödünç aldığı para miktarına “karşılık olarak” belli bir meblağ ödeyecektir.

Eğer malvarlığı değeri; herhangi bir yükümlülük (verme, yapma, yapmama yükümlülükleri gibi) altına girmeden kazanılmış ise bu değer, edinilmiş mal grubuna sokulmamaktadır⁹³. Ancak TMK, karşılık vererek elde etme kuralına, bazı hallerde istisnalar düzenlemiştir. Öncelikle, bir malvarlığı değeri karşılık verilerek edinilmiş olsa bile, TMK md.220’ de sayılan kişisel mal grubuna dahil ise, bu malvarlığı değeri edinilmiş mal olarak kabul edilemez. Aynı şekilde karşılık verilmeden edinilmiş olsa da eğer bir malvarlığı değeri, TMK md. 219/II’ de sayılan edinilmiş mallar grubuna dahil ise, artık edinilmiş mal sayılacaktır.

Karma bağışlamanın örnek olduğu, kısmen ivazlı kısmen ivazsız kazandırmalarda ise; kazandırmanın ivazsız kısmı kişisel mal olarak değerlendirilir ve bu kazandırmadaki ivazlı ve ivazsız kısımların ağırlığına göre, kazanılan malvarlığı değeri edinilmiş ya da kişisel mal olarak nitelendirilir ve bu nitelendirme doğrultusunda TMK md. 230 uyarınca denkleştirme yapılır⁹⁴. Buna göre; ivazlı kısım daha ağır basıyorsa malvarlığı değerini edinilmiş mal, ivazsız kısım ağır basıyorsa malvarlığı değerini kişisel mal olarak kabul etmek gerekmektedir.

Malvarlığı değerinin edinilmesi için verilen karşılık; bedensel ya da fikri gücü ve emeğinden oluşabilir ve bir hakkın devri, değiştirilmesi, bu hakkın sınırlanması veya sona erdirilmesi şeklinde karşımıza çıkabilir⁹⁵.

Edinilmiş mallar kapsamındaki başka bir tartışma konusunu şans oyunları oluşturmaktadır. Bir görüşe göre; kumar, bahis ve şans oyunları ile ilgili sözleşmeler kural olarak ivazlı yapılır⁹⁶. Dolayısıyla bu tür oyunlardan elde edilen gelirler ivaz karşılığında kazanıldıkları için; karşılıksız kazandırma sonucu elde edilmemektedir.

---

⁹² Zeytin, **a.g.e.**, s. 99. Acabey, **Mal Grupları**, s. 500

⁹³ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 157, Sarı, **a.g.e.**, s. 138

⁹⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 141, Zeytin, **a.g.e.**, s. 100, Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 198, Gümüş, **a.g.e.**, s. 254

⁹⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 140 ve orada not 97’ de anılan yazarlar, Zeytin; **a.g.e.**, s. 98

⁹⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 141, Sarı ayrıca bu tür şans oyunlarından elde edilen gelirlerin numerus clausus olarak sayılan kişisel mallarda yer almadığı ve bu sebeple edinilmiş mallardan olması gerektiğini de savunmaktadır.

Bu tür oyunlardan elde edilen gelirin malvarlığı türünü belirleyecek olan unsur; bu tür oyunların ivazının finansal kaynağıdır⁹⁷. Bu görüş doğrultusunda; oynanan kumar, bahis ve şans oyunlarının sözleşmelerinin karşılıklarının, hangi malvarlığı tarafından karşılandığı büyük önem arz eder. Buna göre; eğer şans oyunları eşlerden birinin kişisel mallarıyla karşılığı verilerek kazanılmış ise, bu kazanılan malvarlığı değeri yine kişisel mal olacaktır. Bu kazanımın karşılığı edinilmiş mallardan sağlanmış ise, bu takdirde kazanılan malvarlığı değeri edinilmiş mal grubuna dahil edilecektir.

Ancak doktrinde, bu ivazların ikramiyeye doğru orantılı olmadığı dolayısıyla, bunun bir ivaz olarak görülemeyeceği yönünde görüşler de mevcuttur. Bu tartışma özellikle çok az bir meblağ ödenerek akdedilebilen kumar, bahis ve şans oyunları sözleşmelerinin sonucunda elde edilen gelirin orantısız olarak ödenen meblağdan fazla olabilmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla kumar, bahis ve şans oyunlarından elde edilen gelirlerin bir emek karşılığı elde edilmediği, bunlar için ödenen bedelin bir karşılık sayılamayacağı bu sebeple, böyle elde edilen gelirlerin edinilmiş mal değil, kişisel mal sayılacağı öne sürülmektedir⁹⁸.

Kanımızca; az miktarda meblağ ile akdedilebilen kumar, bahis ve şans oyunlarının sözleşmelerinin karşılıklarının edinilmiş mallardan mı yoksa kişisel mallardan mı sağlandığının tespiti zordur; ancak ortada sözleşme için ödenen bir ivaz olması nedeniyle bu oyunlardan elde edilen gelirin doğrudan kişisel mal olduğu da kabul edilmemelidir. Bu oyunlardan bir karşılık (ivaz) verilerek elde edilen gelirin malvarlığı türü; verilen karşılığın finanse edildiği malvarlığı türüne göre belirlenmelidir. Ödenen meblağın yani ivazın miktarı, malvarlığı türünün belirlenmesinde önemli olmamalıdır. Aksi halde numerus clausus şeklinde sayılan kişisel mallar, yorum yolu ile genişletilmiş ve edinilmiş malların belirlenmesindeki temel ilke olan karşılığının verilerek elde edilmesi ilkesi, karşılığın elde edilen gelirle orantılı olması şartına tabi tutulmuş olur. Bu sebeplerle, ikame ilkesinin de bir

---

⁹⁷ Öztan, **a.g.e.**, s. 257; Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 198, “İsviçre Federal Mahkeme Kararı’ na göre; eşlerden birinin lotodan elde ettiği ikramiyenin malvarlığı türü, eşin söz konusu lotoyu karşıladığı malvarlığı türüne göre değişiklik gösterecektir”. BGE 121 III 203 E. 4 (Hausheer/ Geiser/ Kobel; **a.g.e.**, s. 152

⁹⁸ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 46, Hayran, **a.g.e.**, s. 138; Ateş; **a.g.e.**, s. 38; Yetik; **a.g.e.**, s. 115, Zeytin, **a.g.e.**, s. 101, Acar, **a.g.e.**, s. 61

sonucu olarak söz konusu ivaz edinilmiş mallardan karşılanmış ise, elde edilen gelir edinilmiş mal, ivaz kişisel mallardan karşılanmış ise elde edilen gelir kişisel mallardan sayılmalıdır.

Eşlerin edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmadan önce yaptıkları ivazlı iktisaplar, eşlerin kişisel malı sayılacaktır⁹⁹. Çünkü bu tür mallar, ivazlı olarak elde edilseler dahi; yasal mal rejiminin yürürlükte kaldığı dönem içinde kazanılmadıklarından dolayı edinilmiş mallara dahil olmayacaklardır.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında; kanun koyucu bu mal rejimi ile diğer eşin de evlilik birliği süresince sağladığı katkı payının görmezden gelinmesini engellemiştir. Eşlerin evlilik birliğinin gerektirdiği iş bölümü ve iş birliği çerçevesinde hareket etmeleri göz önünde tutularak, eşlerin evlilik birliğine yaptıkları her türlü katkı değerlendirmeye alınmıştır.

b. TMK' nın Düzenlediği Edinilmiş Mallar

TMK md. 219; edinilmiş malların genel tanımını verdikten sonra, beş bent halinde edinilmiş mallara örnekler saymıştır¹⁰⁰. Burada örnek olarak sayılmasını belirtmemizin sebebi, kanun koyucu yasal tanıma uyup uymadığını gözetmeksizin bu beş malvarlığı değerini edinilmiş mal olarak belirlemiştir. Sayılan edinilmiş mallar numerus clausus (sınırlı sayı prensibi) değildir. Edinilmiş mallar çoğaltılabilmektedir. TMK md. 219/II' de yer alan edinilmiş mallar, aşağıda incelenmiş bulunmaktadır.

(1). Çalışmanın Karşılığı Olan Edinimler

i. Kapsam

TMK md. 219/II, 1 uyarınca edinilmiş malların ilki, eşlerin çalışmaları karşılığında edindikleri edinimlerdir. Çalışma karşılığı olan edinimler; bir iş sözleşmesine tabi olarak veya resmi (kamu kurumları) ya da özel kuruluşlara bağlı

---

⁹⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. Gümüş, **a.g.e.**, s. 255 ve not 123'te anılan yazarlar

¹⁰⁰ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 42, Öztan, **a.g.e.**, s. 251; Hayran, **a.g.e.**, s. 92; Sarı, **a.g.e.**, s. 143, Acar, **a.g.e.**, s. 46, Acabey, **Mal Grupları**, s. 501; Zevkliler/ Havutçu/ Gürpınar, **a.g.e.**, s. 312; Zeytin, **a.g.e.**, s. 94;

şekilde çalışarak ya da bir sanatın veya mesleğin icrası ya da bir işletmenin faaliyetleri kapsamında eşlerden her birinin emeği karşılığında elde ettiği gelirler olarak sayılabilir. Bu gelirlerin düzenli ya da düzensiz elde edilmesinin bir önemi bulunmamaktadır¹⁰¹. Eşlerin bu çalışmaları karşılığında elde ettiği gelirlerin maaş, ücret ya da yevmiye olarak adlandırılmasının da bir önemi yoktur¹⁰²⁻¹⁰³. Bu gelirler saatlik, günlük, aylık, yıllık veya parça başına olabilmektedir¹⁰⁴. Eşlerin iş sözleşmesi çerçevesinde aldıkları ikramiye, prim ve bahşişler de çalışma karşılığı elde edilen gelirler olarak hesaba katılmalıdır. Kişisel yararlanmaya yönelik sosyal yardımların (yol ve yemek gibi) ise edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilmemesi gerekmektedir¹⁰⁵. Bunlar, eşlere günlük ihtiyaçlarını karşılamaları için verilen yardımlardır. Dolayısıyla eşlerin kişisel malları arasında yer almalıdır.

Hükümde ifade edilen “çalışmanın” fikri mülkiyet ürünü olarak ya da Borçlar Hukuku çerçevesinde yapma, yapmama edimi olarak ortaya çıkması da mümkündür. Patent, marka vb. eserlerin üzerindeki mali haklar, gerekli şartların varlığı halinde edinilmiş mal sayılmaktadır¹⁰⁶. *Kanımızca da* eşlerin bu gibi fikri eserler üzerinde mal rejiminin devamı süresince elde ettikleri mali haklar edinilmiş mallar kapsamında olmalıdır. Ancak söz konusu fikir ürünlerinin elde edilme biçimi ve bunlar üzerinden sağlanan mali hakları ayrıca incelemekte yarar vardır. Örnek olarak; profesyonel bir ressam ya da heykeltıraş eşin, yasal mal rejiminin devamı boyunca yaptığı eserleri satarak elde ettiği bedelin edinilmiş mal olduğu açıktır. Çünkü fikri ya da bedeni, eşlerin mal rejiminin yürürlükte kaldığı süre içinde,

---

¹⁰¹ Acar, **a.g.e.**, s. 47 ve not 81’ de anılan yazarlar, Sarı, **a.g.e.**, s. 144

¹⁰² İş Hukuku kapsamında ücret; bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Bu ücret işçiye ödenen temel (çıplak) ücrettir. Ayrıca işin karşılığı olarak ödenen ücrete ek olarak, işçiye sağlanan para ve parayla ölçülmesi mümkün menfaatlerin hesaba katılması suretiyle belirlenen ücrete de *geniş anlamda ücret* denir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelik, Nuri; **İş Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 21. Bası, Beta Yayınevi, s. 139; Süzek, Sarper; **İş Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 2008; Beta Yayınevi; s. 308, Günay, Cevdet İlhan; **İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, 2. Bası, Yetkin Yayınları, s. 93 vd.

¹⁰³ Sarı; **a.g.e.**, s. 144, Acar; **a.g.e.**, s. 47; Zeytin; **a.g.e.**, s. 102; Acabey; **Mal Grupları**; s. 502 Gümüş; **a.g.e.**, s. 255, Dural/ Öğüz/Gümüş; **a.g.e.**, s. 198

¹⁰⁴ İş hukuku kapsamında çalışma karşılığı elde edilen ücret; zamana göre (günlük, haftalık, aylık, yıllık) verime göre, yüzde usulüne göre, kardan pay almaya göre ve prim ile ikramiyelere göre çeşitlilik gösterir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelik, **a.g.e.**, s. 140 vd; Süzek, **a.g.e.**, s. 309 vd.

¹⁰⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 103 ve orada not 36’da anılan yazarlar

¹⁰⁶ Acar; **a.g.e.**, s. 47, Sarı, **a.g.e.**, s. 144

çalışarak elde ettikleri kazançlar edinilmiş mal olacaktır. Ancak amatör bir ressam ya da amatör herhangi bir başka fikri hak sahibinin, eseri üzerinden elde ettiği kazancın edinilmiş mal olup olmayacağı tartışmalıdır. Bu tartışmadaki görüşlerden birine göre; eşlerin bu tür amatör faaliyetleri sonucu elde ettikleri gelirler de edinilmiş mal sayılmalıdır¹⁰⁷. Bu görüşü savunanlar; görüşlerini, eşlerin sürekli bir işte çalışmaları karşılığı elde ettikleri düzenli gelirlerin yanında, geçici olarak çalıştıkları işlerden elde ettikleri edimlerin de edinilmiş mal kapsamında değerlendirildiğini ve bu çalışmalarının karşılığında elde ettikleri kazançların ücret, bahşış ya da maaş adıyla adlandırılmasının da bir önemi bulunmadığı kuralına dayandırmaktadırlar. Bir diğer görüş ise; eşlerin sosyal ilişkilerinde emeklerini koyarak yaptıkları ve karşılığında bir edim elde ettikleri her hususun edinilmiş mal olamayacağını savunmaktadır¹⁰⁸. Aksi halde bu görüşe göre, eşlerin sosyal ilişkileri zayıflayarak, ailenin sosyal yapısı değişime uğrayacaktır. *Kanımızca*, burada amatör şekilde çalışan fikri hak sahibi eş, söz konusu eseri imal ederek üzerinde aslen iktisaba dayanan bir hakka sahip olmuştur. Zira eseri üzerinden profesyonel bir eser sahibininkine benzer şekilde edim elde etmemiştir. Eşlerin meslekleri ya da işletmelerinin faaliyetleri haricinde yaptıkları her eyleme bir değer biçilecek olursa Türk örf adetlerinin en önemli yapı taşı olan aile kavramı zayıflamaya başlayacaktır. Dolayısıyla *kanımızca*, amatör fikri hak sahibi eşe ait eserler onun kişisel malı sayılıp; tasfiye aşamasında edinilmiş mal olarak dikkate alınmamalıdır. Bu eserler, altsoya ya da yoksa üstsoya miras yolu ile intikal etmelidir.

Eşlerin birlikte bir adi ortaklık kurarak çalışmalarını halinde aralarındaki kazanç paylaşımı ve ortaklık sorumlulukları bakımından BK md. 520 vd. uygulama alanı bulabilecektir¹⁰⁹. Buna göre eşler, adi ortaklıkta aralarındaki kazanç paylaşımını

---

¹⁰⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 144; Acabey, **Mal Grupları**, s. 503 Örnek olarak mesleği avukatlık olan fakat boş zamanlarında resim yapan bir eşin, yaptığı tabloları satarak elde ettiği gelirin edinilmiş mal olması gerektiği yönünde bkz. Acabey, **Mal Grupları**, s. 503

¹⁰⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 99, Zeytin, sosyal bir ilişkide eşlerden birinin emeğini koyduğu, buna karşılık bir edim elde edildiği her halde edinilmiş maldan söz edilmemesi gerektiğini, örnek olarak her yıl tatile giden komşusunun çiçeklerini sulayan eşe, tatil dönüşünde komşusu tarafından verilen hediyelerin kişisel mal olmasını savunmaktadır. Bu mantık ile hareket edildiğinde Zeytin' in, örnek olarak amatör ressam olan eşin yaptığı tabloları da başkalarına hediyeler ya da az cüzi bir meblağ karşılığında vermesi durumunu kişisel mal sayacağı açıktır.

¹⁰⁹ Acar, **a.g.e.**, s. 64 ve orada not 167' de anılanlar

ve sorumlulukları kural olarak BK md. 520 vd.'na ait olsa da eşler anlaşarak bu hallerde TMK hükümlerinin uygulanacağını kararlaştırabilmektedirler.

İlan suretiyle vaatlerde, ilanda belirtilen şartlar gerçekleştirildiği takdirde kişiler belirtilen vaade hak kazanmış olurlar. Burada kişi emek karşılığı bir hak elde etmektedir. Dolayısıyla ilan suretiyle vaatlerin bir ivaz karşılığı elde edildiğini ve bunların edinilmiş mallardan sayılması gerektiğini belirtebiliriz¹¹⁰.

Bir edinimin çalışma karşılığı elde edilebilmesi için kural olarak; iş gücünün kullanılarak gelir elde edilmesi gerekmektedir ve bu iş gücünün kime karşı harcandığının, karşılığında orantılı olarak gelir elde edilip edilmediğinin yahut diğer eşin bu iş gücüne katkıda bulunup bulunmamasının bir önemi yoktur¹¹¹. Doktrinde genel kabul gören görüşe göre; diğer eşe mesleğinin icrasında yardımda bulunan eşin çalışmasının karşılığı olan gelir de edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilmektedir¹¹². *Kanımızca da*; hangi amaçla olursa olsun eşlerden biri diğer eşin nezdinde yahut diğer eşin mesleğine yardım amacıyla çalışıp bu çalışması karşılığında bir gelir elde ediyorsa bu gelir de çalışma karşılığı kazanıldığı için edinilmiş mallardan sayılacaktır.

ii. Serbest Meblağ Tartışması

Çalışma karşılığı mal ediminin bir başka tartışma konusu da “serbest meblağ”¹¹³ olarak adlandırılan ve çalışan eşin, diğer eşe, kişisel ihtiyaçlarını karşılaması için sağladığı harçlık konusudur. Örnek olarak, çalışan eşin, çalışmayan eşe günlük ihtiyaçları için verdiği harçlık böyledir. Serbest meblağ konusunda doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre; serbest meblağ olarak adlandırılan harçlığı; eş iş gücünün karşılığında almaktadır. Yani bu bir karşılıksız

¹¹⁰ Acar, **a.g.e.**, s. 61, Gümüş, **a.g.e.**, s. 265

¹¹¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 144

¹¹² Sarı, **a.g.e.**, s. 144; Zeytin, **a.g.e.**, s.103; Zeytin; eşlerden birinin diğer eşin nezdinde çalıştığı durumlarda eşin elde ettiği gelirin edinilmiş mallardan sayılabilmesi için eşin sigorta primlerinin yatırılması gerektiği görüşündedir. Acar; **a.g.e.**, s. 49; Acar; eşlerden birinin diğer eşin mesleğinin icrasına ya da işletmenin faaliyetlerine yardım etmesi durumunda, yardım eden eşin diğer eşten elde ettiği kazanımların edinilmiş mal olacağını ancak, bu kazanımların çalışmayan fakat evde çocukları büyüten eşin öncelikli kişisel ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde geniş tutulacağını belirtmektedir. Aynı görüşte; Gümüş; **a.g.e.**, s. 256

¹¹³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 103 ve not 39- 40’ da anılanlar

kazandırma değildir; bu sebeple edinilmiş mallardan sayılmalıdır. Diğer görüşe göre ise; serbest meblağ eşler arasında iş bölümünün sonucu olan ve bu meblağın sağlanmasının aile birliğinin gerekliliğinden kaynaklandığını savunan görüştür. Bu görüş; serbest meblağı eşler arasında ev işlerinin ve varsa çocukların bakımının bir ücreti olarak görmemektedir¹¹⁴. *Kanımızca*; bu hususta serbest meblağın ailelerin sosyo- ekonomik yapılarına bağlı olarak değerlendirilmesi daha doğrudur. Bu konuda, ailelerin sosyo- ekonomik durumlarına bakılarak her somut olayın; olağan ve olağan dışı durumlarına istinaden serbest meblağ ayrımı yapılarak incelenmesi daha adil sonuçlar doğuracaktır¹¹⁵. Ancak; söz konusu serbest meblağın salt çalışma karşılığı elde edildiği ve bu sebeple edinilmiş mallara dahil olması gerektiği görüşü de evlilikteki birliktelik ve iş bölümü esasına uygun düşmemektedir. Serbest meblağın doğrudan edinilmiş mal olarak kabul edilmesi halinde; aile birliği adeta ekonomik bir birlik gibi görülecektir. Eşler evlilik birliğinin devamı için gerekli olan işlerde dahi hesap yapmaya başlayacaklardır.

Serbest meblağ haricindeki (örneğin, çalışan eşin diğer eşe mutfak masrafları için verdiği para) eşlerin TMK md. 186/III ve md. 196 kapsamındaki katkı alacağı da salt edinilmiş mal olarak kabul edilmemelidir. Burada herhangi bir ayırım yapılmaksızın bir eşin evlilik birliğinin verdiği yükümlülükleri yerine getirirken aldığı karşılık; amacına uygun olarak kullanılmayıp biriktirilmişse bile edinilmiş mal kapsamında değil, kişisel mal olarak değerlendirilmelidir¹¹⁶. Çünkü bu katkı eşlerin

---

¹¹⁴ Sarı, *a.g.e.*, s. 145; Zeytin, *a.g.e.*, s. 104 ve not 41' de anılan yazarlar,

¹¹⁵ Olağan ve olağan dışı serbest meblağ her ailenin sosyal ve ekonomik yapıları göz önünde bulundurularak belirlenmelidir. Söz gelimi; aylık geliri beş bin TL olan bir eş, ev ve çocuk işleri ile ilgilenen diğer eşe çanta alması için dört bin TL vermesi durumunda bu olağan dışı bir serbest meblağ olmalı ve bu çantanın değeri edinilmiş mallar kapsamına alınmalıdır. TMK'nın aksine İMK; bu konuda eşlere aile birliği sürdürülürken hakim tarafından eşlerin mali durumlarının tespit edilmesi ve ev geçimine katkıda bulunmasını talep etme imkanı vermiş ve eşlerden birinin evlilik birliğinin kendisine yüklediği yükümlülükten daha fazla yardım eden eşin uygun bir tazminat talep edebileceğini düzenlemiştir. (Şıpka, Şükran/ Demir, Pınar Özlem; **İsviçre Federal Mahkemesi' nin Edinilmiş Malların Tasfiyesine İlişkin Bir Kararının İncelenmesi**, Prof. Dr. Necip Kocayusufoğlu' na Armağan; Ankara 2004, Seçkin Yayınları, s. 260; Zeytin, *a.g.e.*, s. 104). TMK; ise eşlere bu konuda bir tazminat talep hakkı tanımamakla birlikte; md. 196/2' de eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması durumlarında hakimin talep üzerine eşlerden her birinin katkı payının belirleneceğini düzenlemiştir (Zeytin, *a.g.e.*, s. 103 ve not 38' de anılanlar) .

¹¹⁶ Zeytin, *a.g.e.*, s. 105, Sarı, *a.g.e.*, s. 145 ve not 110' da anılanlar; k.g. Gümüş, *a.g.e.*, s. 257; Gümüş; bir eşe diğer eş tarafından evlilik birliği giderlerine katkı yükümlülüğü çerçevesinde yapılan ödemeler veya diğer ödenen nafaka alacaklarının tasarruf edildikleri oranda edinilmiş mallarda yer alacağını kabul etmektedir.

evlilik birliğinin yasal yükümlülüklerinden birisidir. Aksi halde, özellikle çalışmayan eş için, ev işleri ve çocuk bakımı bir görev niteliğinde olacak ve evlilik birliğinin temel ilkeleri olan, evlilikte iş bölümü ve işbirliği ilkeleri zedelenecektir.

iii. Konjonktürel- Endüstriyel Değer Artışı

Eşler; mesleki faaliyetlerini icra ederlerken, üçüncü bir kişinin nezdinde çalışabilecekleri gibi kendileri bağımsız olarak da bu faaliyetleri yerine getirebilmektedirler. Eşlerin bir başkasına bağlı olarak iş sözleşmesi ile ya da kamu hukuku kuralları çerçevesinde çalışmaları durumunda bu çalışmalarından elde edecekleri kazançlarının kişisel mal ya da edinilmiş mal olup olmadığının tespiti kolaydır. Eşin bu tür çalışmalarının karşılığı olarak mal rejiminin devamı süresince elde ettiği kazançlar (maaş, ücret vb.) onun edinilmiş mallarından olacaktır. Mal rejiminin başlamasından önce elde ettiği kazanç ise eşin kişisel malı sayılacaktır. Nitekim eşlerin bu çalışmalarının karşılığı olarak elde ettikleri kazançların edinilmiş mal kapsamına alınıp alınmamasında üçüncü kişilerin nezdinde veya bağımsız olarak çalışmalarının ya da kamu kurumlarına bağlı olarak veya sanat ya da ticaret alanında çalışmalarının bir farkı yoktur¹¹⁷. Her iki halde de elde ettikleri gelirler, çalışma karşılığı kazanılan edimler olduğu için edinilmiş mallardan sayılacaktır. Örneğin; kendine ait muayenehanesi olan bir diş hekiminin mesleğini icra ederken elde ettiği gelir böyledir. Ancak sorun; eşin mesleki faaliyetini bağımsız olarak bir işletme ya da sermaye yahut başka bir malvarlığı değeri vasıtası ile yürüttüğü durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu tür hallerde; malvarlığı değerinin bir mesleki faaliyetin icrasında kullanılması halinde; eşlerin çalışmalarının karşılığında elde ettiklerinin yanında başka kazançlar da elde etmesi mümkündür¹¹⁸.

Eşlerin çalışarak mesleklerinin icrası ya da işletmelerinin faaliyeti sonucunda elde ettikleri kazançların edinilmiş mal olacağı açıktır. Ancak eşlerin bu tür faaliyetlerde kullandıkları, eşlerden birine ait sermayenin (malvarlığının) değerinin artması durumunda; bu artışın tabi olacağı malvarlığı türü bakımından, serbest pazarda oluşan değer artış çeşitlerine (konjonktürel- endüstriyel) bağlı olarak bir

¹¹⁷ Hausheer/ Geiser/ Kobel; **a.g.e.**, s. 150; Sarı, **a.g.e.**, s. 145; Acabey, **Mal Grupları**; s. 502, Acar; **a.g.e.**, s. 47; Gümüş; **a.g.e.**, s. 256

¹¹⁸ Gümüş, **a.g.e.**, s. 256, Sarı, **a.g.e.**, s. 145,

ayrım yapmak gerekmektedir¹¹⁹⁻¹²⁰. Bu artış, endüstriyel artışa bağlı ise elde edilen değer edinilmiş mal olarak kabul edilir, buna karşılık konjonktürel değer artışı sonucunda meydana gelen değer artışı, sermayenin hangi malvarlığı türüne ait olduğuna göre değişiklik göstermektedir¹²¹. Ancak *kanımızca*, sermayenin kişisel mal olması halinde bile, eşler arasında TMK md. 221/ II uyarınca bir mal rejimi sözleşmesi yoksa elde edilen gelir, TMK md. 219/ II, 4' te düzenlenen kişisel malların gelirlerinin, edinilmiş mal olduğuna ilişkin hüküm gereği yine edinilmiş mal sayılmaktadır¹²². Dolayısıyla bu ayrım teorik olarak bir fark yaratmasa da pratikte eşlerin, TMK md. 221/ II kapsamında kişisel malların bu tür gelirlerini edinilmiş mal olmaktan çıkarıp, kişisel mal haline getirmeleri açısından önem arz etmektedir.

(2). Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler

i. Genel Olarak

TMK md. 219/II, 2 uyarınca; sosyal süvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin

¹¹⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 105 ve not 48- 49' da anılan yazarlar; Acabey; **Mal Grupları**; s. 503

¹²⁰ Konjonktürel artış bir ülkenin ekonomisinin yükselme veya alçalma yönündeki inişli çıkışlı, dalgalı hareketlerin bütünüdür. Yani konjonktürel artış, kişinin elinde olmayan, piyasa (arz-talep) koşullarına bağlı artıştır. Endüstriyel değer artışı ise kişinin emeği ve çalışmasına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Parasız, İlker; **İktisada Giriş, Prensipler ve Politika**; Bursa 2000, Ezgi Kitabevi, s. 391 vd., Hausheer/ Geiser/ Kobel; **a.g.e.**, s. 150

¹²¹ Sarı; **a.g.e.**, s. 145, Sarı; söz konusu artış ve azalışın, eşin çalışmasının karşılığı elde edilmediği sebebiyle TMK md. 219/II/1 kapsamına alınamayacağını; ancak bu malvarlığı değerinin getirdiği artış ya da azalışın TMK md. 219/II,4 uyarınca yine edinilmiş mal sayılacağını kabul eder. k.g.. Öztan; **a.g.e.**, s. 253; Acar; **a.g.e.**, s. 48; Zeytin, **a.g.e.**, s. 105 ve not 50' de anılanlar, Acabey; **Mal Grupları**; s. 503, Yazarlar, söz konusu değer artışının, konjonktürel değer artışına bağlı olması halinde, sermayenin tabii olduğu malvarlığı türüne göre malvarlığı türünün değişeceğini savunmaktadırlar. Gümüş; **a.g.e.**, s. 257; Gümüş; endüstriyel değer artışlarında elde edilen değerlerin edinilmiş mal olduğunu; ancak konjonktürel değer artışı sonucunda elde edilen değerlerin kişisel mal olduğunu savunmaktadır. Odendahl, **a.g.e.**, s. 484; Odendahl; eşlerden birine ait olan işletmede meydana gelen konjonktürel değer artışlarının kişisel mal olacağını savunmaktadır.

¹²² Sarı, **a.g.e.**, s. 145, k.g. Kişisel malların "olağan yönetimi" sonucu ortaya çıkan değer artışının, kişisel mal grubunda yer alacağı; ancak olağan yönetimi aşan profesyonel bir yönetim sonucunda kişisel malların değeri artmışsa, endüstriyel değer artışından söz edilmesi gerektiği ve bu sebeple bu tür artışların edinilmiş mal olacağı yönünde; bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 47- 48; Gümüş, **a.g.e.**, s. 257; Acabey; **Mal Grupları**, s. 503; Meydana gelen değer artışları sonucunda, değer artışlarının eşin çalışması karşılığı olup olmadığı tespit edilirken; bu değer artışının vergilendirilip vergilendirilmemesine göre malvarlığı türünün de değiştiği ve buna göre değer artışı vergilendirildiği takdirde söz konusu artışın, edinilmiş mallara dahil edilmesi gerektiği yönünde bkz. Zeytin, **a.g.e.**, s. 106, Vergilendirmenin bu konuda bir ölçüt olduğu ama tek ölçüt olmadığı yönünde bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 257

yaptığı ödemeler edinilmiş mallar kapsamındadır. Sosyal devlet ilkesi ve insan haklarının gereği olarak kurulmuş olan sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının mal rejimi içerisinde ayrıca düzenlenmesi *kanımızca* isabetli olmuştur. Ülkemizdeki sosyal güvenlik kurumları; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu' nun yürürlüğe girmesine dek, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), Emekli Sandığı, Esnaf ve Sanatkârlar ve diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigorta Kurumu (Bağ-Kur) olarak üçe ayrılmaktaydı. Ancak 2008 yılında 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte bu üç kurum tek çatı altında toplanmıştır¹²³. Bu üç kurum artık Sosyal Güvenlik Kurumu adı altında çalışmaktadır. Hükümde ifade edilen personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerine ise; örnek olarak, bankaların personele yardım sandıklarını veya Ordu Yardımlaşma Kurumu' nu (OYAK) verebiliriz¹²⁴.

ii. Kapsam

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarının yaptıkları ödemeleri; iş kazası, meslek hastalıkları sigortası, analık-malullük-yaşlılık sigortası, hastalık sigortası, ölüm sigortası, işsizlik sigortası olarak sıralayabiliriz¹²⁵. Personele yardım amacı ile kurulmuş olan sandık ve benzerleri de, sosyal güvenlik kurumlarının yaptığı ödemelere benzer ödemeleri çalışanlarına sağlamaktadır¹²⁶. Kanun koyucu, sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları ile yardım sandıklarının yaptığı bu ödemeleri çalışma karşılığı edimlerin devamı olarak görmektedir. Sosyal güvenlik kurumlarının bu ödemeleri yapmalarındaki amaç; sağlık yardımları ve herhangi bir şekilde ortaya çıkan iş gücünün kaybı sebebiyle meydana gelen gelir kaybının telafi edilmesidir¹²⁷. Böylece; çalışanlar açısından ortaya çıkabilecek bu tür risklere karşı; çalışanlara güvence sağlanmaktadır.

---

¹²³ Güzel, Ali/ Okur, A. Rıza/ Caniklioğlu, Nurşen; **Sosyal Güvenlik Hukuku**, 12. Bası, Beta Yayınevi **a.g.e.**, s. 80; Tuncay, Can/ Ekmekçi, Ömer, **Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları**, 2. Basım, Legal Yayınevi; s. 87 vd., Günay, **a.g.e.**, s. 396

¹²⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 147

¹²⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 148; Acar, **a.g.e.**, s. 49, Zeytin; **a.g.e.**, s. 108; Acabey, **Mal Grupları**; s. 505

¹²⁶ Bu sandıkların, yaş dolayısı ile emekliliğe hak kazanan eşe yaptıkları ödemeler böyledir.(Zeytin, **a.g.e.**, s. 110)

¹²⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 148

Sosyal yardım kurumlarının yaptıkları yardım niteliği taşıyan ödemelerine; muhtaç asker ailelerine yapılan yardımları, kimsesiz, fakir ve muhtaç vatandaşlara yapılan yardımları, yabancı ülkelerde Türk kültürüne hizmet eden öğretmenlere yapılan yardımları örnek verebiliriz¹²⁸⁻¹²⁹. Ancak doktrinde bu tür hallerde alınan yardımların edinilmiş mallar kapsamında olup olmayacağı konusunda tartışmalar mevcuttur. Bu tür yardımların, edinilmiş mallar kapsamına alınmaması gerektiğini savunan ve genel kabul edilen görüşe göre; bu yardımlar, eşlerin karşılığını vererek elde ettikleri yardımlar değildir¹³⁰. Bu ödemeler koruma ve yardım niteliği taşıyan ödemelerdir dolayısıyla edinilmiş mallardan değil kişisel mallardan sayılmalıdır. *Kanımızca*; bu tür sosyal yardımların emek karşılığı edinilip edinilmediğinin sadece prim esasına dayanarak tespit edilmemesi gerekir. Sosyal yardımlar temel olarak; tazminat karakteri taşıyan ve koruma karakteri taşıyan sosyal yardımlar olarak ikiye ayrılmaktadır¹³¹. Tazminat karakteri taşıyan yardımlar; muhtaç asker ailelerine, vatan hizmetinde bulunmuş İstiklal Madalyası sahiplerine, görevleri nedeniyle yaralanan yahut ölen bazı kamu görevlilerine, yabancı ülkelerde Türk kültürüne hizmet eden öğretmenlere yapılan yardımlardır. Koruma karakteri taşıyan yardımlar ise; kimsesiz, muhtaç yaşlılara yapılan yardım ve fakir ile muhtaçlara yapılan yardımdır. Bu durumda tazminat karakteri taşıyan yardımların bir karşılık ve emek sonucu edinilmesi dolayısıyla edinilmiş mallardan sayılmaları gerekmektedir. Ancak koruma amaçlı yapılan yardımlar herhangi bir karşılık verilmeden sağlanan koruma niteliğine sahip yardımlar oldukları için edinilmiş mallar kapsamına alınmaması daha isabetli olacaktır¹³². Tazminat niteliğindeki yardımlar fiziki ya da fikri bir emek ve karşılık sonucu açığa çıktığı için bu tür tazminatların edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilmesinin daha doğru olacağı görüşündeyiz.

---

¹²⁸ Tuncay/ Ekmekçi, **a.g.e.**, s. 504 vd.

¹²⁹ Bu yardımlar aynı zamanda primsiz yardım olarak da kabul edilmektedir (Zeytin, **a.g.e.**, s. 111 ve not 73'te anılanlar). Primsiz rejimin finansmanı sadece devlet bütçesinden oluşmaktadır. Primli rejimden farklı olarak burada kendisine yardım ya da hizmet sunulan kişi, bu yardım ya da hizmetlerin giderlerine katılmamaktadır. (Güzel/ Okur/ Caniklioğlu; **a.g.e.**, s. 783)

¹³⁰ Zeytin, **a.g.e.**, s. 111, Acar, **a.g.e.**, s. 53, Acabey; **Mal Grupları**; s. 505; k.g. Sarı; **a.g.e.**, s. 151; Sarı; sosyal yardım amacıyla yapılan bu tür ödemelerin eşlerin çalışmamaları nedeniyle yoksun kaldıkları gelir kabını karşılamaya yönelik olduğunu bu sebeple bunların edinilmiş mal olması gerektiğini savunmaktadır.

¹³¹ Tuncay/ Ekmekçi, **a.g.e.**, s. 504 vd.

¹³² Gümüş, **a.g.e.**, s. 259

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılan bir yardım türü de sağlık yardımlarıdır. Bunlara örnek olarak meslek kazasına maruz kalmış bir sigortalıya sosyal güvenlik kurumlarınca sağlanan ilaç ve tedavi yardımlarını verebiliriz. Bu tür yardımlar doktrindeki genel görüş uyarınca; kişisel mallar kapsamında değerlendirilmektedir¹³³. *Kanımızca da*, bu tür yardımları eşlerin kişisel sağlık ve bakımlarına ilişkin olduğu için edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilmemesi isabetlidir.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından isteğe bağlı sigortalılık sonucunda ödenen yardım ve tazminatlar, diğer sigorta ödemelerinden farklı olduğu için ayrıca ele alınmalıdır¹³⁴. Bu sigorta türünde; primler bizzat sigortalı tarafından ödenmektedir. Dolayısıyla sigortalının bir işte çalışma zorunluluğu yoktur. Yani edinilmiş malların temel ilkelerinden olan karşılık verilerek elde edilme ilkesi burada mevcut değildir. Bu sebeple ikame ilkesi gereği isteğe bağlı sigorta primlerinin hangi malvarlığı grubundan karşılandığının önemi vardır¹³⁵. Bu primler edinilmiş mallardan karşılanmış ise; sosyal güvenlik ve yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemeler edinilmiş mallardan sayılacaktır. Ancak; bu primler kişisel mallardan karşılanmış ise, ödemeler kişisel mallar kapsamında ele alınacaktır (TMK md. 219/II, 5, TMK md. 220/I, 4).

Bu konuda incelenmesi gereken bir başka konu; özel sigortaların TMK md. 219/II, 2 kapsamında değerlendirilip, değerlendirilemeyeceğidir. TMK md. 219/ II, 2 kapsamına kural olarak sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler girmektedir. Kanun koyucu, personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler kavramını kullanarak bu hükmün geniş

---

¹³³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 110, Acabey; **Mal Grupları**; s. 505 ve orada not 66' da anılan yazarlar; Acabey; yardım kurumları ve benzerlerinin yaptığı sağlık yardımları dahil her türlü yardım edimini kişisel mal saymaktadır.

¹³⁴ İsteğe bağlı sigortalılık, zorunlu sigorta ilişkisi bulunmayan ya da bu ilişkiyi yitirmiş kişilerin isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tabi olmalarını sağlayan bir sigortalılık durumudur. İsteğe bağlı sigortalılık şartları ve ayrıntılı bilgi için bkz. Tuncay/ Ekmekçi, **a.g.e.**, s. 252 vd., Güzel/ Okur/ Caniklioğlu; **a.g.e.**, s.170 vd.

¹³⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 111

yorumlanmasına izin vermiştir¹³⁶. Doktrinde bu hususun yorumlanması açısından çeşitli görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden ilki; sosyal güvenlik kurumlarının kamu karakterli kurumlar olduğunu ve bu sebeple özel sigorta şirketlerinden alınacak ödemelerin bu kapsamda değerlendirilemeyeceğini ve bu ödemelerin kişisel mal sayılması gerektiğini savunur¹³⁷. Bir başka görüş ise; ikame ilkesi gereği, bu tür sigortalar için ödenen primlerin hangi malvarlığı türünden karşılandığına göre bir ayırım yapılması gerektiğini savunur¹³⁸. Buna göre; eğer söz konusu primler edinilmiş mallardan karşılanmışsa özel sigortalar tarafından yapılan ödemeler de edinilmiş mal kapsamında olacaktır. *Kanımızca da*; özel sigortalardan sağlanan bu tür ödemelerin TMK md. 219/ II, 2 kapsamında alınmaması isabetlidir. Ancak bu tür sigorta ödemelerinin doğrudan kişisel mal sayılması da hakkaniyete uygun değildir. İkame ilkesinin (TMK md. 219/II, 5, TMK md. 220/I, 4) bu tür sigorta ödemelerinde de uygulanması gerekmektedir. Yani primler, kişisel mallardan karşılanmış ise ancak bu takdirde söz konusu ödemeler, kişisel mallar kapsamında değerlendirilmelidir¹³⁹⁻¹⁴⁰.

iii. Karşılık Kavramı ve Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kuruluşlarının Ödeme Zamanları

Sosyal güvenlik kurumlarının yaptıkları ödemeler, çalışanlarının belli zamanlarda ödedikleri primler sonucunda sağlanmaktadır. Bu primler, işveren ve sigortalı tarafından veya sadece sigortalı tarafından ve bazı hallerde devlet tarafından karşılanmaktadır.

---

¹³⁶ Zeytin, **a.g.e.**, s. 112, Sarı, **a.g.e.**, s. 154; Sarı; bu konuda “benzerleri” kavramını incelerken, bu kavramın personele yardım amacıyla kurulan sandıklara ilişkin mi yoksa sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşlarına ilişkin mi olduğu konusuna değinmektedir. Bu durumda, ilk ihtimalin kabulü halinde özel sigorta şirketlerine yapılan ödemelerin TMK md. 219/II, 2 kapsamında olmadığını ikinci ihtimalin kabulü halinde ise; bu tür sigorta şirketlerinin sosyal güvenlik kurumları benzerleri içine girip girmediğinin araştırılması gerektiğini belirtmektedir.

¹³⁷ Öztan; **a.g.e.**, s. 255; Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**; s. 43 ve orada not 10’ da anılan yazarlar

¹³⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 112; Acar, **a.g.e.**, s. 51, Sarı, **a.g.e.**, s. 154 ve not 138’ de anılan yazarlar, Gümüş; **a.g.e.**, s. 259; Acabey; **Mal Grupları**; s. 506

¹³⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 113; Zeytin; özel emeklilik sigortalarının da TMK md. 219/II, 2 kapsamında değerlendirilemeyeceğini, bu tür sigortalardan yapılan ödemelerde ikame ilkesinin geçerli olacağını belirtmektedir.

¹⁴⁰ Yaşam sigortalarında da sigortalı eş en az 3 yıl prim ödemişse sigorta poliçesini satın alma yükümlülüğü bulunan sigorta şirketi, bu kişiye ödediği primlerin karşılığı olarak belirli bir meblağ ödemektedir. Bu durumda da primler hangi malvarlığı türünden karşılanmışsa, yapılan ödeme de o malvarlığı türüne ait olmaktadır. Acabey; **Mal Grupları**; s. 507

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerin edinilmiş mal sayılabilmesi için, bu ödemelere yasal mal rejiminin devamı sırasında hak kazanılması gerekmektedir¹⁴¹. Bu ödemelere hak kazanılması için gereken primlerin ise, mal rejiminin devamı sırasında ödenmesinin bir önemi yoktur¹⁴². Bu primlerin ödenmesine mal rejiminin yürürlüğe girmesinden evvel de başlanmış olabilir. Önemli olan; eşin söz konusu ödemeye yasal mal rejiminin devamı sırasında hak kazanmasıdır. Söz konusu primlerin; eşlerin hangi malvarlığı grubundan ödendiğinin de bir önemi yoktur. Primlerin bir kısmı ya da tamamı eşlerin hangi malvarlığı grubundan ödenirse ödensin, sosyal güvenlik ve yardım kurumları tarafından yapılan ödemeler edinilmiş mal kabul edilecektir ve bu konuda malvarlığı grupları arasında herhangi bir denkleştirme yapılmayacaktır¹⁴³⁻¹⁴⁴. Primlerin bizzat sigortalı eş tarafından yahut üçüncü kişi tarafından (işveren, devlet) ödenmesinin de edinilmiş malların belirlenmesi açısından bir önemi bulunmamaktadır.

Yurtdışında çalışan işçilerin sosyal güvenlik kurumlarına borçlanarak emekli olmaları durumunda da; ödenen primlerin hangi malvarlığı türünden olduğunun önemi yoktur; bu kişilere sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan ödemeler de edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilecektir¹⁴⁵.

Yasal mal rejiminin devamı sırasında ya da mal rejiminin sona ermesinden sonra sosyal güvenlik ve yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerin edinilmiş mallar kapsamına girip girmeyeceği konusunda ihtimalleri ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Buna göre; mal rejiminin devamı sırasında hak kazanılan ödemelerin, mal rejiminin herhangi bir sebeple sona ermesinden sonra ödenmesi, bu ödemeleri edinilmiş mal kapsamı dışına çıkarmayacaktır¹⁴⁶. Çünkü burada önemli olan husus; söz konusu ödemelere; hak kazanıldığı anın yasal mal rejiminin devamı sırasında ve buna bağlı olarak yapılan ödemelerin mal rejimi dönemine ilişkin olmasıdır. Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılacak olan ödemeye mal

¹⁴¹ Zeytin; **a.g.e.**, s. 108, Sarı, **a.g.e.**, s. 152, , Acabey; **Mal Grupları**; s. 506

¹⁴² Öztan; **a.g.e.**, 254; Sarı; **a.g.e.**, s. 152, Zeytin; **a.g.e.**, s. 109

¹⁴³ Öztan; **a.g.e.**, s. 254; Sarı, **a.g.e.**, s. 153, Zeytin, **a.g.e.**, s. 107 ve not 57' de anılan yazarlar; Acar; **a.g.e.**, s. 50; Gümüş, **a.g.e.**, s. 258

¹⁴⁴ Özel sigorta şirketleri konusunda uygulama alanı bulan ikame ilkesi bu konuda bir istisna oluşturacaktır.

¹⁴⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 108

¹⁴⁶ Öztan, **a.g.e.**, s. 254; Zeytin, **a.g.e.**, s. 109, Sarı, **a.g.e.**, s. 149

rejiminin devamı sırasında hak kazanılması hususunda bir ayrımı da bu ödemelerin toptan ya da irat şeklinde yapılıp yapılmadığına göre değerlendirmek gerekir. Söz konusu ödemeler toptan yapılıyorsa, TMK md. 228/II devreye girecektir. Bu hükme göre;

“Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılacaktır”.

Böylece toptan ödenen yardım ve tazminatlardan ilerideki döneme ait iradın peşin değeri düşülecek ve mal rejiminin devam ettiği döneme ait iratlar edinilmiş mal sayılacaktır¹⁴⁷. Bu ödemelerin irat şeklinde yapılması halinde ise; mal rejiminin devamı sırasında yapılan ödemeler edinilmiş mal sayılacak; mal rejiminin sona ermesinden sonra yapılan irat şeklindeki ödemeler ise edinilmiş mallar kapsamına alınmayacaktır.

Sosyal güvenlik ve yardım kuruluşlarının yaptığı ödemelere mal rejiminin yürürlüğünden önce hak kazanılmış ise TMK md. 220/ 2 gereğince, bu ödemelerin mal rejimine herhangi bir etkisi bulunmayacaktır. Zira bu ödemeler edinilmiş mallar kapsamında değil, kişisel mallar kapsamında değerlendirilecektir. Aynı zamanda yasal mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce hak kazanılan sosyal güvenlik ve sosyal yardım ödemeleri irat şeklinde ödeniyorsa; mal rejiminin devamı sırasında ödenen kısmı yine edinilmiş mallardan sayılacaktır¹⁴⁸.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşlarınca “gelecekte” ödenecek olan tazminat ve yardımları, ayrıca incelemekte fayda bulunmaktadır. Bu tür ödemeler doktrinde beklenen haklar adı altında değerlendirilmektedir¹⁴⁹. Örnek olarak; malullük aylığının alınması için gerekli primlerin ödenmesi ve riskin (malullük

---

¹⁴⁷ Öztan, **a.g.e.**, s. 255; Sarı, **a.g.e.**, s. 150

¹⁴⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 110

¹⁴⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 109, Sarı, **a.g.e.**, s. 151, Gümüş, **a.g.e.**, s. 259

riski) gerçekleşmesi¹⁵⁰ şartı böyledir. Bu durumda, sosyal güvenlik kurumlarınca yapılacak olan ödemelerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsizdir. Bu ödemelerin meydana gelmesi, aranan şartların gerçekleşmesine bağlıdır. Dolayısıyla bu hakların edinilmiş mallar kapsamına alınıp alınamaması gerektiği tartışmalıdır. Kabul edilen genel görüş doğrultusunda; ortada henüz gerçekleşen bir şart bulunmadığından ve söz konusu risklerin ve koşulların gerçekleşmesinin belirsiz olması sebebiyle bu haklar edinilmiş mallardan sayılamamaktadır¹⁵¹. *Kanımızca*; bu konudaki beklenen hakların edinilmiş mal sayılmaması isabetlidir. Çünkü burada sigortalı eş, sadece bir beklenen hak sahibidir. Sigorta ödemesine hak kazanma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsizdir. Henüz kuvvetli bir ihtimal mevcut değildir. Dolayısıyla beklenen hakların TMK md. 219/ II, 2 kapsamında doğrudan edinilmiş mallardan sayılması hakkaniyete uygun değildir.

iv. Eşler Tarafından Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kuruluşlarına Ödenen Primlerin Yasal Mal Rejiminin Tasfiye Aşamasındaki Hukuki Durumları

Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kuruluşları tarafından sigortalılara yapılan ödeme çeşitlerinin TMK md. 219/ II, 2 kapsamındaki edinilmiş mallardan olup olmadığını incelemiştik. Bu başlık altında incelemek isteğimiz ise; sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerin finansmanlarından biri olan sigortalı eşin, ödediği bu primlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi halinde, tasfiye aşamasında dikkate alınıp alınmayacağı konusudur.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılacak ödemeler için; primli sistem dahilinde, ilk olarak gerekli primlerinin ödenmiş olması ve söz konusu riskin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Ancak bazı hallerde prim ödenmiş olmasına rağmen mal rejiminin devamı sırasında bu risk gerçekleşmemiş olabilir.

---

¹⁵⁰ Malullük aylığı şartları için; çalışmaya başladıktan sonra, malul olma, çalışma gücünü % 60 oranında yitirmiş olma, Kurum tarafından malullük durumunun saptanması, en az 10 yıldan beri sigortalı olma ve toplam sigortalı adına 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta primlerinin ödenmiş olması ve sigortalının işten ayrılarak Kurum' a başvurması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Güzel/ Okur/ Caniklioğlu; *a.g.e.*, s. 412- 424, Tuncay/ Ekmekçi, *a.g.e.*, s. 309 vd.

¹⁵¹ Sarı, *a.g.e.*, s. 151, Zeytin, *a.g.e.*, s. 109, Acar, *a.g.e.*, s. 53; Gümüş, *a.g.e.*, s. 259

Böyle bir durumda sosyal güvenlik kurumlarına ödenen bu primlerin tasfiye aşamasına nasıl dahil edileceği sorusu karşımıza çıkar¹⁵².

TMK; beklenen haklarda olduğu gibi bu konu hakkında da kaynak kanunun aksine (İMK) ayrıca bir düzenleme yapmamış ve bu durumu TMK md. 219/ II, 2 ile md. 219/ II, 5 hükümlerinin yorumuna bırakmıştır. Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşlarına ödenen bu primlerin eşlerin hesabına yatırılan bir meblağ gibi olmadığı; yani eşlerin bu primler üzerinde risk gerçekleşinceye kadar istedikleri gibi tasarrufta bulunamayacakları, bu sebeple bu primlerin edinilmiş mallardan sayılmayacağı görüşü olduğu gibi; bu primlerin sigortalının çalışması sonucu mal rejiminin devamı süresince maaşlarından kesilerek sosyal güvenlik kurumlarına ödendiği, dolayısıyla bu primlerin çalışma karşılığı edinildiği gerekçesiyle risk gerçekleşmediği sürece beklenen haklar kapsamına alınması gerektiği görüşü de mevcuttur¹⁵³.

Kaynak kanun İMK; ise bu konuyu mal rejimleri haricinde ayrıca düzenlemiştir. Buna göre; İMK md. 122 uyarınca; eşlerden birinin veya her ikisinin bir sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumuna bağlı olması durumunda ve eşlerden hiçbirinin şahsında söz konusu risk gerçekleşmediği takdirde eş, evlilik süresi için hesaplanacak sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumundan ayrılma bedelinin yarısı üzerinde hak sahibi olacaktır¹⁵⁴. Türk Doktrininde ise; ödenen bu primlerin eşlerin malvarlığı türleri bakımından nitelendirilmesinde kabul edilen genel görüşe göre; primlerin, eşin hangi malvarlığı türünden ödendiği belirleyici unsur olmaktadır¹⁵⁵. Bu durumda kişisel mallardan ödenen primler kişisel mal, edinilmiş mallardan ödenen primler ise edinilmiş mal sayılarak yasal mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınacaktır.

---

¹⁵² Zeytin, **a.g.e.**, s.121

¹⁵³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 122

¹⁵⁴ Zeytin, **a.g.e.**, s. 124

¹⁵⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 155 ve orada not 139' da anılan yazarlar

(3). Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Tazminatlar

i. Kapsam

TMK md. 219/ II, 3 uyarınca; çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar edinilmiş mallardan sayılacaktır. Bu hüküm, TMK md. 219/ II, 2' de düzenlenen sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler dışındaki çalışma gücünün kaybı sebebiyle ödenecek olan tazminatları da edinilmiş mallar kapsamına almıştır. Bu tür tazminatlara bağlı olarak çıkan faiz alacağı da edinilmiş mallar kapsamındadır¹⁵⁶.

Çalışma gücünün kaybı sebebiyle ödenen tazminat miktarının mahkeme ilamı sonucu olması ya da tarafların anlaşarak belirledikleri bir miktar olmasının önemi yoktur. Her iki durumda da kazanılan tazminat edinilmiş mallardan sayılacaktır. Bu tür tazminatlar; eşlerden birinin herhangi bir sebeple çalışmaması sonucu, bundan sorumlu olan kişilerden hak kazandığı tazminatlardır.

Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatın amacı, hayatının belli bir kesimine kadar çalışan kimsenin herhangi bir nedenle çalışma hayatından kısmen ya da tamamen mahrum kalması ve bu sebeple geçimini sağlama imkanının olmamasıdır¹⁵⁷. Bu sebeple hak sahibinin kazanacağı bu tür tazminatlar da eşlerin edinilmiş mallarından kabul edilmiştir. Eğer eşlerden biri herhangi bir sebeple çalışma gücünden yoksun kalmasaydı, eş çalışarak belli bir miktar kazanç sağlamış olacaktı; bu hüküm ile eşin hak kazandığı tazminat aslında onun çalışma karşılığı edinimine denk gelmektedir¹⁵⁸.

Çalışma gücünün kaybı çeşitli sebeplere dayanabilir. Ancak bu tür tazminatlara en çok görüldüğü eylemler; BK md. 46 vd. düzenlenen haksız fiillerdir¹⁵⁹. BK md. 46 uyarınca;

---

¹⁵⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 155

¹⁵⁷ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 43, Öztan, **a.g.e.**, s. 255; Sarı, **a.g.e.**, s. 155, Zeytin, **a.g.e.**, s. 114

¹⁵⁸ Acar, **a.g.e.**, s. 52

¹⁵⁹ Hausheer/ Geiser/ Kobel; **a.g.e.**, s. 151; Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 43; Öztan, **a.g.e.**, s. 255, Sarı, **a.g.e.**, s. 156, Acar; **a.g.e.**, s. 52, Zeytin, **a.g.e.**, s. 114, Dural/ Öğüz/ Gümüş; **a.g.e.**, s. 199; k.g.

“Cismani bir zarara duçar olan kimse külliyyen veya kısmen çalışmağa muktedir olamamasından ve ileride iktisaden maruz kalacağı mahrumiyetten tevellüt eden zarar ve ziyanını ve bütün masraflarını isteyebilir”.

Dolayısıyla; eşlerden her biri; haksız fiil sonucunda vücut bütünlüğünün ihlal edilmesinden dolayı mevcut olan ya da ileride doğabilecek olan zararların tazminini isteyebileceklerdir. Doktrinde, vücut bütünlüğünün ihlal edilmesi sonucunda meydana gelen zararların giderilmesi sebebiyle, eşlerin yaptığı masraflar için ödenen tazminatın hangi malvarlığına dahil olacağı tartışmalıdır. Örneğin; eşin vücut bütünlüğü ve sağlığının eski haline dönmesi için yattığı hastane masrafları böyledir. Bunlardan ilki; eğer söz konusu masraflar eşin kişisel mallarından karşılanmış ise; bu masraflar dolayısıyla oluşan zararın tazmininin kişisel mallardan sayılması gerektiği görüşüdür¹⁶⁰. Bu görüş doğrultusunda; masrafların edinilmiş mallardan karşılanması durumunda; elde edilen tazminat da edinilmiş mal sayılmaktadır. Diğer görüş ise ayırım yapmadan bu tür tazminatların edinilmiş mal sayılacağını belirtir¹⁶¹. Bir diğer görüşe göre; bu tür masraflardan doğan tazminatların doğrudan eşi ilgilendirdiği içim kişisel mal olması gerektiğidir¹⁶². *Kanımızca*; bu tür masrafların hangi malvarlığı türünden yapıldığının, meydana gelen haksız fiilin arz ettiği önem bakımından farklılıkları ve dolayısıyla ispat bakımından da zorlukları olacaktır. Bu sebeple, bu tür masrafların, eşin eski haline kavuşması için yapılan masraflar olması ve sadece bu eşi ilgilendirmesi nedeniyle elde edilen tazminatın kişisel mal sayılması gerekmektedir.

Eşlerden birinin haksız fiil sonucu ölmesi durumunda BK md. 45/ II kapsamında yakınlarının alacağı destekten yoksun kalma tazminatları da edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilecektir¹⁶³.

BK md. 46 kapsamında geleceğe yönelik iş gücü kayıpları dışında işgücü kaybı ile birlikte gerçekleşen fiili zarar ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarar nedeniyle ödenen tazminatların TMK md. 219/ II, 3 kapsamında ele alınmaması gerektiği yönünde; Gümüş, **a.g.e.**, s. 260

¹⁶⁰ Acar, **a.g.e.**, s. 52

¹⁶¹ Öztan, **a.g.e.**, s. 255, Acabey, **Mal Grupları**, s. 507

¹⁶² Zeytin, **a.g.e.**, s. 130

¹⁶³ Acar, **a.g.e.**, s. 63, BK md. 45/ II, “Ölüm neticesi olarak diğer kimseler müteveffanın yardımından mahrum kaldıkları takdirde, onların bu zararını da tazmin etmek lazım gelir” hükmünü düzenlemektedir.

Bu tür tazminatlara hak kazanılabilmesi için zararın mutlaka BK md. 46' ya dayanması şart değildir. Söz konusu zarar; sözleşmeye aykırılık nedeniyle ve eşlerin kişisel özgürlüklerinin, ticari ya da mesleki faaliyetlerinin veya mesleklerini icra ederken kullandıkları araçlardan yararlanmalarının hukuka aykırı olarak engellenmesi şeklinde de ortaya çıkabilir¹⁶⁴. Örnek olarak; bir inşaat işletmesi sahibinin, bina inşa etmek için kullandığı iş makinelerinin çalınması veya bir kişinin haksız yere tutuklanması ya da kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılması böyledir¹⁶⁵. Bu tür örneklerin hepsinde, eşe ödenecek olan tazminatın, eşin edinilmiş mallarından sayılabilmesi için; söz konusu tazminatın, eşin çalışmadan yoksun kalması sebebiyle ödenmesi gerekmektedir. Vücut bütünlüğünün ihlali aynı zamanda, bir borca aykırılık niteliği de taşıyabilir¹⁶⁶ ya da özel hukuk hükümlerine dayanan bir tazminat sorumluluğu olabileceği gibi bu sorumluluk, kamu hukuku hükümlerine de dayanabilir¹⁶⁷.

Sebepsiz zenginleşmeden, haksız rekabet hükümlerinden ve vekaletsiz iş görme hükümlerinden kaynaklanan çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenecek tazminatların da TMK md. 219/ II, 3 kapsamında ele alınması gerektiği yönünde doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur¹⁶⁸.

ii. Tazminatların Ödenme Zamanlarına Göre Malvarlığı Türleri Bakımından Farklılıkları

Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlara mal rejiminin devamı süresi içinde hak kazanıldığı takdirde, söz konusu tazminatlar eşlerin edinilmiş mallarından sayılacaktır¹⁶⁹. Yani bu tür tazminatların edinilmiş mallardan olabilmesi için; eşin çalışma gücünün kaybı nedeniyle elde edeceği tazminatın talep hakkına mal rejiminin devam ettiği süre içinde sahip olması gerekmektedir. Ancak tazminat hakkı doğuran olay; mal rejiminin başlamasından önce meydana gelebileceği gibi,

¹⁶⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 155, Zeytin, **a.g.e.**, s. 114

¹⁶⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 114, Sarı, **a.g.e.**, s. 156, k.g. Haksız tutuklama ve haklı sebebe dayanmayan koruma amaçlı özgürlük kısıtlamasından doğan tazminat alacaklarının TMK md. 219/ II, 3 kapsamında değerlendirilemeyeceği yönünde; Gümüş, **a.g.e.**, s. 260 ve orada not 144' de anılan yazarlar, Acabey, **Mal Grupları**, s. 508

¹⁶⁶ Acar, **a.g.e.**, s.52, Sarı, **a.g.e.**, s. 156

¹⁶⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 156

¹⁶⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 114, k.g. Acabey, **Mal Grupları**, s. 508

¹⁶⁹ Öztan, **a.g.e.**, s. 255; Zeytin, **a.g.e.**, s. 114; Acar; **a.g.e.**, s.53,

mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce de gerçekleşmiş olabilir. Söz konusu olayın, mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmesi halinde ortaya çeşitli ihtimaller çıkacaktır.

Bu ihtimallerden ilki; çalışma gücünün kaybının mal rejiminin başlamasından önce meydana gelmesi ve etkisinin sadece mal rejiminin başlamasından önce başlayıp sona ermesi yani geçici nitelikte olmasıdır. Bu durumda elde edilen tazminatın kişisel mal olduğu açıktır. Ancak; çalışma gücünün kaybı geçici nitelikte değilse, yani mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce meydana gelmiş ancak etkisi mal rejimi başladıktan sonra da devam etmekteyse bu durumda; tazminatın sermaye şeklinde ya da irat şeklinde ödenmesi malvarlığı türünün belirlenmesinde farklılık yaratacaktır. Söz konusu tazminat, irat şeklinde ödenmekteyse; tazminatın mal rejiminin yürürlükte olduğu döneme ilişkin olan kısmı edinilmiş mal sayılacaktır. Ancak tazminat sermaye şeklinde ödenmiş ise; TMK md. 228/ II kıyasen uygulanacaktır¹⁷⁰. Buna göre; eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılacaktır.

Çalışma gücünün kaybına neden olan olay; mal rejiminin devamı süresi içinde meydana gelmiş ve mal rejiminin sona ermesinden sonra da etkisini sürdürmesi halinde ise; elde edilen tazminatın edinilmiş mal olan kısmının belirlenmesi gerekmektedir. Bu belirleme de, tazminatın irat ya da sermaye şeklinde ödenmesine bağlı olarak farklılıklar gösterecektir. İrat şeklinde ödemelerde, tazminatın mal rejiminin devam ettiği döneme ilişkin olarak yapılan ödemeleri edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilecektir¹⁷¹. Tazminatın sermaye şeklinde ödendiği durumlarda TMK md 228/ II uygulanacaktır.

---

¹⁷⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 157

¹⁷¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 157, Zeytin, **a.g.e.**, s. 114, Acabey, **Mal Grupları**, s. 509

Mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminat, mal rejiminin başlamasından önce kısmen ya da tamamen karşılıksız olarak elden çıkarılmış ise; tazminatın elden çıkarılan kısmı mal rejimine konu olmayacaktır¹⁷².

Eğer çalışma gücünün kaybı, geçici nitelikte olacak şekilde sadece mal rejiminin yürürlükte kaldığı döneme ilişkin ise; bu durumda elde edilen tazminat edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilecektir.

(4). Kişisel Malların Gelirleri

i. Genel Olarak

TMK md. 219/ II, 4 gereğince kişisel malların gelirleri edinilmiş mal sayılmıştır. Kanun koyucu, kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal sayılacağına dair bu hükmü açıkça düzenlerken, edinilmiş malların gelirleri konusunda bir düzenleme getirmemiştir. Ancak TMK tarafından, kişisel malların gelirleri edinilmiş mallar kapsamına alındığı için, doğrudan edinilmiş malların gelirlerinin de edinilmiş mal sayılacağına açık olduğunu belirtebiliriz. Kanun koyucu, kişisel malların gelirlerini edinilmiş mallar kapsamında sayarak, bir malvarlığı değerinin edinilmiş mal olması için gerekli temel ilke olan “karşılık” verilerek elde edilme kuralına bir istisna getirmiştir¹⁷³. TMK md. 219/ II, 4 gereği bu tür gelirler edinilmiş mallara dahil edilmektedirler.

ii. Gelir Kavramı ve Kapsamı

Gelir kavramı, Gelir Vergisi Kanunun’ da açıkça tanımlanmıştır¹⁷⁴. TMK’ da ise kişisel malların gelirlerinin neler olabileceği açıkça sayılmamış ve gelir kavramının tanımı da yapılmamıştır. Ancak; GVK’ dan ayrı olarak; TMK’ nın md. 219/ II, 4 hükmü kapsamında belirtilen gelir kavramından, aynı zamanda o

---

¹⁷² Sarı, **a.g.e.**, s. 157

¹⁷³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 115, Sarı, **a.g.e.**, s. 159

¹⁷⁴ Hayran, **a.g.e.**, s. 96, Zeytin, **a.g.e.**, s. 103, Sarı, **a.g.e.**, s. 158 ve orada not 146; Buna göre; GVK md. 1 ve md. 2 uyarınca; gelir kapsamına kazanç ve iratların girdiği; bu kazanç ve iratların ise ticari kazançları, zirai kazançları, ücretleri, serbest meslek kazançlarını, gayrimenkul sermaye iratlarını menkul sermaye iratlarını ve diğer kazanç ve iratları kapsadığı düzenlenmiştir.

malvarlığı değerinden elde edilen ürünün ifade edildiğini belirtebiliriz.¹⁷⁵. Ürün ise, TMK md. 685 uyarınca şu şekilde açıklanmaktadır;

“Bir şeyin maliki, onun ürünlerinin de maliki olur.

Ürünler, dönemselsel olarak elde edilen doğal veya hukuki ürünler ile bir şeyin özgülendiği amaca göre adetler gereği ondan elde edilmesi uygun görülen diğer verimlerdir.

Doğal ürünler asıl şeyden ayrılincaya kadar onun bütünleyici parçasıdır”.

Bu hüküm ile ürünlerin, bir malvarlığı değerinden dönemselsel olarak elde edilen doğal ya da hukuki ürünler ile bir malvarlığı değerinden elde edilmesi uygun görülebilen verimler olduğu düzenlenmiştir. Bu hükümde; bütünleyici parçanın asla bağıllığı ilkesi gereği; doğal ürünlerin, asıl şeyden ayrılana kadar onun bütünleyici parçası olduğu kabul edilmiştir. Hâlbuki TMK md. 219/ II, 4 hükmü bu kuralı zayıflatmıştır. Bu hüküm doğrultusunda; asıl şeyin maliki olan eş ona bağıllı ürün üzerinde de malik olacaktır ancak yasal mal rejimi çerçevesinde diğer eş bu ürün üzerinde alacak hakkı sahibi olacaktır. Eğer ürün; asıl şeyden ayrılırken onun verimliliğini ve kalitesini etkiliyorsa bu takdirde ürün sayılamamaktadır¹⁷⁶.

Ürünler TMK md. 685/ II gereğince dönemselsel olarak üretilen doğal ürünler, hukuki ürünler olarak ikiye ayrılır. Yerel adetler gereği bir şeyden elde edilmesinin uygun görüldüğü verimler de dönemselsel olarak elde edilmese de, bu hüküm uyarınca ürün kabul edilmiştir.

TMK md. 685 uyarınca; doğal ürünler cismani varlıklardır¹⁷⁷. Tarladan ya da bahçeden sağlanan ürünler, hayvansal ürünler (hayvan yavruları, süt, yumurta vb.) veya kaynaklardan, madenlerden elde edilen ürünler doğal ürünlere örnek teşkil eder¹⁷⁸. Bir gayrimenkulden elde edilen kira, sermaye alacaklarından sağlanan faiz, fikri haklardan elde edilen kazançlar, finansal yatırım araçlarından elde edilen kazançlar ve şirket paylarından elde edilen kar payları, hukuki ürünlere örnek

¹⁷⁵Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 43; Öztan, **a.g.e.**, s. 255, Dural, Ögüz, Gümüş, **a.g.e.**, s. 199, Sarı, **a.g.e.**, s. 159, Acar, **a.g.e.**, s. 58- 59, Zeytin, **a.g.e.**, s. 114, Gümüş, **a.g.e.**, s. 260, Acabey, **Mal Grupları**, s. 509; İsviçre doktrininde de aynı yönde bkz. Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s., 151

¹⁷⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 159 ve orada not 149’ da anılan yazarlar

¹⁷⁷ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay- Özdemir, **a.g.e.**, s. 241

¹⁷⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 115

gösterilebilir¹⁷⁹. Yerel adetlerin bir şeyden elde edilmesini uygun gördüğü verimlerden ise; doğal veya hukuki ürünler gibi dönemsel olarak elde edilmesi beklenmez¹⁸⁰. Yani bunların ürün sayılması için, aynı malvarlığı değerinden tekrar elde edilmelerine gerek yoktur. Örnek olarak, bir ocaktan çıkarılan taş, yerel adetlerin elde edilmesini uygun gördüğü oranda doğal ürün sayılacaktır¹⁸¹.

Bir malvarlığı değerinden elde edilecek olan doğal ürünlerin malvarlığı türünün belirlenmesi için; o doğal ürünün kişisel malvarlığının devamı için gerekli olup olmadığına göre bir ayırım yapmak gerekecektir¹⁸². Buna göre; kişisel mallardan elde edilen bir doğal ürün satılmayarak, kişisel malvarlığının devamı için gerekli bir ürün ise söz konusu ürün, kişisel mal sayılacaktır¹⁸³. Ancak; bu ürün satılarak ondan bir gelir elde edilirse, bu edinim edinilmiş mallara dâhil olacaktır.

Bazı malvarlığı değerleri ise; kişisel malların geliri sayılan ürünler değil, o malın yerine geçen değer olarak sayılacaktır. Örnek olarak; bir ağacın budanması sonucu ortaya çıkan odunlar kişisel malların geliri değil, TMK md. 219; II, 5 ve md. 220/ II, 4 gereğince o malvarlığı değerinin yerine geçen değer olarak dikkate alınacaklardır¹⁸⁴.

Ürünler elde edilirken, bunlar için masraf yapılması ise ürünün ivazlı olarak kazanıldığını göstermemektedir¹⁸⁵.

Kişisel malların hukuki ürünlerinde verilen örnekler, malvarlığı türünün belirlenmesi açısından çeşitlilik göstermektedir. Hukuki ürünleri genel olarak; hisse senetleri, faiz gelirleri, kira gelirleri, fikri haklardan sağlanan kazançlar şeklinde sayabiliriz¹⁸⁶. Bu örnekleri ayrı ayrı incelemekte fayda bulunmaktadır.

---

¹⁷⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 160

¹⁸⁰ Oğuzman/Seliçi/ Oktay- Özdemir; **a.g.e.**, s. 241

¹⁸¹ Oğuzman/Seliçi/ Oktay- Özdemir; **a.g.e.**, s. 241

¹⁸² Zeytin, **a.g.e.**, s. 115

¹⁸³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 116

¹⁸⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 59

¹⁸⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 160, k.g. Kişisel mallardan elde edilen ürünlerin, kendiliğinden ortaya çıkması veya emek sonucu elde edilmesi ya da ürünün elde edilmesinin bazı masrafların yapılmasını gerektirmesinin; ürünün edinilmiş mal sayılması yönünden önemli olmadığı ve masrafların, kişisel mallardan yapılması halinde, elde edilen gelirden masraflar düşüldükten sonra kalan miktarın edinilmiş mal sayılması gerektiği yönünde; Acabey, **Mal Grupları**, s. 509

¹⁸⁶ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 43, Acar, **a.g.e.**, s. 54, Sarı, **a.g.e.**, s. 160, Zeytin, **a.g.e.**, s. 116, Gümüş, **a.g.e.**, s. 261; Acabey, **Mal Grupları**, s. 509

Kişisel mallara bağlı olan faiz gelirleri¹⁸⁷ TMK md. 219/ II, 4 uyarınca, hukuki ürün olarak edinilmiş mal sayılmaktadır. Ancak; faiz gelirinin niteliğinin belirlenmesinde, çeşitli aşamalar mevcuttur. Kişisel mallardan elde edilen faiz gelirinin sadece, enflasyon etkisinden arındırılmış reel faiz kısmının edinilmiş mal sayılması gerekmektedir¹⁸⁸. Bu durumda; enflasyonun büyüklüğü ve buna bağlı olarak faiz ile olan oranı denkleştirildikten sonra faizdeki fazlalık gelirin TMK md. 219/ II, 4 kapsamında ele alınması, yani enflasyonun yüksek olması durumunda, faiz gelirinde meydana gelen kaybın hesaplanarak, bu gelirden çıkartılması ve malvarlığı türünün buna göre belirlenmesi gerekmektedir¹⁸⁹. Aksi halde enflasyon ibresinin sürekli değişken olduğu Türkiye’ de kişisel malların aleyhine bir durum söz konusu olmaktadır¹⁹⁰. Sonuç olarak; enflasyon, faiz ile oranı denkleştirildikten sonra; faizde hesaplanan fazla miktar, edinilmiş mal olarak tasfiyede dikkate alınmalıdır.

Şirket paylarından pay sahibi tarafından elde edilen gelirler TMK md. 219/ II, 4 uyarınca edinilmiş maldır. Söz konusu payın sahibine sağladığı bedelsiz pay (hisse senedi) edinme hakkı ve yeni payları edinmede rüçhan hakkı da mevcuttur¹⁹¹. Edinilmiş mallara ait olan hisse senetleri dolayısıyla elde edilen bedelsiz hisse senetleri edinilmiş mal sayılmaktadır¹⁹². Ancak kişisel mallar dolayısıyla elde edilen bedelsiz hisse senetleri konusunda doktrinde bazı tartışmalar mevcuttur. Buna göre; bedelsiz hisse senetlerini elde eden pay sahibinin hisse senedi malvarlığı değerinde bir artış olmamaktadır ve kişisel mallardan elde edilen bu bedelsiz hisse senetleri de kişisel mal olmaya devam etmektedir¹⁹³. Oysa bedelsiz hisse senetleri, şirket tarafından şirket karının dağıtılması amacıyla piyasaya sürülmüştür ve kişisel mallardan olan hisse senetleri sebebiyle elde edilmesi gereken kar payı bu hisse senetleri ile ödenmişse bu tür hisse senetleri de TMK md. 219/ II, 4 uyarınca

---

¹⁸⁷ Faiz çeşitli ayrımlara tabi tutularak incelenmektedir. Faiz türleri bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Ülgen/ Teoman/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Normer Ertan; **Ticari İşletme Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık, s. 68 vd., İnal, Tamer; **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul 2004; Kazancı Kitapevi, s. 34 vd.

¹⁸⁸ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 44, Öztan, **a.g.e.**, s. 256; Sarı, **a.g.e.**, s. 164 ve orada not 156, Acar; **a.g.e.**, s. 58; Zeytin, **a.g.e.**, s. 116

¹⁸⁹ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 44, Zeytin, **a.g.e.**, s. 116, Acar, **a.g.e.**, s. 58

¹⁹⁰ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar** s. 44, Sarı, **a.g.e.**, s. 164, Acar, **a.g.e.**, s. 58

¹⁹¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 160 ve orada not 151’ de anılanlar

¹⁹² Zeytin, **a.g.e.**, s. 116

¹⁹³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 117

edinilmiş mallardan sayılmaktadır¹⁹⁴. Bedelsiz hisse senetlerinin dağıtımı sonucunda hisse senetlerinin değeri önce düşer ve sonra konjonktürel artışa bağlı olarak değer kazanır, bu durumda; hisse senetlerinde edinilmiş mallar lehine bir denkleştirme yapılması gerekmektedir¹⁹⁵.

Ticari işletmelerin sona ermesi durumunda pay sahiplerinin elde edeceği tasfiye payı ise gelir olarak nitelendirilemez; çünkü bu sona erme çerçevesinde elde edilen değerler zaten, payın yerine geçen değerlerdir¹⁹⁶. Sona eren bu ticari işletme kişisel mal ise, buna bağlı olarak sona ererken elde edilen tasfiye payı da kişisel mal olmaktadır.

Pay sahibinin hisse senetlerine bağlı olarak elde ettiği haklardan biri de rüçhan hakkıdır. Bu hak, hak sahibine ticari işletmenin sermaye arttırması halinde yeni hisse senetlerini satın almasında öncelik hakkı tanımaktadır. Doktrinde kabul gören görüş doğrultusunda; pay sahibinin mevcut hisse senetleri kişisel mal grubuna ait ise; rüçhan hakkı sonucu alınan hisse senetleri de kişisel mal olmaktadır¹⁹⁷. Ancak; rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetlerinin kişisel mallardan ya da edinilmiş mallardan karşılanması durumunda bu hisse senetlerinin malvarlığı türü buna göre belirlenecek ve TMK md. 230 gereğince denkleştirmeye tabi tutulacaktır.

Kişisel malların gelirlerinden sayılan hukuki ürünlerden biri de kişisel malların kira gelirleridir. Kira geliri kural olarak TMK md. 219/ II, 4 kapsamında edinilmiş maldır. Ancak bazı hallerde eşlerden biri kendi kişisel malını ailenin kullanımına ayırmış olabilir. Böyle bir durumda; ailenin söz konusu kişisel malı kullanımı karşılığı kişisel malların gelirleri kapsamına alınamaz ya da kişisel mallar lehine bir denkleştirme yapılamaz¹⁹⁸. Örnek, olarak eşlerden birinin kişisel malı olan bir yazlık evi ailenin tatil amaçlı kullanması halinde mal rejiminin tasfiye aşamasında söz konusu evin farazi şekilde kira bedeli hesaplanarak, bu bedel kişisel malların geliri şeklinde hesaba katılmayacaktır.

---

¹⁹⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 161

¹⁹⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 117, Sarı, **a.g.e.**, s. 161

¹⁹⁶ Öztan; **a.g.e.**, s. 255, Acar, **a.g.e.**, s. 56, Sarı, **a.g.e.**, s. 160, Gümüş, **a.g.e.**, s. 261

¹⁹⁷ Acar, **a.g.e.**, s. 56, Sarı, **a.g.e.**, s. 161, Zeytin, **a.g.e.**, s. 117

¹⁹⁸ Acar, **a.g.e.**, s.57 ve orada not 140' ta anılan yazarlar, Gümüş, **a.g.e.**, s. 262, Acabey; **Mal Grupları**, s. 511;

Kanun koyucu her ne kadar kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal sayılacağını düzenlemiş olsa da bu kuralın TMK md. 221/ II' de istisnası mevcuttur. Buna göre; eşler mal rejimi sözleşmesi ile kanundaki sınırlar çerçevesinde kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal olmayacağını, bunların kişisel mal olarak kalacağını kararlaştırabilmektedirler.

iii. Kişisel Mallar İçin Yapılan Masraflar

Kişisel mallardan gelir elde etmek amacıyla ya da gelir getiren bu malvarlığı değerini korumak veya değerinin azalmasını önlemek için bu malvarlığı değerine çeşitli masraflar yapılmış olabilir. Buna; işçilik harcamaları, bakım ve ilaçlama masrafları, vergi ödemeleri, faiz giderleri, amortisman örnek gösterilebilir¹⁹⁹⁻²⁰⁰. Kişisel mallardan gelir elde etme sebebiyle bu tür masrafların ortaya çıkması durumunda bu masrafların gelirden düşülmesi ya da masraf kişisel mallardan yapılmış ise ölçüsü kadar kişisel mallar lehine denkleştirme yapılması gerekmektedir²⁰¹.

iv. Kişisel Malların Gelirlerinin Edinilmiş Mallara Dahil Olma Zamanları

Edinilmiş malların genel tanımı gereği kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal sayılabilmesi için bunların mal rejiminin yürürlüğü süresince edinilmesi gerekmektedir. Kişisel malların gelirleri çeşitlilik gösterdiği için bunların ayrımı yapılarak edinilmiş mallara dâhil olma anlarının hesaplanması gerekmektedir.

Bu konuda kişisel malların gelirlerini doğal ürünler ve hukuki ürünler şeklinde ayırarak inceleyebiliriz. Doğal ürünler TMK md. 685/ III gereğince asıl şeyden ayrılıncaya kadar onun bütünleyici parçası sayılacaktır. Bu sebeple doğal ürünler ancak asıl şeyden ayrıldıkları anda bir gelir olarak hesaba katılacaktır. Asıl şeyden ayrılma anı yasal mal rejiminin yürürlükte kaldığı süre içinde gerçekleşmiş ise; bu takdirde doğal ürün edinilmiş mal kapsamına girecektir. Örneğin; doğal ürünlerin mal rejiminin yürürlüğünden önce ekilip, mal rejiminin devamı sırasında ürün vermesi halinde bu ürünler kişisel malların gelirleri olarak edinilmiş mal

¹⁹⁹Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 44, Öztan, **a.g.e.**, s. 256, Sarı, **a.g.e.**, s. 164, Acar, **a.g.e.**, s. 58, Zeytin, **a.g.e.**, s. 116, Acabey, **Mal Grupları**, s. 510

²⁰⁰ Kişisel mallar için yapılan masraflardan biri olan faiz giderlerinin edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı konusunda bkz. yukarıda; II/E/2/(4)

²⁰¹ Sarı, **a.g.e.**, s.164, Zeytin, **a.g.e.**, s. 116

sayılacaktır²⁰². Yani doğal ürünlerin ne zaman ekildiğinin ya da hayvan yavrusunun ne zaman ana rahmine düştüğünün bu konuda bir önemi yoktur. Önemli olan ürünün mal rejiminin devamı sırasında meydana gelmesidir.

Hukuki ürünlerde; ürün niteliği taşıyan malvarlığı değerine hak kazanılması için, gerekli olan şartların gerçekleşme anı yasal mal rejimi açısından dikkate alınacaktır²⁰³. Gerekli şartların gerçekleştiği an; mal rejiminin yürürlüğü aşamasına geldiği anda; hukuki ürün, edinilmiş mallardan sayılacaktır.

Hukuki ürünlerin bir alacak hakkı niteliğinde olduğu hallerde; bu alacak hakkının ifa edilme anı, söz konusu hukuki ürünün edinilmiş mal sayılması açısından bir önemi olmayacaktır. Örnek olarak kişisel mal sayılan bir gayrimenkulün kira gelirinin aylık olarak alındığı durumlarda; kira alacağının edinilmiş mal sayılması için yasal mal rejiminin devamı süresinde doğmuş olması yeterlidir²⁰⁴. Bu alacağın yasal mal rejiminin sona ermesinden sonra tahsil edilmesinin bir önemi yoktur. Eğer bu tür alacaklar açısından ifa anı temel alınarak bir ayırım yapılsaydı; bu takdirde eşlerin ifa anına ilişkin sözleşmeler ile bu gelirleri yasal mal rejimi kapsamının dışına çıkarmalarına imkan verilmiş olunurdu²⁰⁵. Söz konusu gelirlerin bir kısmı mal rejiminin başlamasından önce, bir kısmı da mal rejiminin yürürlüğü sırasında elde edildiği takdirde mal rejiminin devamı süresince elde edilen gelirler edinilmiş mallardan sayılacaktır.

Kişisel malın geliri bölünemeyen bir değer olarak da karşımıza çıkabilir. Böyle bir durumda bu gelirin edinilme anı ayrıca önem teşkil edecektir. Eğer gelir bölünemiyorsa ve bir kısmı mal rejiminin başlamasından önce, bir kısmı da mal rejimi devamı sırasında ortaya çıkmışsa; bu durumda sürenin ağırlıklı kısmına göre kişisel ya da edinilmiş mal kabul edilmesi ve buna ilişkin olarak denkleştirme yapılması gerekmektedir²⁰⁶.

---

²⁰² Örnek için bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 58, Doğal ürünün asıl şeyden ayrılması için gerekli olan olgunluk süresinin ne kadarının yasal mal rejimi süresi içinde kaldığının hesaplanarak bir oranlama yapılması yönünde Gümüş, **a.g.e.**, s. 261

²⁰³ Sarı, **a.g.e.**, s. 163, k.g. Hukuki ürünlerin muaccel olduğu tarihte bağımsız bir malvarlığı değeri oluşturduğunu ve yasal mal rejiminde muacceliyet anının esas alınması gerektiği yönünde; Zeytin, **a.g.e.**, s 115, **Acabey, Mal Grupları**, s. 509

²⁰⁴ Örnek için bkz. Sarı, **a.g.e.**, s. 163

²⁰⁵ Sarı, **a.g.e.**, s.163

²⁰⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 163

Kişisel malların geliri kabul edilen faiz alacaklarının da edinilme zamanlarının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Buna göre; kişisel malların yasal mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önceki faiz gelirleri, edinilmiş mal olarak yasal mal rejiminin tasfiye aşamasında dikkate alınmamaktadır. Aynı şekilde mal rejiminin sona ermesinden sonra elde edilen hukuki ürünler, edinilmiş mal olarak sayılmamaktadırlar. Bu durum, özellikle tüm düzenli gelirler için uygulama alanı bulmaktadır²⁰⁷.

(5). Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler (İkame İlkesi)

i. Genel Olarak

TMK md. 219/ II, 5 gereğince; edinilmiş malların yerine geçen değerler (kaim değer) yine edinilmiş mal sayılacaktır. Eşlerin evlilik birliği içinde yasal sınırlar çerçevesinde malvarlıkları üzerinde istedikleri şekilde tasarrufta bulunma hakları mevcuttur. Dolayısıyla evlilik birliği içinde de hayatın olağan akışına uygun olarak malvarlığı değerlerinde değişiklikler meydana gelmesi mümkündür. Örnek olarak; eşlerden birinin edinilmiş mal sayılan otomobilini satarak yerine bir tarla satın alması kanun koyucu tarafından engellenmemiştir. İşte bu tür değişiklikler sonucunda kanun koyucu TMK md. 219/ II, 5 hükmü ile evlilik birliği içinde meydana gelecek bu tür malvarlığı değişikliklerinin, edinilmiş malların değerinde bir azalmaya yol açmasını engellemeye çalışmıştır²⁰⁸. Böylece yasal mal rejiminin amacına uygun olarak, evlilik birliği içinde edinilmiş mallarda meydana gelen değişiklikler sonucunda bu malların yerine gelen yeni malvarlığı değerleri de edinilmiş mal sayılmaya devam edecektir.

Kanun koyucu, TMK'nın bu hükmü ile ikame ilkesi sonucu olarak eşlerin malvarlığı türlerini garanti altına almıştır²⁰⁹.

ii. İkame İlkesinin Uygulama Şartları

TMK md. 219/II, 5' e göre, edinilmiş malın elden çıkarılarak yerine yeni bir malvarlığı değeri getirilmesi durumunda bu değer, edinilmiş mal olacaktır. Bu hüküm uyarınca, elde edilen gelir ile elden çıkarılan edinilmiş mal arasında illiyet

---

²⁰⁷ Acar, a.g.e., s. 59

²⁰⁸ Sarı, a.g.e., s. 165 ve orada not 158' de anılan yazarlar

²⁰⁹ Zeytin, a.g.e., s. 118

bağının olması şarttır²¹⁰. Aynı zamanda edinilmiş malın yerine geçen değer maliki, bu malı elde etmek için edinilmiş malını elden çıkaran eş olmalıdır. Dolayısıyla ikame ilkesinin mevcut olması için edinilen malvarlığı değeri ile elden çıkarılan mal arasında illiyet bağının yanında, edinilen malın malikinin de elden çıkarılan malvarlığı değerinin maliki olan eş olması gerekmektedir.

Edinilmiş malların yerine geçen değerleri, aşağıda bu şartların varlığını değerlendirerek incelemek daha doğru olacaktır.

iii. Kapsam

Eşlerin malvarlıklarında değişiklikler çeşitli şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bu tür değişiklikler eşlerin tasarrufları ile olabileceği gibi eşlerin iradeleri dışında da gerçekleşebilir²¹¹. Bir doğa olayı ya da üçüncü kişilerin fiilleri (haksız fiil vb.) sonucunda meydana gelen değişiklikler sonucunda, söz konusu malvarlığı zarar görmüş ya da zayi olmuş ise, bu kapsamda hak kazanılan tazminat ve sigorta ödemeleri de edinilmiş malların yerine geçen değer niteliği taşımaktadır²¹². Örnek olarak; sel sonucunda su basan bir işyeri için yapılan sigorta ödemeleri böyledir. Dolayısıyla edinilmiş malların değerlerinin bu malvarlığını yerine hangi hukuki yolla geçtiğinin bir önemi yoktur. Malvarlığından çıkma ile, malvarlığına dâhil olma arasında bir illiyet bağının kurulması yeterlidir.²¹³ Ancak; edinilmiş mal sayılan malvarlığı değeri, TMK md. 229 hükmü saklı kalmak koşulu ile karşılıksız olarak bağış ya da tüketim amacıyla elden çıkarılmış ise, bu durumda diğer eş tasfiyede söz konusu malvarlığı değeri için bir alacak hakkı iddia edemeyecektir. Edinilmiş mal tüketilebilen bir mal ise bu durumda, mal üzerinde kurulan intifa hakkı sonucunda malike ödenecek olan bedel de edinilmiş mal yerine geçen değer olarak kabul edilmelidir²¹⁴.

Edinilmiş malın yerine geçen değer malvarlığı türü belirlenirken amaç ikamesi gözetilmemiştir²¹⁵. Dolayısıyla edinilmiş malın elden çıkarılması

---

²¹⁰ Zeytin, **a.g.e.**, s. 119

²¹¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 165, Gümüş, **a.g.e.**, s. 263, Zeytin, **a.g.e.**, s. 119, Acabey, Mal Grupları, s. 511

²¹² Sarı, **a.g.e.**, s. 166, Acar, **a.g.e.**, s. 60, Zeytin, a.g.e s. 118

²¹³ Sarı, **a.g.e.**, s. 166 ve orada not 160' ta anılan yazarlar,

²¹⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 60

²¹⁵ Öztan, **a.g.e.**, s. 256, Acar, **a.g.e.**, s. 60, Zeytin, **a.g.e.**, s. 119 ve orada not 101' de anılan yazalar, k.g. Sutter- Som, Thomas/ Kobel, Felix; Çev. Zeytin, Zafer; **İsviçre Mal Rejimi Hukukunun**

durumunda, bu malın yerine geçen malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılmasında, söz konusu malın hangi amaçla kullanıldığı ya da elden çıkarılan edinilmiş mal ile yerine geçen değer kullanım amaçlarının aynı olup olmadığı dikkate alınmayacaktır. Önemli olan edinilmiş malın yerine geçen değer, hangi malvarlığı türünden karşılandığıdır. Edinilmiş mal yerine geçen bu değer ile elden çıkarılan edinilmiş mal arasında bir orantısızlık olması da bu değer edinilmiş mal sayılıp sayılmamasında önem teşkil etmemektedir²¹⁶.

Edinilmiş mal yerine geçen değer birden fazla edinilmiş malın elden çıkarılması sonucu kazanılmış olması da mümkündür. Böyle bir durumda edinilmiş malların yerine geçen değer, edinilmiş mal olmaya devam edecektir. Ancak; bu değer bir kısmı edinilmiş mal, bir kısmı kişisel mal kullanılarak elde edilmişse söz konusu değer türü ağır basan malvarlığı türüne göre değerlendirme yapılacak ve TMK md. 230 gereğince denkleştirme uygulanacaktır²¹⁷.

Eşlerden birinin edinilmiş malvarlığı türünden harcama yaparak sadece kendi kişisel kullanımına yarayan bir değer elde etmesi halinde söz konusu değer hangi malvarlığı türünden sayılacağı ayrı bir tartışma konusudur. Örnek verecek olursak, eşlerden birinin edinilmiş mallarından olan maaşıyla kendi kullanımı için kıyafet satın alması durumunda söz konusu kıyafetlerin malvarlığı türü, tasfiye aşamasında ayrıca değerlendirilecektir. Bu konuda TMK md. 220/1 hükmü yol gösterici olmaktadır. Buna göre bir eşin yalnız kişisel kullanımına yarayan bir malvarlığı değeri, o eşin kişisel mallarından sayılmaktadır. Eşlerden biri edinilmiş malını elden çıkararak sadece kendi kişisel kullanımına yarayan bir malvarlığı değeri edindiğinde, TMK md. 230/ I gereği, malvarlığı türleri arasında denkleştirme yapılacaktır²¹⁸.

Eşlerin kredi olarak bir malvarlığı değeri edinmesi halinde; söz konusu değer, eşlerden birinin malvarlığı türlerinden, bir değer elden çıkarılmadan edinilmektedir. Yani kredi kullanımında eşlerin hiç birinin edinilmiş ya da kişisel mallarından bir

---

Yenilenmesini İhtiyaç Var mıdır? Prof. Dr. Hüseyin Hatemi' ye Armağan, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Diyarbakır, 2005, Sayı; 6, s. 137- 138

²¹⁶ Zeytin, **a.g.e.**, s. 119, Acabey, **Mal Grupları**, s. 512

²¹⁷ Acar, **a.g.e.**, s.62, Sarı, **a.g.e.**, s. 166, Acabey, **Mal Grupları**, s. 512, Zeytin, **a.g.e.**, s. 120

²¹⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 120, Zeytin; edinilmiş malın elden çıkarılarak yerine eşlerden sadece birinin kişisel kullanımına yarayan bir değer edinilmesinde bu değer eşin hayatını idame ettirmesi için gerekli olan bir eşya olması halinde; TMK md. 230' da hükmedilen denkleştirmenin yapılmaması gerektiğini savunmaktadır.

malvarlığı değeri çıkarılmamaktadır. Dolayısıyla bu tür bir mal TMK md. 219 ve md. 230/ II hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, edinilmiş mal sayılmaktadır²¹⁹.

TMK md. 227 eşlerden birinin, diğer eşin bir malvarlığı değeri edinmesinde katkıda bulunması halinde, tasfiye aşamasında bu malvarlığı değerinde ortaya çıkan değer artışı için diğer eşin bir hak talep edip edemeyeceğini düzenlemektedir. Buna göre, diğer eşin bir malvarlığı değeri edinmesine sahip olduğu edinilmiş mal ile katkıda bulunan eş o değer üzerinde meydana gelen değer artışı üzerinde katkısı oranında bir alacak hakkına sahip olacaktır. Söz konusu değer artış payı, edinilmiş malın kullanılması ile meydana geldiği için tasfiye aşamasında edinilmiş mal olarak dikkate alınmaktadır²²⁰.

c. Diğer Edinilmiş Mallar

TMK md. 219/ II kapsamında sayılan edinilmiş mallar örnek olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kanunda sayılan edinilmiş mallar için numerus clausus ilkesi geçerli değildir. Edinilmiş malvarlığı değerleri eşler tarafından çoğaltılabilmektedir. Böylece emek veya karşılık verilerek elde edilmiş ve TMK md. 220' de kişisel mallar içinde yer almayan mallar edinilmiş mallar kapsamına sokulabilmektedir.

Kanun koyucunun edinilmiş mallar kapsamında örnek olarak saymadığı ama uygulamada sık sık karşılaşılan; dolaylı olarak edinilmiş mal kabul edilen ya da eşlerin anlaşarak malvarlığı değerlerini edinilmiş mal sayabileceği bazı haller yukarıda konu başlıkları altında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bunları kısaca belirtmekte fayda vardır. Eşlerden birinin çalışıp, diğer eşin evin ve çocukların bakımını üstlenmesi durumunda eşin yaptığı katkının yasal mal rejimi kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği, kumar bahis ve şans oyunlarından elde edilen gelirlerin durumu, eşlerin sahip oldukları hisse senetlerinin durumu, eşlerden birinin diğer eşe yaptığı nafaka ödemeleri ile eşlerden birinin üçüncü kişilerden elde ettiği nafaka ödemelerinin durumu, sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşlarına yapılan prim ödemelerinin yasal mal rejimi kapsamında nasıl değerlendirileceği, eşlerden birinin çalışma gücünün kaybı halinde elde ettiği yardım türlerinin durumu, eşin

---

²¹⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 119 ve orada not 103' de anılan yazarlar, Kredili alımlarda malvarlığı türünün kredi ile birlikte kullanılan kişisel sermayenin kaynağına göre belirlenmesi gerektiği; ancak tamamı krediyle alınan malların her zaman edinilmiş mal sayılacağı yönünde bkz. Odendahl, **a.g.e.**, s. 483

²²⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 167

haksız fiil sonucunda uğradığı zararın tazmini, eşin ekonomik kaybı sonucunda uğradığı zararın tazmini, doğal ve hukuki ürünlerin kişisel malların gelirleri kapsamındaki durumu, kişisel malların geliri olarak faizin yasal mal rejimi kapsamında nasıl değerlendirileceği konusu edinilmiş malların diğer örnekleri bakımından özellik arz etmektedir.

3. Kişisel Mallar

Yasal mal rejiminde eşlerden birinin edinilmiş ve kişisel malları, diğer eşin edinilmiş ve kişisel malları olmak üzere toplam dört adet malvarlığı türü olduğunu belirtmiştik. TMK eşlerin bu malvarlığı türlerini TMK md. 219 vd.' da düzenlemiştir. TMK md. 219' da edinilmiş malların tanımı yapılarak edinilmiş mallar örnek olarak sayılmış, TMK md. 220' de ise herhangi bir tanıma yer verilmeden eşlerin kişisel malları sıralanmıştır.

Yasal mal rejiminin tasfiyesinde, eşlerin birbirlerinin edinilmiş malları üzerinde katılma alacağı hakkı varken; birbirlerinin kişisel malları üzerinde ise doğrudan bir alacak hakları mevcut değildir. Çünkü eşlerin kişisel malları, tasfiye kapsamına alınmamaktadır²²¹. Tasfiyede eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesinde sadece edinilmiş mallar dikkate alınır. Tasfiye aşamasında doğrudan dikkate alınmayan kişisel malların belirlenmesi yine de yasal rejimi açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle örnek halinde sayılan edinilmiş malların belirlenmesinde ya da bazı hallerde malvarlığı türlerinin denkleştirmeye tabi tutulmasında kişisel mallar önemi arz etmektedir.

Kişisel malların yasal mal rejimindeki katılma alacağının hesaplanması dışında tutulmasının sebebi, eşlerin kişisel malların edinilmesine evlilik birliği kapsamında bir etkilerinin bulunmadığı görüşüdür²²². Gerçekten de edinilmiş malların belirlenmesindeki genel ilke olan eşlerin evlilik birliğine katkıları ilkesi kişisel mallar bakımından etkili olmamaktadır. Kanun koyucunun saydığı kişisel malların edinilmesinde, eşlerin evlilik birliğine olan katkıları önem arz etmemektedir.

²²¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 167, Gümüş, **a.g.e.**, s. 265, Acabey, **Mal Grupları**; s. 513, Dural/ Öğüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 200

²²² Sarı, **a.g.e.**, s. 168

Kişisel malların belirlenmesindeki genel ilke; mal sahibinin kullanıma dönük amacı ya da özgüleme amacıdır²²³.

TMK md. 220' de sayılan kişisel mallar numerus clausus prensibine bağlıdır. Yani kanun koyucu edinilmiş malların aksine kişisel malları sınırlı sayıda saymıştır²²⁴. Ancak TMK md. 221 bu prensibi zayıflatmaktadır. Bu hüküm kapsamında eşler, TMK md. 220' de kişisel mal olarak sayılmayan bazı malvarlığı değerlerini mal rejimi sözleşmesi ile kişisel malvarlığı türüne sokabilmektedir. Böylece kanun koyucu, eşlere malvarlığı türlerinin belirlenmesinde sınırlı olarak bir sözleşme serbestisi tanımıştır. Dolayısıyla kişisel mallar, kanunda sayılan kişisel mallar ve sözleşme ile belirlenen kişisel mallar olarak ikili bir ayırım içerisinde incelenmektedir.

a. Kanundan Dolayı Kişisel Mallar

TMK md. 220 “aşağıda sayılanlar kanun gereğince kişisel maldır” ifadesini kullanarak dört bent halinde kişisel malları sıralamıştır. Buna göre;

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
3. Manevî tazminat alacakları,
4. Kişisel mallar yerine geçen değerler

TMK md. 220 kapsamında kişisel maldır. Hükümde tek tek sayılan bu malvarlığı değerleri, kanun tarafından kesin olarak kişisel mal kapsamına alınmıştır. Bu malvarlığı değerleri haricindeki bir malvarlığı değeri, eşlerin anlaşması ile de olsa kanun tarafından belirlenen kişisel mallar kapsamına alınmasının imkanı bulunmamaktadır²²⁵. Ancak TMK md. 221 hükmü saklıdır²²⁶.

---

²²³ Acar, **a.g.e.**, s. 66

²²⁴ Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s. 150; Öztan, **a.g.e.**, s. 257, Sarı, **a.g.e.**, s. 169, Helvacı/ Erlüle, **a.g.e.**, s. 245; Zeytin, **a.g.e.**, s. 124, Acabey, **Mal Grupları**, s. 513; k.g. Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 45, Acar, **a.g.e.**, s. 65; çelişki s. 65; Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 200

²²⁵ Öztan, **a.g.e.**, s. 258; Sarı, **a.g.e.**, s. 169 ve orada not 166' da anılan yazarlar, Acabey, **Mal Grupları**, s. 513, Zeytin, **a.g.e.**, s. 124

²²⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aşağıda, II/3/b

TMK md. 220' de sayılan malvarlığı değerleri edinilmiş malların özelliklerini taşısa dahi kişisel mal olmaya devam edecektir. Örnek olarak eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan bir eşya karşılığı verilerek elde edilmiş de olsa edinilmiş mal değil kanun gereği kişisel mal sayılacaktır. Kanun koyucu bu hükümle kişisel malları sınırlı sayıda sayarak eşlerin yasal mal rejimindeki katılma alacaklarını garanti altına almıştır²²⁷.

TMK md. 220 kapsamında sınırlı sayılan kişisel malları aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

(1). Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya

TMK md. 220/ 1 uyarınca eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyaları kişisel mal olarak sayılmıştır. Bu hükmü incelediğimizde içinde başlıca iki unsur barındırdığını belirtebiliriz.

i. Unsurlar

➤ Eşin Kişisel Kullanımına Yarayan Eşyası

Bir malvarlığı değerinin TMK md. 220/ 1 kapsamına alınabilmesi için söz konusu malvarlığı değerinin eşin kişisel kullanımına yarayan bir eşyası olması gerekmektedir. Dolayısıyla kullanıma elverişli olmayan bir eşya ya da eşya niteliği taşımayan bir hak, bu hüküm kapsamında değerlendirilemeyecektir²²⁸. Doktrindeki görüş birliği doğrultusunda para; TMK md. 220/ 1 kapsamında, eşlerin kişisel malı olarak kabul edilmemektedir²²⁹.

Hüküm kapsamında ifade edilen eşya, genellikle eşlerin günlük hayattaki ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan eşyalar olup; söz konusu eşyalar eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarına göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Eşlerden birinin, mesleki faaliyetini yürütmesi için gerekli olan eşyalar ise, eşlerin kişisel kullanıma yarayan eşyaları olarak kabul edilmemektedir²³⁰. İcra İflas Kanunu md. 82/ 2 hükmü haczi caiz olmayan malları ve hakları düzenlemektedir²³¹. Hükme göre; borçlunun zati ve mesleği için gerekli olan elbise ve eşyasıyla, borçlunun ailesine gerekli olan yatak

²²⁷ Zeytin, **a.g.e.**, s. 124

²²⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 170

²²⁹ Öztan, **a.g.e.**, s. 258, Acar, **a.g.e.**, s. 66, Gümüş, **a.g.e.**, s. 266

²³⁰ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 45, Öztan, a.g.es. s. 258; Zeytin, **a.g.e.**, s. 125 Acar, **a.g.e.**, s. 70, Sarı, **a.g.e.**, s. 170, Gümüş, **a.g.e.**, s. 267, Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 201

²³¹ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 45, Demir, **Sözleşmeler**, s. 15; Acar, **a.g.e.**, s. 69

takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası hacze konu olmamaktadır. Yani, bu hüküm doğrultusunda borçlunun kendisi ve mesleği için gerekli olan eşyalar ve elbiseler haczedilememektedir²³². Böylece borçlunun mesleki faaliyetleri ve ekonomik varlığı devam etmektedir. Oysa TMK md. 220/ 1' de, yalnız eşin kişisel kullanımına yarayan eşya ifade edilerek, kişisel mallar kapsamına eşin mesleki faaliyetinin icrası için kullandığı eşyalar alınmamaktadır. Ancak; eşlerden birinin mesleğini icra etmek için gerekli olan eşyaları, kişisel mallarından karşılayarak edinmesi halinde (ikame ilkesi) veya TMK md. 221 uyarınca eşlerin aralarında anlaşması sonucunda, söz konusu eşyalar kişisel mal olabilmektedir²³³.

TMK md. 220/ 1 kapsamında sayılan eşyalar; eşlerin giyim eşyaları, takıları, hobi eşyaları, cep telefonu gibi dayanıklı tüketim malları olabileceği gibi makyaj malzemeleri, bakım eşyaları gibi tüketilebilen mallar da olabilir²³⁴. Tüketime bağlı mallardan olan ve kişinin ya da ailenin ekonomisinde büyük yer edinen sigaranın bu konudaki niteliğinin tespiti güçtür. Eşlerden sadece birinin sigara alışkanlığının olması durumunda sigaranın kişisel mal sayılması gerekmektedir²³⁵. Ancak eşlerden her biri sigara kullanma alışkanlığına sahipse ve fakat sigaranın sadece eşlerden birinin kullanımına özgülendiği açıkça anlaşılıyorsa, sigara yine kişisel mal sayılmaktadır²³⁶. Zira açıkça anlaşılmadığı takdirde, edinilmiş mal karanesi devreye girecektir²³⁷.

Karşılığı verilerek elde edilen eşin kişisel kullanımına yarayan eşyasının hangi malvarlığı türünden finanse edildiği de önem arz etmemektedir. Eşin, yalnızca kişisel kullanımına yarayan eşyası; edinilmiş mallardan karşılığı verilerek elde edilmiş ise edinilmiş malvarlığının yasal mal rejiminin tasfiyesinde denkleştirme

---

²³² Hacı caiz olmayan mallar ve haklar bakımından ayrıntılı bilgi için bkz; Üstündağ, Saim; **İcra Hukuku'nun Esasları**, İstanbul 2004; s. 173 vd., Muşul, Timuçin; **İcra ve İflas Hukuku Bilgisi**, Ankara 2008, 3. Bası, Yetkin Yayınları, s. 247 vd.

²³³ Acar, **a.g.e.**, s. 69, Acar ayrıca; eşin kişisel kullanım eşyasının ekonomik açıdan ailenin olağan geçim sınırları içinde kalması durumunda mesleği için gereken eşyanın kişisel mal olarak sayılabileceğini belirtmiştir. Örnek olarak bir marangozun tulumu, şapkası onun kişisel malı olarak sayılabilecektir; ancak doktor olan bir eşin muayenehanesindeki aletler mesleki faaliyetin icrası için gereken eşyalar olsa da edinilmiş mallardan sayılacaktır. (s. 71)

²³⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 68, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125, k.g. Kullanımın tüketim ile sağlandığı eşyaların (sigara, cep telefonu kontörü vb. gibi) kişisel mal sayılması gerektiği yönünde bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 266

²³⁵ Acar, **a.g.e.**, s. 68

²³⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 68 ve orada not 192' de anılan yazarlar

²³⁷ Edinilmiş mal karanesi hakkında geniş bilgi için bkz. aşağıda, II/G

alacağı olacaktır²³⁸. Bir eşyanın kişisel mal sayılabilmesi için finanse edildiği malvarlığı türü önemli olmasa da edinilmiş mallardan finanse edilerek elde edilen eşya zamanla eşin kişisel kullanım eşyası olmaktan çıkmış ise TMK md. 219/ II, 5 (ikame ilkesi) uyarınca artık edinilmiş mal sayılacaktır.

Kişisel kullanıma elverişli olan eşyaların değerlerinin yüksek olması durumunu ise ayrıca incelemek gerekmektedir. Bu tür malların değerlerinin yüksek olması durumunda, yatırım amacının mı yoksa kullanım amacının mı daha ağır bastığını belirlemek gerekmektedir. Bunu belirlemek çoğunlukla zordur ancak; eşlerden birinin kişisel kullanımına yarayan eşyasının değerinin yüksek olması da, onu mutlak surette yatırım aracı yapmamaktadır²³⁹. Bu tür malların yatırım amaçlı ya da kullanım amaçlı olup olmadıklarının belirlenmesinde, doktrinde genel olarak kabul edilen görüş; bu malların elde edilmesinde kişisel kullanım amacının baskın olduğu hallerde elde edilen malvarlığı değerinin kişisel mal olması gerektiğidir²⁴⁰. Kişisel kullanım amacı ile değil de sadece yatırım amacıyla alınan malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılmayacağı açıktır²⁴¹. Eşlerden birine ait süs eşyası olan takılar; kişisel kullanıma özgüyse, değeri ne kadar yüksek olursa olsun kanun gereği kişisel mal sayılacaktır²⁴².

Doktrinde, kişisel kullanıma yarayan eşyaların sadece menkul mallardan oluşacağına dair genel görüş mevcuttur²⁴³. *Kanımızca*; kişisel mal ölçütü belirlenirken önemli olan, eşlerin kullanım amaçlarıdır. Eşyanın menkul ya da gayrimenkul olması kişisel kullanıma yarayan eşya açısından bir önem arz etmemelidir. Ancak bir taşınmazın kişisel kullanıma özgülenmesi, onun diğer işlevlerini kaybetmesine neden olmaz²⁴⁴. Dolayısıyla taşınmazlardaki durumun, her

---

²³⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 125

²³⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 171, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125

²⁴⁰ Öztan, **a.g.e.**, s. 258, Sarı, **a.g.e.**, s. 171, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125, Gümüş, **a.g.e.**, s. 266

²⁴¹ Demir, P. Özlem; **a.g.e.**, s. 46, Acar, **a.g.e.**, s. 66, Sarı, **a.g.e.**, s. 171, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125, Gümüş, **a.g.e.**, s. 266

²⁴² Zeytin, **a.g.e.**, s. 125, Sarı, **a.g.e.**, s. 171, k.g. Acar, **a.g.e.**, s. 67 ve orada not 187 ve 188' de anılanlar. Acar; örnek olarak; kadın olan eşin çalışması sonucu kazandığı para ile çok değerli mücevher almasında söz konusu mücevherin değerinin o ailenin geçim sınırları üzerinde olması durumunda edinilmiş mallar lehine denkleştirmeye tabi tutulması gerektiğini savunmaktadır.

²⁴³ Öztan, **a.g.e.**, s. 257, Acar, **a.g.e.**, s. 66, Sarı, **a.g.e.**, s. 171; k.g. Zeytin, **a.g.e.**, s. 125; Zeytin örnek olarak eşlerden birinin sadece spor yapması için tahsis edilmiş bir binanın da kişisel mallardan sayılacağını savunmaktadır.

²⁴⁴ Zeytin, **a.g.e.**, s. 125

somut olayda kişin içinde bulunduğu soysal konuma göre ayrı ayrı incelenmesinin ve kişisel mallar bakımından buna göre bir değerlendirme yapılmasının daha doğru olacağı görüşündeyiz.

➤ **Yalnızca Malik Olan Eş Tarafından Kullanılma**

TMK md. 220/ 1 uyarınca kişisel kullanım eşyasının sadece malik olan eş tarafından kullanılması gerekmektedir²⁴⁵. Ancak bir eşyanın kişisel kullanıma yarayan eşya sayılabilmesi için o eşyaya malik olmak yetmemektedir. Zira edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin birbirlerinin edinilmiş malları üzerinde mülkiyet hakkı değil alacak hakları mevcuttur. Yani bir eşin edinilmiş mal niteliği taşıyan bir eşyaya malik olması, söz konusu eşyayı o eş açısından kişisel mal yapmaz. Dolayısıyla bir eşyanın maliki olmak ya da bu eşyanın kullanımını diğer eşe özgülemiş olmak o eşyaya doğrudan kişisel kullanıma yarayan eşya niteliği kazandırmaz²⁴⁶. Bir eşyaya malik olan eş, o eşyanın kullanımı tamamen başka bir üçüncü kişiye ya da diğer eşe bırakmışsa; artık yalnız eşin kullanımına yarayan kişisel maldan söz edilemez.

Bir eşyanın, TMK md. 220/ 1 kapsamında eşin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya sayılabilmesi için söz konusu eşyanın aile fertleri tarafından objektif ya da sübjektif nedenlerle kullanılmıyor olması gerekmektedir²⁴⁷. Örnek olarak elbiseler, traş takımları, makyaj malzemeleri ya da kişinin zevkine göre değişiklik gösteren CD, DVD, kaset gibi eşyalar, eşin kişisel kullanımına özgüdür. Bu tür eşyaların diğer eş ya da aile fertleri tarafından ortak kullanılmaması mümkündür. Bu malvarlığı değerleri, aile fertleri tarafından ortak kullanıldığı takdirde ya da eşlerden biri söz konusu eşyaları diğer eş ve varsa çocukların yararına kullanmaktaysa bu eşyalar, kişisel kullanım özelliğini yitirmektedir²⁴⁸. Yani, bir malvarlığı değeri, aile arasında ortak olarak kullanılıyorsa TMK md. 220/ 1 hükmü, bu malvarlığı değeri için uygulanmayacaktır.

---

²⁴⁵ Acar, **a.g.e.**, s. 71, Zeytin, **a.g.e.**, s.126, Gümüş, **a.g.e.**, s.

²⁴⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 71, Sarı, **a.g.e.**, s. 171, Gümüş, **a.g.e.**, s. 267, Zeytin, **a.g.e.**, s. 126, Acabey, **Mal Grupları**, s. 514

²⁴⁷ Acar, **a.g.e.**, s. 68

²⁴⁸ Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s. 153, Öztan, **a.g.e.**, s. 258, Sarı, **a.g.e.**, s. 171, Acar, **a.g.e.**, s. 67, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125, Gümüş, **a.g.e.**, s. 266

TMK md. 220/ 1 kapsamındaki malvarlığı değerleri sadece eş tarafından değil, üçüncü kişilerle ortak olarak kullanılmaktaysa bu durumda söz konusu malın hüküm kapsamında olup olmayacağı tartışmalıdır²⁴⁹. *Kanımızca*, bu kullanım sürekli nitelikteyse, söz konusu eşya TMK md. 220/ 1 kapsamına alınmayacaktır. Ancak bu kullanım, geçici nitelikteyse bu takdirde eşyanın kişisel mal olma niteliği ortadan kaybolmamaktadır.

Eşlerden birinin kişisel kullanımına yarayan eşyasının gelir getiren bir eşya olması durumunu ise ayrıca incelemekte fayda vardır. Doktrinde genel olarak kabul edilen görüş doğrultusunda, bir eşyanın eşlerden birinin kişisel kullanımına yarayan eşya olabilmesi için, eşlerden birinin ihtiyaçlarına yönelik ve gelir getirmemesi gerekmektedir²⁵⁰. Çünkü bu görüşe göre, bir eşyanın gelir getirmesi ancak o eşyayı bir başkasının kullanımına bırakmak yolu ile gerçekleştiği için bu durum, o eşyanın eşlerden birinin kişisel kullanım amacına özgülenmesine engel oluşturmaktadır. *Kanımızca* bu görüş isabetli olmakla birlikte; kişisel kullanım eşyalarından elde edilebilecek gelirlerden olan doğal ürünlerin her somut olayda ayrıca incelenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Örneğin; kişisel mal olan bir binek atının yavrulaması bir doğal ürün olarak gelirdir ve kişisel kullanıma yarayan eşyanın geliri olarak işlem görmelidir²⁵¹.

ii. Kişisel Malın Edinilme Zamanı

Eşlerin kişisel mal niteliğindeki malvarlığı değerlerini yasal mal rejiminin başlamasından önce edinmeleri halinde bu malvarlığı değerleri yasal mal rejiminin yürürlüğü sırasında da kişisel mal olarak kalmaya devam edecektir. Ancak söz konusu malvarlığı değeri; yasal mal rejiminin devamı sırasında elde edilirse çeşitli ihtimaller ortaya çıkacaktır. Yasal mal rejiminin devamı sırasında elde edilen ve eşlerden birinin kişisel kullanımına yarayan bir eşya ivazsız kazanılmış ise; TMK md. 220/ 2 gereği zaten kişisel mal sayılacaktır. Ancak bu eşya mal rejiminin devamı

---

²⁴⁹ Bu tür eşyaların üçüncü kişilerle birlikte kullanımı halinde kişisel mal özelliklerinin kalkmayacağı yönünde, Öztan, *a.g.e.*, s. 258, Acar, *a.g.e.*, s. 67, Zeytin, *a.g.e.*, s. 125, Gümüş, *a.g.e.*, s. 266, k.g. Sarı, *a.g.e.*, s. 171, Sarı' ya göre; eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyası üçüncü kişiler tarafından sürekli olarak kullanılmaktaysa bu eşya kişisel mal olarak kabul edilemez. Ancak başkalarının kullanımını münferit ve istisnai nitelikte ise bu takdirde kişisel kullanım kıstası ortadan kalkmamaktadır.

²⁵⁰ Acar, *a.g.e.*, s. 70, Sarı, *a.g.e.*, s. 170, Gümüş, *a.g.e.*, s. 266, Dural/ Ögüz/ Gümüş, *a.g.e.*, s. 200

²⁵¹ Örnek için bkz. Acar, *a.g.e.*, s. 70

sırasında ivazlı olarak elde edilmiş ise bu takdirde; ikame ilkesi gereği ivazın hangi malvarlığı türünden karşılandığının incelenmesi gerekmektedir. Buna göre; bu ivaz kişisel mallardan karşılanmış ise; TMK md. 220/ 4 gereği ikame ilkesi uyarınca elde edilen eşya, kişisel mal sayılacaktır. Ancak söz konusu ivaz, edinilmiş mallardan karşılanmış ise; TMK md. 219/ II, 5 gereğince elde edilen eşya edinilmiş mal olacaktır. Bu durumda ivazı edinilmiş mallardan karşılanmış olsa bile edinilen eşya, eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına özgü ise, artık bu eşya kişisel mal olacaktır²⁵² ve tasfiye aşamasında edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılacaktır. Ancak, edinilmiş mallardan karşılanarak elde edilen kişisel kullanıma yarayan eşya zamanla kişisel kullanım özelliğini yitirirse, söz konusu eşya artık kişisel mal olarak kabul edilmeyecektir.

Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyasının iktisabında, ivazın edinilmiş mallardan karşılanması durumunda, edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılacağı kuralı, TMK md. 220/ 1 hükmünü büyük ölçüde zayıflatmaktadır. Çünkü TMK md. 219/ II, 5 ve md. 230/ 1 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, bu hükümler yasal mal rejiminin devamı süresinde elde edilecek kişisel kullanıma özgü bir malvarlığı değerinin TMK md. 220/1 kapsamına girmesine engel olmaktadır. Dolayısıyla doktrinde kabul edilen genel görüş çerçevesinde, eşlerden birinin yasal mal rejiminin yürürlüğü sırasında edindiği ve yalnız kişisel kullanıma özgü olan eşyaları, sosyo- ekonomik durumlarına göre günlük ihtiyaçları için alışılmış eşyalardansa, bu tür eşyaları TMK md. 230 uyarınca denkleştirmeye tabi tutulmayacaktır²⁵³. *Kanımızca da* eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan bir eşya edinmesinde; bu eşyanın ivazı edinilmiş mallardan karşılanmış olsa dahi, ailenin içinde bulunduğu sosyal ortam ve yaşam standartları göz önünde tutularak bu eşyalar hakkında denkleştirme yapılmalıdır.

---

²⁵² Öztan, **a.g.e.**, s. 258, Sarı, **a.g.e.**, s. 173, Acar, **a.g.e.**, s. 67, Zeytin, **a.g.e.**, s. 125,

²⁵³ Öztan, **a.g.e.**, s. 258, Öztan, alışılmış eşyaların niteliklerinin belirlenmesinde eşlerin mutad yaşam şekillerinin temel alınmasını savunmaktadır. Sarı, **a.g.e.**, s. 173, Zeytin, **a.g.e.**, s. 127 ve orada not 128' de anılan yazarlar, Zeytin ayrıca; kıyafet ve makyaj malzemesi gibi eşyaları eşin evlilik birliği içinde hayatını idame ettirmesi için gerekli kişisel mallardan saymakta ve bunların edinilmiş mallardan karşılanması durumunda denkleştirme yapılmayacağını belirtmekte ancak takılar, spor malzemeleri, sanat eserleri gibi malların ivazlarının edinilmesi gerektiğini savunmaktadır). Acar; **a.g.e.**, s. 68; Acar; ivazı edinilmiş mallardan karşılanan ve eşin kişisel kullanıma yarayan eşyanın ailenin olağan geçim sınırını aşması halinde, bu eşyanın kişisel mal niteliğini koruyacağını ancak; edinilmiş mallar lehine bir denkleştirmeye tabi tutulacağını savunmaktadır.

Eğer söz konusu eşya; eşin, ailenin yaşam standartları çerçevesinde günlük hayatı için gerekli olan bir eşya ise denkleştirmeye tabi tutulmamalıdır.

Sonuç olarak; yalnız eşin kişisel kullanımına yarayan eşyalar, finanse edildikleri malvarlığı türüne bakılmaksızın kişisel mal sayılacaklardır. Ancak edinilmiş mallardan finanse edilerek elde edilen kişisel kullanıma yarayan eşyanın değeri, eşin hayatını idame ettirmesinden öte ailenin yaşam standartlarının üzerinde bir değerse bu takdirde söz konusu eşya için TMK md. 230 uyarınca; edinilmiş mallar lehine kişisel mallar aleyhine denkleştirme yapılacaktır. Fakat bu eşya, eşlerden birinin hayatını idame ettirmesine yönelik olarak olağan yaşam sınırları içerisinde yer alan bir eşya ise, denkleştirme işlemi yapılmayacaktır.

(2). Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri

TMK md. 220/ 2 gereğince, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri kişisel mal sayılacaktır. Kanun hükmünden de anlaşıldığı üzere TMK md. 220/ 2' de sayılan kişisel mallar üç gruba ayrılarak sıralanmıştır. Bunları ayırarak tek tek incelemekte fayda vardır.

i. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan Malvarlığı Değerleri

TMK md. 220/ 2 uyarınca; eşlerin mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce edindikleri tüm malvarlığı değerleri kişisel mal sayılacaktır. Bu hüküm gereği; eşlerin mal rejiminin başlangıcından önce edindikleri mallar tasfiyede paylaştırmaya tabi tutulmayacaktır. Çünkü bu tür malların edinilmesinde eşlerin ve evlilik birliğinin bir etkisi yoktur²⁵⁴. Yani eşlerden hiç biri mal rejiminin başlangıcından önce edinilen bu malvarlığı değerlerine herhangi bir katkıda bulunmamıştır.

Eşlerin mal rejiminin başlangıcından önce elde ettiği bu malvarlığı değerlerinin nitelendirilmesinde önemli olan; edinilme zamanı unsurudur²⁵⁵. Yani

---

²⁵⁴ Sarı, a.g.e., s. 174

²⁵⁵ Acar, a.g.e., s. 72, Sarı, a.g.e., s. 174

eşlerin bu malvarlığı değerini karşılık vererek ya da hangi malvarlığı değerinden harcama yaparak elde etmelerinin bir önemi bulunmamaktadır. Böylece bir malvarlığı değerinin, TMK md. 220/ 2 uyarınca kişisel mal sayılabilmesi için mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce edinilmesi yeterli olacaktır. Bu tür malvarlığı değerleri; aynı haklar, fikri haklar, alacak hakları ya da yenilik doğuran haklar şeklinde ortaya çıkabilmektedir²⁵⁶. Örnek olarak, eşlerden birinin mal rejiminin başlangıcından önce sahip olduğu patent veya marka hakkının mali yönleri ya da eşlerden birinin mal rejiminin yürürlüğünden önce sahip olduğu otomobil böyledir.

Yasal mal rejiminin başlangıcından önce sahip olunan alacak haklarının ifası, mal rejimi yürürlüğe girdikten sonra gerçekleşse dahi bu haklar eşin kişisel malı sayılacaktır²⁵⁷. Önemli olan söz konusu hakkın kazanıldığı andır. Bu haklara mal rejiminin yürürlüğünden önce sahip olunması, o hakkın kişisel mal sayılması için yeterlidir. Aynı şekilde mal rejiminin sona ermesinden sonra iktisap edilen bir hak da kişisel mal olup, yasal mal rejimi bakımından dikkate alınmayacaktır. Yasal mal rejiminin başlangıcından önce edinilmiş olan bir malvarlığı değeri, hak sahibi eşin zilyetliğinde olmasa ve söz konusu mal diğer eş tarafından veya üçüncü kişiler tarafından kullanılıyor olsa dahi kişisel mal sayılacaktır²⁵⁸. Mal rejiminin başlangıcından önce sahip olunan; ancak ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin yürürlüğe girmesinden sonra edinilmiş mallardan yapılarak elde edilen bir malvarlığı değeri, kişisel mal olmaya devam edecek fakat edinilmiş mallar lehine denkleştirmeye tabi tutulacaktır²⁵⁹. Kişisel malların yasal mal rejiminin başlangıcından önce elde edilen gelirleri de TMK md. 220/ 2 gereğince kişisel mal sayılacaktır²⁶⁰. Ancak kişisel malların yasal mal rejiminin başlangıcından sonra sağladığı gelirler, TMK md. 219/ II, 4 uyarınca edinilmiş mallar kapsamında olacaktır.

Yeni TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce (1 Ocak 2002) evlenen kişilerin diğer seçimlik mal rejimlerinden birini seçmedikleri takdirde yürürlük tarihinden itibaren yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklarından;

---

²⁵⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 174, Acabey, **Mal Grupları**, s. 515

²⁵⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 174, Acabey, **Mal Grupları**, s. 515

²⁵⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 127

²⁵⁹ Acabey, **Mal Grupları**, s. 515

²⁶⁰ Zeytin, **a.g.e.**, s. 127, Gümüş, **a.g.e.**, s. 268

ancak isterlerse Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun md. 10 uyarınca 1 Ocak 2002' den itibaren 1 yıl içinde anlaşarak yasal mal rejimini evlilik tarihine kadar geri götürebileceklerinden daha önce de bahsetmiştik. Dolayısıyla eşlerin, yasal mal rejiminin aralarında evlilik birliğinin başlamasından itibaren geçerli olacağına karar vermeleri halinde yine evlilik tarihinden önce edindikleri malvarlığı değerleri kişisel malları olacaktır. Ancak eşler böyle bir sözleşme yapmayarak, yasal mal rejiminin TMK' nın yürürlük tarihinden itibaren aralarında geçerli olmasına eden olmuşlar ise; ancak 1 Ocak 2002 tarihinden önce edindikleri malvarlığı değerleri kişisel malları sayılacaktır.

Eşlerin edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmaları halinde, düğün merasimi sırasında eşlere takılan takıların ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Eşler arasında evlilik sözleşmesinin akdedilmesinden önce eşlere hediye olarak takılan takıların kişisel mal sayılacağı açıktır. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejimi eşler arasında evlilik sözleşmesinin akdedilmesi ile başlayacaktır. Evlilik sözleşmesinin akdedilmesinden sonra merasim sırasında eşlere takılan takılar açısından ise bir ayırım yapmak gerekmektedir²⁶¹.

ii. Miras Yoluyla Elde Edilen Malvarlığı Değerleri

TMK md. 220/2 hükmünün düzenlediği kişisel mallardan diğeri eşlerin miras yolu ile edindikleri malvarlığı değerleridir. Eşlerden birinin miras yolu ile edindiği malvarlığı türleri bu hüküm uyarınca o eşin kişisel malı sayılacaktır. Bu tür malvarlığı değerlerinin ediminde, eşlerin ya da evlilik birliğinin bir katkısı bulunmamaktadır; dolayısıyla miras yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri kişisel mal olarak düzenlenmiştir.

TMK md. 220/ 2' de eşlerin sonradan miras yolu ile edindikleri malvarlığı değerlerinin kişisel mal olacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla eşlerin yasal mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce miras yolu ile iktisap ettikleri malvarlığı değerleri kişisel maldır. Kanun koyucu bu hükümle, eşlerin yasal mal rejiminin başlangıcından sonra miras yolu ile edinilen mallarının da kişisel mal olacağını ayrıca belirtmiştir.

---

²⁶¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz. II/E/3/(2)/iii. Karşılıksız kazandırma yolu ile elde edilen malvarlığı değerleri.

Kanunda yer alan mirasçılık türlerinin ve Miras Hukuku hükümlerinin TMK md. 220/2 hükmüne çeşitli etkileri bulunmaktadır²⁶². TMK md. 220/2 hükmünün geniş yorumlanması sonucu bu hüküm kapsamına; yasal ve iradi mirasçılığın yanı sıra miras sözleşmesi ile (ivazlı ya da ivazsız) mal edinme ve mirasçılık sıfatından feragat dolayısıyla elde edilen malvarlığı değerleri girmektedir²⁶³. Dolayısıyla bu tür iktisapların TMK md. 220/ 2 hükmü bakımından tek tek incelenmesi gerekmektedir.

Yasal yahut iradi mirasçılığın, mirasçılık sonucunda elde edilen malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılması açısından bir farkı bulunmamaktadır²⁶⁴. İki mirasçılık türü sonucunda da elde edilen malvarlığı değerleri kişisel mal sayılacaktır. Miras sözleşmesi ile elde edilen malvarlığı değerlerinin ivazsız olarak iktisap edilmesi halinde, bu değerler kişisel mal olacaktır. Ancak, miras sözleşmesi ile elde edilen malvarlığı değerinin, bu sözleşme sonucunda bir ivaz karşılığı iktisap edilmesi halinde; söz konusu malvarlığı değerinin edinimindeki ivazın karşılandığı malvarlığı türüne göre bu malvarlığı değerinin tabi olduğu malvarlığı türü değişecektir. Bu ivaz kişisel mallardan karşılanmış ise; elde edilen malvarlığı değeri kişisel mal, ivaz edinilmiş mallardan karşılanmış ise elde edilen malvarlığı değeri edinilmiş mal sayılacaktır²⁶⁵. Mirastan feragat eden eşin; bu feragati bir ivaz karşılığında gerçekleşmiş ise bu durumda eşin feragat sözleşmesi sonucunda elde ettiği malvarlığı değeri miras yolu ile karşılıksız kazandırma şeklinde öne alınmış olduğu için kişisel mal sayılacaktır²⁶⁶. Yani ivazlı bir mirastan feragat sözleşmesi sonucunda elde edilen malvarlığı değeri ortada ivazlı bir hukuki işlem bulunmasına rağmen; söz konusu ivaz, eşin mirastan pay almaması sonucuna denk düştüğü için, TMK md. 220/ 2 kapsamında kişisel mal olacaktır. Bu mantık ile hareket edildiğinde eşlerden birinin miras payını diğer mirasçılardan birine ya da üçüncü bir kişiye devri sonucunda elde

---

²⁶² Mirasçılık türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hatemi, Hüseyin; **Miras Hukuku**, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s. 13 vd., Erman, Hasan/ İmre, Zahit; **Miras Hukuku, Yasal Mirasçılık, Ölüme Bağlı Tasarruflar, Mirasın Geçmesi, Mirasın Taksimi**, 7. Bası, Der Yayınları, s. 114 vd.

²⁶³ Acar, **a.g.e.**, s. 75 ve orada not 216' da anılan yazarlar, Sarı, **a.g.e.**, s. 175, Gümüş, **a.g.e.**, s. 268, Acabey, **Mal Grupları**, s. 516, 517

²⁶⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 75, Sarı, **a.g.e.**, s. 175, Acabey, **Mal Grupları**, s. 516

²⁶⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 175 ve orada not 180' de anılan yazarlar, Gümüş, **a.g.e.**, s. 268 ve orada not 185' de anılan yazarlar, Acabey, **Mal Grupları**, s. 517

²⁶⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 75, Sarı, **a.g.e.**, s. 175, Zeytin, **a.g.e.**, s. 128, Gümüş, **a.g.e.**, s. 268, Acabey, **Mal Grupları**, s. 517

ettiği malvarlığı değerleri de kişisel mal niteliğinde olmaya devam edecektir²⁶⁷. Ancak TMK md. 527 uyarınca; miras bırakanın, miras sözleşmesi ile miras konusu malvarlığı değerlerini sözleşme yaptığı ya da üçüncü kişiye bırakma yükümü altına girdiği durumlarda, eşin mirasçı sıfatını kazanması ivaz karşılığı gerçekleşmiş ise artık karşılıklı bir kazandırma olduğu için kişisel maldan söz edilemez.

TMK md. 669' da düzenlenen, miras bırakanın sağlararası bir işlemle, miras payından mahsup düşüncesi ile bir kısım malvarlığı değerini mirasçılardan birine ivazsız kazandırması durumu da, miras yolu ile kazanım kabul edilmektedir²⁶⁸. Bu işlem ile mirasçının payı miras bırakan tarafından erken tasfiye edilmektedir. Dolayısıyla bu kazandırma ile elde edilen malvarlığı değerleri de miras yolu ile kazanma sonucu kişisel mal sayılacaktır.

Miras yolu ile elde edilecek olan malvarlığı değerinin kazanılması için miras bırakan tarafından bir mükellefiyetin öngörülmesi olması durumu, malvarlığı değerinin kazanımını ivazlı hale getirmemektedir; dolayısıyla bu kazanımın kişisel mal olmasını engellemektedir. Ancak söz konusu mükellefiyetin yerine getirilmesinin bir maddi karşılığı varsa ve bu karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, TMK md. 230 uyarınca edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılması gerekmektedir²⁶⁹.

iii. Karşılıksız Kazandırma Yolu ile Elde Edilen Malvarlığı Değerleri

TMK md. 220/ 2' de düzenlenen kişisel mallardan sonuncusu; eşlerden birinin herhangi bir şekilde karşılıksız kazandırma yolu ile elde ettiği malvarlığı değerleridir. Kanun koyucu bu hüküm ile yasal mal rejiminin başlamasından itibaren elde edilen karşılıksız kazandırmaların durumunu düzenlemiştir. Zira mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce ya da mal rejiminin sona ermesinden sonra elde edilen karşılıklı ya da karşılıksız kazandırmalar kişisel mallardan sayılmaktadır.

TMK md. 220/ 2 hükmü kişisel malların edinilmesinde yine karşılıksız (ivazsız) kazandırmaları dikkate almıştır. Bunun sebebi, bu tür kazandırmalara eşlerin ya da evlilik birliğinin bir etkisinin bulunmamasıdır. Dolayısıyla eşlerin yasal mal rejimi süresince herhangi bir şekilde elde ettikleri karşılıksız kazandırmalar

---

²⁶⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 175

²⁶⁸ Acar, **a.g.e.**, s.77

²⁶⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 175, Acabey, **Mal Grupları**, s. 517

onların kişisel malı sayılacaktır. Karşılıksız (ivazsız) kazandırma ise; kazanılan malvarlığı değerinin herhangi bir yükümlülük ve fedakârlık altına girmeden kazanımı ifade eder. Kanun koyucu hükümde, “herhangi bir şekilde karşılıksız kazandırma” ifadesini kullanarak, karşılıksız kazandırma türlerinden herhangi birinin yasal mal rejimi devamı süresinde gerçekleştiği anda, bu kazandırma sonucu elde edilen malvarlığı değerinin kişisel mal olacağını düzenlemiştir.

Karşılıksız kazandırma türleri çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Bunlar; ölüme bağlı tasarrufa, sağlararası işlemlere²⁷⁰ ya da kanunda düzenlenmiş özel sebeplere dayanabilmektedir²⁷¹. Ölüme bağlı tasarruf yolu ile karşılıksız kazandırmaları, miras yoluyla elde edilen malvarlığı değerlerinde incelediğimiz için üzerinde durmayacağız. Sağlararası karşılıksız kazandırmaların ise tipik örneğini bağışlamalar oluşturmaktadır²⁷². Yasal mal rejimi süresince, eşlerden birinin bağışlama sonucu elde ettiği malvarlığı değerleri kişisel mal sayılacaktır. Mal rejiminin yürürlükte olmadığı dönemde bağışlama yolu ile elde edilen malvarlığı değerlerinin de kişisel mal olduğu açıktır. Bu tür bağışlamalarda bağışlamanın türüne göre malvarlığı türleri açısından çeşitli sonuçlar ortaya çıkabilmektedir²⁷³. Öncelikle; bir kısmı ivazlı bir kısmı ivazsız olan karma bağışlamalarda ivazlı kısım ile ivazsız kısmın değerleri arasında orantısızlık olması durumunda ivazlı kısım daha fazla ise malvarlığı değeri edinilmiş mallardan sayılacaktır; ancak kişisel malların katkısı oranında denkleştirme yapılacaktır. İvazsız kısım daha fazla ise; edinilen malvarlığı değeri kişisel mal sayılacaktır ve katkısı oranında edinilmiş mallardan denkleştirme yapılacaktır²⁷⁴. Eğer edinilen malvarlığı değerinin ivazlı ve ivazsız kısımları eşitse bu malvarlığı değeri TMK md. 222/ 3 gereğince edinilmiş mal sayılacaktır; ancak katkısı oranında kişisel malların denkleştirme alacağı bulunacaktır²⁷⁵.

²⁷⁰ Hukuki işlem ayrımlarından biri ölüme bağlı hukuki işlem ve sağlararası hukuki işlemlerdir. Bir hukuki işlemin sonuçları, o işleme giren kimsenin ölümünden sonra meydana gelecekse geniş anlamda bir ölüme bağlı işlemde bahsedilir. Sağlar arasındaki hukuksal işlem ise bir kimsenin yaşamında hüküm ve sonuçlarını doğuran işlemidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Aybay, **a.g.e.**, s. 20; Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 47

²⁷¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 176, Gümüş, **a.g.e.**, s. 269

²⁷² Acar, **a.g.e.**, s. 77, Sarı, **a.g.e.**, s. 176, Zeytin, **a.g.e.**, s. 128, Gümüş, **a.g.e.**, s. 269, Acabey, **Mal Grupları**, s. 518

²⁷³ Sarı, **a.g.e.**, s. 177, Zeytin, **a.g.e.**, s. 128,

²⁷⁴ Öztan, **a.g.e.**, s. 259, Acar, **a.g.e.**, s. 77, Sarı, **a.g.e.**, s. 178, Zeytin, **a.g.e.**, s. 332, Gümüş, **a.g.e.**, s. 269 ve orada not 187’ de anılan yazarlar

²⁷⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 129, Sarı, **a.g.e.**, s. 178

Karşılıksız kazandırmaların bir çeşidi de evlilik merasimi sırasında eşlere takılan takılardır. Evlilik sözleşmesinden önce merasim sırasında eşlere takılan takıların onların kişisel mallarından sayılacağını daha önce de açıklamıştık. Eşlere evlilik sözleşmesinden sonra takılan takılar ise, kural olarak bağışlama niteliği taşıdıkları için onların kişisel malı sayılmaktadır²⁷⁶. Ancak bu konudaki sorun; bağışlamanın kime yapıldığı yani; söz konusu takıların, eşlerden hangisine takıldığı konusunda ortaya çıkmaktadır. Çünkü karşılıksız olarak kazanılan bu takılar, eşlerden hangisine takılmış ise o eşe ait olacaktır. Türk örf adetleri gereği özellikle ekonomik değeri yüksek olan bilezik, gerdanlık veya yüzük gibi takılar erkek eşe takılma amacı ile olsa da kadın eşe takılmaktadır²⁷⁷. Örneğin erkek eşin anne babasının ya da akrabalarının, erkek eşe hediye etme amacı ile kadın eşe taktığı bilezik böyledir. *Kanımızca*, bu tür durumlarda malvarlığı türlerinin belirlenmesinde her somut olayda ayrıca değerlendirme yapmak gerekmektedir. Çünkü erkek eşe takılma saiki ile kadın eşe takılan takıların, kadın eşin kişisel mallarından sayılması hakkaniyete uygun değildir. Bu tür malların eşlerden hangisine ait olduğunun tespit edilmesi zor olduğu için, TMK md. 222/ 2' de düzenlenen paylı mülkiyet karinesi devreye girecektir²⁷⁸⁻²⁷⁹. Böylece, eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemeyen takılar, onların paylı mülkiyetinde sayılacaktır. Eşlerin evlenirken getirdikleri çeyizlerinin ise onların kişisel malı olduğu açıktır²⁸⁰. *Kanımızca*, evlilik merasiminden sonra Türk örf ve adetleri gereği eşlere takılan paranın da ziynet eşyaları gibi salt eşin kişisel malı sayılmayarak, burada da paylı mülkiyet karinesinin devreye girmesi gerekmektedir. Böylece eşler merasim sırasında takılan paranın amacına uygun olarak, para üzerinde de eşit paya sahip olacaklardır. Aile büyüklerinin yine örf ve adet gereği gelin ve damada evlilik hediyesi olarak verdiği altın ve takıların ise, eşlerden hangisine takılmış ise o eşin kişisel malı sayılması görüşündeyiz. Örneğin, erkek eşin ailesinin evlilik hediyesi olarak kadın eşe taktığı

---

²⁷⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 72

²⁷⁷ Acar, **a.g.e.**, s.72, , Zeytin, a.g.e s. 127

²⁷⁸ Acar, **a.g.e.**, s.72, Sarı, **a.g.e.**, s. 178, Gümüş, **a.g.e.**, s. 269, Acabey, **Mal Grupları**, s. 518

²⁷⁹ Yargıtay içtihatları ise bu görüş doğrultusunda değildir. “Yerleşmiş Yargıtay uygulamalarına göre; aksine istikrarlı şekilde uygulanan ve her kesin kabul ettiği bir örf ve adet yoksa düğünde takılan ziynet eşyalarının kime takılmışsa ona ait olacağı...” T.C. Yarg. HGK. T. 05.03.2008, E. 2008/ 4-230, K. 2008/ 2239 (Kazancı İctihat Bankası)

²⁸⁰ Acar, **a.g.e.**, s. 72

gerdanlık, kadın eşin kişisel malı sayılması gerekmektedir. Çünkü burada aile büyükleri kadın eşe, bağışlama (evlilik hediyesi) saiki ile hareket etmektedir.

Sağlararası bağışlamalar, eşlerden birine üçüncü kişiler tarafından yapılabildiği gibi, diğer eş tarafından da yapılabilmektedir. Eşlerden birinin, diğer eşe yaptığı bağışlamalar TMK md. 227 hükmüne göre değerlendirilecektir ve söz konusu bağışlama, bu hüküm kapsamına girmediği takdirde kişisel mal sayılacaktır²⁸¹. Buna göre; eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olacaktır. Dolayısıyla eşlerden birinin yaptığı bağışlama, bu hükümde yer alan karşılık unsurunu taşııyorsa, edinilen malvarlığı değeri kişisel mal sayılacaktır.

Karşılıksız kazandırmalar, eşlerden birinin lehine karşılık almaksızın bir haktan feragat şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Örnek olarak, eşlerden birinin sahip olduğu taşınmaz üzerindeki bir sınırlı ayni haktan feragat etmesinde, taşınmazın kişisel mal olması halinde feragat sonucu sağlanacak olan değer artışı kişisel mal sayılmakta, taşınmazın edinilmiş mal olması halinde ise kişisel mallar lehine denkleştirme yapılması gerekmektedir²⁸².

Karşılıksız kazandırmalar ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası bağışlamalara dayandığı gibi kanundaki bazı özel sebeplere de dayanabilmektedir. Bunlara şu örnekler verilebilir²⁸³;

- TMK md. 707 uyarınca, işgal yolu ile bir şeyin iktisabı,
- TMK md. 712 ve md. 713 uyarınca, olağan ve olağanüstü zamanaşımı yolu ile bir taşınmazın iktisabı,
- TMK md. 767 uyarınca, sahiplenme yolu ile bir taşınmazın iktisabı,
- TMK md. 771 uyarınca, bulunan şeyin iktisabı,
- TMK md. 772 uyarınca, bulunan definenin mülkiyetinin iktisabı,
- TMK md. 774 uyarınca, düşen ve sürüklenen şeylerin iktisabı

---

²⁸¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 179

²⁸² Sarı, **a.g.e.**, s. 177

²⁸³ Örnekler için bkz. Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s. 154, Öztan, **a.g.e.**, s. 259, Sarı, **a.g.e.**, s. 176, Zeytin, **a.g.e.**, s. 129, Acar, **a.g.e.**, s. 78, Gümüş, **a.g.e.**, s. 269, Acabey, **Mal Grupları**, s. 520

- TMK md. 776 uyarınca, karışma ve birleşme yolu ile bir şeyin mülkiyetinin iktisabı,
- TMK md. 777 uyarınca, kazandırıcı zamanaşımı yolu ile bir taşınırın iktisabı,
- TMK md. 775 uyarınca, işleme yolu ile bir şeyin mülkiyetinin iktisabını ayrıca incelemek gerekmektedir. TMK md. 775 uyarınca; Bir kimse başkasına ait bir şeyi işler veya başka bir şekle sokarsa, emeğin değerinin o şeyin değerinden fazla olması hâlinde, yeni şey işleyen, aksi hâlde malikin olacaktır. İşleyen iyiniyetli değilse, emeğin değeri işlenen şeyin değerinden daha fazla olsa bile hâkim, yeni şeyi malike bırakabilir. Bu hüküm doğrultusunda; bir şeyi işleyen kişi bunu emek harcayarak dolayısıyla karşılığını vererek yapmaktadır²⁸⁴. Dolayısıyla Borçlar Hukuku anlamında bir şeyin işlenerek mülkiyetinin kazanılması karşılıksız kazandırma sonucunu doğursa da, mal rejimleri bakımından bu tür işleme yolu ile bir şeyin mülkiyetinin kazanımı emek harcanarak elde edildiği için edinilmiş mallardan sayılacaktır²⁸⁵.
- BK md. 61 vd.' da düzenlenen sebepsiz zenginleşme hükümlerini yasal mal rejimi açısından ayrıca incelemek gerekmektedir. Sebepsiz zenginleşmenin eşler aleyhine ve eşler lehine ortaya çıkması durumlarını ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Sebepsiz zenginleşmenin eşlerin aleyhine ortaya çıkması halinde; zenginleşen üçüncü kişiden malvarlığı değerinin iadesi talep edilip, fakirleşme giderilirse, edinilen malvarlığı değeri fakirleşmenin meydana geldiği malvarlığı türüne ait olacaktır²⁸⁶. Sebepsiz zenginleşme eşlerden birinin ya da her iki eşin lehine meydana gelmiş olabilir. Bu durumda; sebepsiz zenginleşme sonucu elde edilen malvarlığı değeri, eşin edinilmiş ya da kişisel malları ile ilgili değilse, elde edilen malvarlığı değeri kişisel mal sayılacaktır. Örnek olarak; eşlerden birinin banka hesabına hata sonucu yatırılan para böyledir²⁸⁷. Ancak sebepsiz

---

²⁸⁴ Zeytin, **a.g.e.**, s. 129

²⁸⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 129

²⁸⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 83

²⁸⁷ Gümüş, **a.g.e.**, s. 269, Acabey, **Mal Grupları**, s. 521, farklı nedenle aynı görüşte; Acar, **a.g.e.**, s. 84; Acar; sebepsiz zenginleşmenin eşlerin lehine olarak gerçekleşmesi halinde bu zenginleşmeyi ifa dışı ve ifa temelli olarak ikiye ayırmaktadır. Sebepsiz zenginleşmenin ifa temelli olması halinde

zenginleşme sonucu kazanılan malvarlığı değeri, eşlerden birinin kişisel mallarının ya da edinilmiş mallarının üzerinde gerçekleşmesine göre değişiklik gösterecektir. Bu durumda sebepsiz zenginleşme, eşin kişisel malları üzerinde gerçekleşmişse edinilen malvarlığı değeri kişisel mal olacaktır. Eğer zenginleşme bir edinilmiş mala yönelik ise edinilen malvarlığı değeri artık edinilmiş mal sayılacaktır ancak kişisel mallar lehine denkleştirme yapılacaktır²⁸⁸.

(3). Manevi Tazminat Alacakları

TMK md. 220/ 3 uyarınca; eşlerden herhangi birine ait olan manevi tazminat alacakları kişisel maldır. Buna göre; eşlerin, yasal mal rejiminin devamı süresi içinde elde ettikleri manevi tazminat alacakları onların kişisel mallarından sayılacaktır. Yasal mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce ya da mal rejiminin sona ermesinden sonra elde edilen manevi tazminat alacaklarının ise kişisel mal olacağı açıktır. Çünkü bu tür kazanımlara, evlilik birliğinin ya da diğer eşin herhangi bir katkısı bulunmamaktadır.

Manevi tazminatın amacı, kişilik haklarına hukuka aykırı tecavüzdən doğan acı, elem ve ızdırabın telafisi ve bunun sonucu olarak zarar verenin özel hukuk anlamında para ile cezalandırılmasıdır²⁸⁹. Manevi tazminatın talep hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için bu tür tazminatlar, kişisel mallardan sayılmıştır²⁹⁰.

(örneğin geçersiz satım sözleşmesinde mal veya hizmet karşılığı paranın ödenmesi) karşılığını vermek olgusunun gerçekleştiğini, bu sebeple edinilen malvarlığı değerinin karşılığının edinilmiş mallardan verilmesi halinde söz konusu zenginleşmenin edinilmiş mal olacağını, kişisel mallardan karşılanması halinde zenginleşmenin kişisel mal olacağını savunmaktadır. İfa dışı gerçekleşen bir sebepsiz zenginleşmede ise, (örnek olarak eşlerden birinin banka hesabına hata ile para yatırılması) gerçekleşen zenginleşmenin bir karşılık sonucu elde edilmemesi sebebiyle kişisel mal olması gerektiğini savunmaktadır.

²⁸⁸ Acar, **a.g.e.**, s. 84, Sarı, **a.g.e.**, s. 177, Zeytin, **a.g.e.**, s. 129; Sebepsiz zenginleşmenin bir edinilmiş mala yönelik olması durumunda kanunun getiriliş amacı gereği kişisel mal sayılacağı yönünde bkz; Gümüş, **a.g.e.**, s. 269

²⁸⁹ Manevi tazminatın telafi amacını taşıdığı yönünde bkz. Oğuzman/ Öz; **a.g.e.**, s. 678, Manevi tazminatın aynı zamanda özel hukuk cezası anlamını taşıdığı yönünde bkz. Hatemi, Hüseyin; **Borçlar Hukuku Sözleşme Dışı Sorumluluk**, İstanbul 1994, Manevi tazminatın para cezası gibi mamelekin azalmasına müncer olmakta ise de faile tahmil olunan bir ceza olmadığı, zarar görenin mamelekinde bir çoğalma temin etmek olduğu yönünde bkz. Von Tuhr, Andreas; **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Çeviren Cevat Edege**, . Cilt 1; İstanbul 1952; s. 122, Manevi tazminatın amacının, kişinin acı, elem duymasına veya haksızlık hissini tatmin etmesine bağlı tutulmaksızın, meydana gelen manevi zararın gidermek olduğu yönünde; Karahasan, Mustafa Reşit; **Tazminat Hukuku, Manevi Tazminat**; İstanbul 2001, Beta Yayınları, s. 66 ve orada not 3

²⁹⁰ Hayran, **a.g.e.**, s. 139; Acar, **a.g.e.**, s. 87

Bunun sebebi, manevi zararın kişinin şahsında meydana gelen bir zarar olmasıdır. Dolayısıyla manevi tazminata hak kazanılmasında diğer eşin bir katkısı bulunmamaktadır ve tasfiyede paylaşımına tabi tutulmamaktadır.

Manevi tazminat alacağına hak kazanılma şeklinin ya da hukuki dayanağının, bu tazminatın kişisel mal sayılıp sayılmamasında bir önemi bulunmamaktadır. Manevi tazminatın talep edilebileceği hallerin başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz²⁹¹.

- TMK md. 25 uyarınca, kişilik haklarına saldırı sonucu,
- TMK md. 26 uyarınca, adı haksız olarak kullanılan kişinin talep etmesi sonucu,
- TMK md. 121 uyarınca, nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin kusurlu taraftan talep etmesi sonucu,
- TMK md. 174 uyarınca, boşanmaya neden olan olaylar sebebiyle kişilik hakları saldırıya uğrayan tarafın talep etmesi sonucu,
- BK md. 47 uyarınca, haksız fiil sonucunda ve genel hüküm niteliğindeki BK md. 49' da belirtilen kişilik haklarına saldırı sonucunda,
- FSEK md. 70/ 1 uyarınca, eser sahibinin manevi haklarının saldırıya uğraması sonucu,
- TTK md. 56 vd.' da düzenlenen haksız rekabet sonucu

Yukarıda sayılan haller vb. sonucunda hak kazanılan manevi tazminatlar, TMK md. 220/ 3 uyarınca kişisel mal sayılmaktadır. TMK md. 220/ 3 kapsamındaki kişisel mallar için, manevi tazminat hakkının mutlaka hâkim kararı ile hüküm altına alınmış olması gerekmemektedir. Tarafların arasındaki sözleşme ile kararlaştırılan manevi tazminat da bu hüküm kapsamına girmektedir²⁹². Manevi tazminatın TMK md. 220/3' de belirtilen kişisel mallardan olması için bu tazminatın hâkim kararıyla ya da sözleşme yolu ile elde edilmesinin bir önemi bulunmamaktadır.

Manevi tazminat ödemekle yükümlü olan kişi, üçüncü bir kişi ya da diğer eş olabilir²⁹³. Manevi tazminat yükümlüsünün diğer eş ya da başka bir üçüncü kişi

---

²⁹¹ Acar, **a.g.e.**, s. 87, Zeytin, **a.g.e.**, s. 130

²⁹² Sarı, **a.g.e.**, s. 179

²⁹³ Acar, **a.g.e.**, s. 87 ve orada not 252' de anılan yazarlar, Gümüş, **a.g.e.**, s. 270

olmasının, söz konusu tazminatın kişisel mal olarak değerlendirilmesi açısından bir önemi bulunmamaktadır.

Eşlerden birine sosyal ve özel sigortalar tarafından ödenen manevi tazminatlar da TMK md. 220/ 3 kapsamında kişisel mal sayılmaktadır²⁹⁴. Ancak, kişilik haklarının ihlalinin vücut bütünlüğü ve sağlığının ihlali şeklinde ortaya çıktığı durumlarda zarar görenin durumunu eski haline getirmek için yapılan masrafların maddi tazminat şeklinde ödenmesi halinde de söz konusu masrafların kişisel mal olarak değerlendirilmesi gerekmektedir²⁹⁵. Bu tür masraflar ile kişinin eski haline dönmesi yani vücut bütünlüğünün ve sağlığının tekrar sağlanması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu tür masraflar için ödenecek olan tazminatın kişisel mal sayılması gerektiği gibi masrafların edinilmiş mallardan karşılanması halinde de masraflar açısından edinilmiş mallar lehine bir denkleştirme yapılmaması gerekmektedir²⁹⁶.

(4). Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

TMK md. 220/ 4 uyarınca kişisel malların yerine geçen değerler yine kişisel mal sayılmaktadır. Örnek olarak; eşlerden birine miras kalan bir arsanın satılarak bir otomobil alınması böyledir. Aynı yönde, bu hükmün paralel olarak düzenlendiği TMK md. 219/ II, 5 uyarınca edinilmiş malların yerine geçen değerlerin edinilmiş mal olacağı hükmü de mevcuttur. Kişisel mallar için de getirilen bu hüküm, ikame ilkesinin bir sonucudur. Bu hüküm ile eşlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklerin (alım satım sözleşmesi vb. sonucu) kişisel mallarının değerinde azalmaya yol açması engellenmeye çalışılmıştır²⁹⁷.

Edinilmiş malların yerine geçen değerlerin edinilmiş mal sayılmasındaki sebepler; kişisel malların yerine geçen değerlerin kişisel mal sayılması halindeki sebepler ile aynıdır. Dolayısıyla daha önce bu konu hakkında geniş bilgi verildiği için burada kısaca tekrar edilecektir²⁹⁸.

Kişisel mallardan bir harcama yapılarak elde edilen malvarlığı değeri, TMK md. 220/ 4 uyarınca kişisel mal olmaktadır. Edinilen yeni malvarlığı değerinin

---

²⁹⁴ Zeytin, **a.g.e.**, s. 130

²⁹⁵ Zeytin, **a.g.e.**, s. 130, k.g. Acar, **a.g.e.**, s.63, Acabey, **Mal Grupları**, s. 521

²⁹⁶ Zeytin, **a.g.e.**, s. 130

²⁹⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 180, Zeytin, **a.g.e.**, s. 130

²⁹⁸ Bkz. yukarıda; II/E/2/(5)

malvarlığı türlerinden hangisine ait olacağı, o malın edinilmesinde kullanılan malvarlığı türüne göre belirlenmektedir. Kişisel mallardan harcama yapılarak elde edilen malvarlığı değerinin kullanım amacı bu açıdan önemli değildir²⁹⁹. Aynı şekilde kişisel mallardan harcama yapılan malvarlığı değeri ile elde edilen malvarlığı değerinin arasında orantısızlık olmasının da TMK md. 220/ 4 kapsamında bir önemi bulunmamaktadır. Kişisel malın yerine geçecek kaim değer edinilmesine, eşler dışında üçüncü bir kişi de sebep olabilir. Bu durumda örnek olarak kişisel mala zarar verilmesi sonucunda ödenen her türlü tazminat ya da kişisel malın kamulaştırılması sonucu ödenen meblağlar kişisel mal olarak değerlendirilecektir³⁰⁰.

TMK md. 220/ 4 kapsamında ifade edilen değerler, kişisel malların gelirleri olarak değerlendirilmemelidir³⁰¹. Zira kişisel malların gelirleri, TMK md. 219/ II, 4 uyarınca edinilmiş mal olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla kişisel mallardan elde edilen doğal ve hukuki ürünler de TMK md. 220/ 4 kapsamında kaim değer olarak değerlendirilemez.

TMK md. 230/ 3 uyarınca, eşlerden birinin malvarlığındaki kişisel mal ile bir edinilmiş malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunması durumunda kişisel mallar lehine denkleştirme yapılması gerekmektedir³⁰².

(5). Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumları veya Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Toptan Tazminatların Bir Kısmı

TMK md. 228/ 2 hükmü, eşlerden birine sosyal güvenlik ve yardım kuruluşları tarafından ya da çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen toptan tazminat ödemelerinin; yasal mal rejiminin devamı süresine denk gelen kısmının edinilmiş mal, yasal mal rejiminin sona ermesinden sonraya denk gelen kısmının ise kişisel mal olduğunu düzenlemektedir. Dolayısıyla TMK md. 219/ II, 2 ve 3 hükmünde edinilmiş mal olarak sayılan ödemelerin bir kısmı, bu hüküm ile kişisel mal sayılabilmektedir.

---

²⁹⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 130, İsviçre doktrininde hakim görüşün edinilmiş malların yerine geçen değerlerde değer ikamesinin, kişisel malların yerine geçen değerlerde amaç ikamesinin temel alınması gerektiği yönünde Sutter- Som/ Kobel/Zeytin; **a.g.e.**, s. 137

³⁰⁰ Acar, **a.g.e.**, s. 88 ve orada not 255' de anılan yazarlar

³⁰¹ Acar, **a.g.e.**, s. 88

³⁰² Sarı, **a.g.e.**, s. 180, Acar, **a.g.e.**, s. 89

TMK md. 228/ 2 hükmünde düzenlenen bu özel durum, kişisel malların tek tek sayıldığı TMK md. 220' de belirtilmemiştir. Aynı bir hüküm ile düzenlenmiştir.

Bu hükümde anılan toptan ödemelerin, mal rejiminin sona ermesi halinde tasfiye aşamasında tamamının dikkate alınarak, bu ödemenin yarısı üzerinde diğer eşe katılma alacağı hakkı tanınması hakkaniyete uygun değildir. Eşlerden birinin çalışma gücünden yoksun kalması sebebiyle hayatını idame ettirmesi için ödenen bu tazminatın tamamının yarısı üzerinde; diğer eşin alacak hakkının bulunması, bu tür ödemelerin yapılma amacına ters düşmektedir³⁰³. Tazminata hak kazanan eşin yasal mal rejiminin örneğin boşanma ile sona ermesi halinde evlilik birliğinin bitmesinden sonraki hayatını idame ettirmek için gereken ekonomik gücü büyük ölçüde kaybolmuş olacaktır³⁰⁴. Hak sahibi eş, ekonomik gücü için gerekli olan bu ödemeleri evliliğin bitmiş olması halinde bile diğer eş ile paylaşmak zorunda bırakılacaktır. Dolayısıyla, TMK md. 228/ 2 hükmünün düzenlenmesi isabetli olmuştur. Bu hüküm sayesinde tazminata hak kazanan eşin hayatının kalan kısmı güvence altına alınmış olacaktır. Böylece bu tür tazminatların ödenmesindeki amaç da gerçekleşecektir³⁰⁵. Bu hüküm, hak sahibi eşe ödenen tazminatın, sadece yasal mal rejiminin yürürlüğüne tekabül eden kısmı için, diğer eşe katılma alacağı hakkı tanımaktadır.

Eşlerden birine yapılan toptan ödemelerin çeşitleri, diğer eşin alacak hakkı kazanacağı meblağı etkilemektedir. Şayet toptan ödeme, ömür boyunca alınacak emeklilik maaşı veya malullük aylığı için yapılmış ise; yapılan toptan ödeme miktarı ile hak sahibinin o zamanki yaşı dikkate alınarak belirlenmelidir³⁰⁶. Bu hususta devreye PMF tablosu girecektir³⁰⁷. Bunu bir örnekle açıklayalım³⁰⁸. 30 yaşında Bay A ile 28 yaşındaki Bayan B, 1998 yılında evlenmişlerdir. A, 2000 yılında bir haksız fiil sonucu çalışma gücünün tamamını yitirmiş ve bunun karşılığında 40.000 TL tazminata hak kazanmıştır. Eşler, 2002 yılında geçmişe dönük olarak mal rejimi sözleşmesi yapmışlar ve edinilmiş mallara katılma rejiminin evlilik birliğinin

---

³⁰³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 131

³⁰⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 89

³⁰⁵ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 47, Öztan, **a.g.e.**, s. 260

³⁰⁶ Zeytin, **a.g.e.**, s. 131

³⁰⁷ PMF' nin açılımı population masculin et feminin şeklindedir. Acar, **a.g.e.**, s. 90, Zeytin, **a.g.e.**, s. 132

³⁰⁸ Örnekler için Bkz. Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 48, Zeytin, **a.g.e.**, s. 132, Acar, **a.g.e.**, s. 89, Acabey, **Mal Grupları**, s. 523

başlangıcından itibaren geçerli olacağını kararlaştırmışlardır. A ile B 2004 yılında boşanmışlardır. Bu örneğe göre; A boşandıkları sırada 36 yaşındadır. PMF tablosuna göre ortalama olarak 34 yıl daha yaşayacağı kabul edilmektedir. Eşin çalışma gücünü yitirdiği andan itibaren eşlerin arasında devam eden mal rejiminin süresi ise 4 yıldır. Dolayısıyla tazminatın boşanma öncesine tekabül edecek kısmı yaklaşık 4210 TL' dir. Bu kısım A' nin edinilmiş malı sayılacak; geri kalan kısım ise kişisel mal sayılıp, bu miktar üzerinde B' nin katılma alacağı hakkı olmayacaktır.

Toptan ödemenin mal rejiminin başlangıcından önce yapılması halinde ise; eşin bu ödemenin mal rejimine tekabül eden kısmı üzerinde bir alacak hakkı olmayacaktır³⁰⁹. Bu ödeme hak sahibi eşin kişisel malı sayılacaktır.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından ödenen emekli ikramiyelerinin ise hakkaniyete uygun olması için evlilik süresi ile orantı kurularak mal rejiminin devamı süresine tekabül eden kısmının edinilmiş mal, mal rejiminin sona ermesinden sonrasına tekabül eden kısmının kişisel mal sayılması gerekmektedir³¹⁰. Emeklilik ikramiyesi adı altında ödenen ikramiyeler ile haksız fiil sonucunda ödenen tazminatların, ödenme amaçları farklıdır. Dolayısıyla bu yorumun haksız fiil sonucunda ödenen tazminata genişletilmemesi gerekmektedir. Emekli ikramiyesinde, çalışmadan yoksun kalma sebebiyle ödenen tazminatlardaki gibi telafi amacı bulunmamaktadır. Emeklilik ikramiyesi, kamu görevlilerine ilişkin özel bir yardım olup, çalışmanın karşılığı olarak verilen ve birikim yapmaya yarayan meblağdır³¹¹. Örnek olarak, emekliliğine 1 sene kala evlenen bir kişi, evlendikten sonra emekli ikramiyesini tahsil ettiğinde, bu ikramiyede diğer eşin ancak evli kaldıkları yıl oranında (yasal mal rejiminin yürürlükte kaldığı dönem) alacak hakkının bulunması hakkaniyete uygun bir çözüm yoludur³¹²⁻³¹³.

---

³⁰⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 131

³¹⁰ Acar, **a.g.e.**, s. 91

³¹¹ Güzel/ Okur/ Caniklioglu; **a.g.e.**, s. 542

³¹² Örnek için bkz.; Acar, **a.g.e.**, s. 91

³¹³ "...Emekli ikramiyesi ve benzeri sosyal güvenlik kurumlarınca yapılacak ödemelerde, ilgili kurumca uygulanan usule göre toplu ödeme yerine ömür boyu irat bağlanmış olsaydı mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, o miktar "kişisel mal" olarak ayrılacak, kalan bölüm "edinilmiş mal" olarak bulunacaktır". T.C. Yarg. 2. H.D. T. 25.11.2008 E.2007/19064 - K.2008/15870 (Kazancı İçtihat Bankası)

b. Sözleşmeden Kaynaklanan Kişisel Mallar

(1). Genel Olarak

Kanun koyucu; TMK md. 220 ile kişisel malları sınırlı sayıda saymış ve TMK md. 221 ile taraflara geçerli bir mal rejimi sözleşmesi ile bazı malvarlığı değerlerini kişisel mallara dahil edebilme yetkisi tanımıştır. TMK md. 221 hükmüne göre;

“Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin, kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler”.

TMK md. 220 hükmü emredici nitelikte bir hükümdür. Dolayısıyla eşlerin, hükümde sayılan kişisel malları aralarında kararlaştırarak edinilmiş mal haline getirme imkânları bulunmamaktadır³¹⁴. TMK md. 221/ I, hükmünün düzenlenme amacı ise; TMK md. 219’ da edinilmiş mal olarak belirtilen eşlerin mesleki faaliyetlerinin icrasında kullandıkları veya işletmelerine ait bazı malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak belirleyebilmeleridir. Böylece yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölmesi ile sona ermesi halinde, ölen eşin işletmesini ya da mesleki faaliyetlerini devam ettirebilecek olan altsoyun durumu iyileştirilmiş olacaktır³¹⁵. Aksi halde yasal mal rejiminin özellikle ölüm ve boşanma ile sona erdiği durumlarda bir meslek ya da işletme sahibi eşin ya da bunların altsoyunun, bu meslek veya işletmeye ait malvarlığı değerleri bakımından, ekonomik gücünü büyük ölçüde kaybetme riski bulunmaktadır³¹⁶. Toplumumuzda mal rejimi sözleşmesi yapma alışkanlığı olmasa da; bu hüküm eşlere, yasal mal rejiminin sona ermesi halinde uğrayacakları ekonomik kaybı önleme imkanı tanınmıştır.

TMK md. 221 hükmü ile eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesinde dikkate alınacak olan malvarlığı değerlerinin kapsamı daraltılmış ve buna bağlı olarak elde edilecek katılma alacağı miktarı da azaltılmıştır³¹⁷. Bu hükme dayanılarak

³¹⁴ Hayran, **a.g.e.**, s. 139, Acar, **a.g.e.**, s. 92, Sarı, **a.g.e.**, s. 180

³¹⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 181 ve orada not 196’ da anılan yazarlar, Zeytin, **a.g.e.**, s. 134

³¹⁶ Zeytin, **a.g.e.**, s. 134

³¹⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 181

yapılan sözleşmelerde mirasçılarının korunması ise genel hükümlerle sınırlı bulunmaktadır³¹⁸. Çünkü TMK md. 237/ II' de düzenlenen artık değere katılma oranını değiştiren sözleşmelerin, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedelememesi gerektiği hükmü TMK md. 221 yönünden uygulanamamaktadır. TMK md. 221 kapsamında kişisel malların belirlendiği mal rejimi sözleşmesinin, eşlerden ikisinin de lehine olması gerekmemeyle birlikte, söz konusu sözleşme ile eşlerden sadece birinin kişisel malları genişletilebilmektedir³¹⁹. Mal rejimi sözleşmesi ile kişisel malların kapsamını genişletmek için, sözleşmenin tek bir eşin kişisel mallarını etkileyecek biçimde akdedilmesi mümkündür.

(2). Kapsam

TMK md. 221 uyarınca, eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan ve edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin, kişisel mal sayılacağını kabul edebilmektedirler. Aynı zamanda eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin, edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler. TMK' nın bu hükmüne dayanarak; eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparak, işletmelerinin faaliyetine özgülenmiş malvarlığı değerlerini ve aynı zamanda kişisel malların gelirlerini kişisel mal olarak sayabileceklerini belirtebiliriz. Bu iki durumu ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

i. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyetine Özgülenmiş Malvarlığı Değerleri

TMK md. 221/ I uyarınca; eşler, mesleklerinin icrası veya işletmelerinin faaliyeti sebebiyle edindikleri edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerini anlaşılarak, kişisel mal olarak sayabilmektedirler. Bu hükümde öncelikle; işletme ve meslek icrası kavramlarına değinip daha sonra mesleğin ya da işletmenin faaliyeti sebebiyle edinilen malvarlığı değerlerinin neler olduğunu inceleyelim.

Doktrinde; işletme faaliyetinden ne kastedildiği konusunda görüş birliği vardır; ancak meslek icrası kavramı farklı şekillerde yorumlanabilmektedir³²⁰. Bu konudaki görüşlerden birine göre; meslek icrası için belli miktar yatırıma ihtiyaç olduğu, dolayısıyla meslek icrası kavramından özellikle hekimlik, avukatlık gibi

---

³¹⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 182

³¹⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 181

³²⁰ Zeytin, **a.g.e.**, s. 135

serbest mesleklerin anlaşılması gerektiğidir³²¹. Bu görüş doğrultusunda; serbest meslek sahibi olmayan yani mesleğinin icrası için gerekli donanımı işvereninden sağlayanların mesleklerinin icrası için kullandıkları araçların TMK md. 221 uyarınca kişisel mal olarak kararlaştırılmamaktadır. Ancak örneğin; kamu görevlisi olarak çalışan bir profesörün sahip olduğu kütüphane aracılığıyla ya da bir müzik aleti çalarak mesleğini icra eden kişinin çaldığı müzik aleti konusunda bu kişiler her ne kadar üçüncü kişiye bağlı olarak çalışıyor olsalar da mesleki faaliyetlerine özgülenen bu araçların söz konusu hüküm kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir³²². Buna göre; bizim de katıldığımız görüş doğrultusunda, bağımlı olarak çalışan kişilerin de mesleki faaliyetlerini yürütmek için sahip oldukları malvarlığı değerleri sözleşme yapılarak kişisel mal kategorisine sokulabilmelidir³²³. Çünkü kişi bağımlı veya bağımsız çalışan da olsa söz konusu malvarlığı değerlerini bu hüküm kapsamında yer alan mesleğinin icrası sebebiyle kullanmaktadır. Dolayısıyla bu tür malların TMK md. 221 kapsamında kişisel mal olarak kararlaştırılabilmesi gerekmektedir. Çünkü kanun koyucu, hükümde yer alan meslek kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklamamıştır. Dolayısıyla bir malvarlığı değerinin TMK md. 221 kapsamında değerlendirilebilmesi için meslek türünün bir önemi bulunmamaktadır. Serbest meslek faaliyeti yürütenlerin de, bağımlı olarak çalışanların da bu hüküm kapsamında değerlendirilebilmesi gerekmektedir.

TMK md. 221/ I kapsamında incelenmesi gereken bir başka konu da, bu hükümde belirtilen mesleğin icrası ve veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan ve edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerleridir. Söz konusu malvarlığı değerleri geniş yorumlandığı takdirde, madde kapsamına mesleki faaliyetler sonucu elde edilen gelir ve kazançların da girmesi muhtemeldir³²⁴. Örnek olarak; bir hekimin mesleğini icra etmesinden elde ettiği gelir ya da bir çiftçinin tarlasını ekmesi sonucunda elde ettiği ürünler; hüküm lafzına göre, mal rejimi

---

³²¹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 135 ve orada not 154' de anılan yazarlar

³²² Örnek için bkz. Zeytin, **a.g.e.**, s. 135

³²³ Acar, **a.g.e.**, s. 96, Sarı, **a.g.e.**, s. 185, Zeytin, **a.g.e.**, s. 136, Gümüş, **a.g.e.**, s. 272

³²⁴ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 49, Odendahl, **a.g.e.**, s. 485, Sarı, **a.g.e.**, s. 183, Acar, **a.g.e.**, s. 92, Zeytin, **a.g.e.**, s. 136, Gümüş, **a.g.e.**, s. 272; Acabey, **Mal Grupları**, s. 525; Yazarlar aynı zamanda, mesleğin icrası ve işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerlerinin, bu meslek ya da işletmeden doğan kazanç ve gelirleri kapsamadığı ve hükmün sadece mesleğin icrası veya işletmenin faaliyetine özgülenen malvarlığı değerlerini içerdiğini savunmaktadırlar.

sözleşmesi ile kişisel mal olarak sayılabilecektir. Ancak; hükmün bu şekilde geniş yorumlanması halinde, yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin belirlenmesi, önemini kaybedecektir. Bu husus, edinilmiş mallara katılma rejiminin özüne de terstir. Hükmün bu şekilde yorumlanması halinde, eşlerin mesleki faaliyetleri sonucunda elde ettikleri malvarlığı değerlerinin tamamını kişisel mallardan sayma imkanı doğacaktır ve bu imkan da, evlilik birliğindeki temel ilkelerden olan iş bölümü ve işbirliği ilkesinin, eşler arasındaki mal rejiminde uygulanmasını engellemiş olacak ve mal rejiminin anlamını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır³²⁵.

TMK md. 221/ I hükmünü karşılayan kaynak kanun İMK (ZGB) 199/ I hükmü; bu konuyu, bir mesleğin icrası veya bir işletmenin çalışması için belirlenmiş bulunan edinilmiş mallara dahil malvarlığı değerleri, şeklinde düzenlemiştir³²⁶. Dolayısıyla TMK md. 221 hükmünün yorumunda da kaynak kanunun ifadesinden yola çıkmak gerekmektedir. Buna bağlı olarak, TMK md. 221 hükmünde, eşlerin mesleklerini icrasına veya işletmelerinin faaliyetine özgüledikleri malvarlığı değerlerinin ifade edildiğini belirtebiliriz. Yani; eşler, mesleklerini icra etmeleri ya da işletmelerinin faaliyetleri sonucunda elde ettikleri gelir ve kazançları veya ürünleri bu hüküm kapsamına alamayacaklardır. Eşler anlaşarak, sadece işletmenin ya da mesleğin icrasına özgüledikleri malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak kararlaştırabileceklerdir.

TMK md. 221 kapsamına alınabilecek olan malvarlığı değerleri açısından; yatırım amacına ait malvarlığı değerleri ile bir mesleğin icrasına veya işletmenin faaliyetine hizmet eden malvarlığı değerlerini de birbirinden ayırmak gerekmektedir. Örneğin; bir anonim şirkette hisse sahibi olmak yatırım amacı güden bir faaliyettir³²⁷. Kişinin işletme faaliyeti ile ilgisi yoktur. Ancak kişi, bir ticaret şirketinde bu tür hisse senetlerine sahip ve aynı zamanda söz konusu şirketin yönetim faaliyetinde söz

---

³²⁵ Acar, **a.g.e.**, s. 92, Sarı, **a.g.e.**, s. 183

³²⁶ Hausheer/ Geiser/ Kobel, **a.g.e.**, s. 154, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 49, Odendahl, **a.g.e.**, s. 485, Demir, **a.g.e.**, s. 49; Sarı, **a.g.e.**, s. 183, Gümüş, **a.g.e.**, s. 271

³²⁷ Örnek için bkz. Zeytin, **a.g.e.**, s. 135

sahibi ise, hisse senetleri artık TMK md. 221 kapsamında kişisel mal olarak kararlaştırılabilecektir³²⁸.

TMK md. 221/ I hükmü, eşlerin kişisel mal olarak kararlaştırılabilecekleri malvarlığı değerlerinin, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan “edinilmiş mallar” olduğunu belirtmiştir. Hükümde bu tür malvarlığı değerlerinin, kişisel mal olarak kararlaştırılabilmesi için, edinilmiş mal olmaları gerektiği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, zaten kişisel mal olarak edinilen bir malvarlığı değerinin kişisel mal olarak kararlaştırılmasının bir anlamı yoktur. Ancak; edinilmiş mallar açısından, bu hüküm, TMK md. 219/ II, 5 (ikame ilkesi) hükmünün uygulanmasını engelleyici nitelikte olabilmektedir. Yeni edinilen malvarlığı değerleri yönünden ikame ilkesinin uygulanışına istisna getirilmiş olunacaktır³²⁹. Karşılığı edinilmiş mallardan verilerek elde edilen ve mesleki faaliyete özgülenen malvarlığı değerinin, TMK md. 221 kapsamında kişisel mal olarak kararlaştırılması; bu malvarlığı değeri açısından, TMK md. 230’ a göre edinilmiş mallar ile kişisel mallar arasında denkleştirme yapılmasını da engelleyecektir. Böylelikle TMK md. 221/ I hükmü TMK md. 219/ II, 5 ile TMK md. 230 hükümlerine istisna getirmektedir.

TMK md. 221/ I hükmü, mevcut edinilmiş malları kapsadığı gibi mesleğin icrası ya da işletme faaliyetlerine ileride özgülenecek malvarlığı değerlerini de kapsamaktadır³³⁰. Ancak ileride edinilecek malvarlığı değerlerinin, mesleğin icrasına ya da işletmenin faaliyetlerine özgülenmemesi halinde eşler bu tür malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak kararlaştıramayacaklardır. Eşlerin mesleklerinin icrasına ya da işletmelerine son vermeleri halinde özgülenmiş olan malvarlığı değerlerinin kişisel mal niteliğini kaybedip kaybetmeyeceği konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Görüşlerden birine göre; mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyetine özgülenen malvarlığı değerleri işletme ya da mesleğe son verildiği

---

³²⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 184 ve orada not 206’ da anılan yazarlar; Yatırım ve yönetim faaliyetinin ötesinde büyük ölçüde mesleki ve işletmesel faaliyetin görülmesine hizmet eden yatırımların TMK md. 221 kapsamında alınacağı konusunda; Gümüş, **a.g.e.**, s. 273; k.g. Hisse senetlerinin, kişi yönetim faaliyetinde bulunsa dahi, yatırım amaçlı malvarlığı değerleri olduğu, bu sebeple TMK md. 221 kapsamında olmadığı yönünde bkz. Zeytin, **a.g.e.**, s. 135

³²⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 185

³³⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 186, Zeytin, **a.g.e.**, s. 136 ve orada not 157’ de anılan yazarlar, Gümüş, **a.g.e.**, s. 273, Acabey, **Mal Grupları**, s. 525

takdirde kişisel mal olmaya devam etmektedir³³¹. Başka bir görüşe göre ise; işletmenin altsoy mirasçılarına, paylarına mahsuben bir önalım hakkı tanınarak işletmenin yönetiminin devredilmesi halinde, işletmeye özgülenmiş olan malvarlığı değerlerinin kişisel mal olarak kalmaya devam etmesi; ancak bir üçüncü kişinin ya da altsoyun söz konusu işletmeyi bedelini ödeyerek satın alması halinde özgülenen malvarlığı değerlerinin tekrar edinilmiş mal sayılması gerekmektedir³³². Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyetine özgülenen bu malvarlığı değerleri; işletme ya da mesleğe son verildiği takdirde kişisel mal olma özelliğini yitirmektedir³³³. Bunun sebebi olarak, ortada artık TMK md. 221/ I hükmünün amaçladığı hususun kalmadığını gösterebiliriz. İşletme ve mesleğe son verilmiştir; dolayısıyla bunlara özgülenen malvarlığı değerlerinin de hükmün amacına uygun olarak, söz konusu meslek ve işletmelerle bir ilişkileri kalmamaları nedeniyle kişisel mal olma niteliğini yitirmeleri gerekmektedir.

Eşlerin bu tür malvarlığı değerlerini, kişisel mal olarak kararlaştırabilmeleri için, söz konusu meslek ve işletmenin fiilen yürütülüyor olması gerekmektedir³³⁴. Bu durumda; ileride faaliyete geçmesi planlanan ancak faaliyete geçirilemeyen meslek ve işletmeler için TMK md. 221/ I hükmü uygulanamamaktadır.

Edinilmiş mallardan olan ve TMK md. 221/ I kapsamında belirtilen işletmenin kendisinin mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal haline getirilmesi ise edinilmiş mallara katılma rejiminin özüne terstir³³⁵. Dolayısıyla işletmenin kendisinin; mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyetine özgülenen malvarlığı değeri olarak kabul edilmemesi ve bu hüküm kapsamında kişisel mal olarak kararlaştırılmaması gerekmektedir.

ii. Kişisel Malların Gelirleri

TMK md. 221/ II hükmüne göre eşler, TMK md. 219/ II, 4' uyarınca edinilmiş mal sayılan kişisel malların gelirlerini, mal rejimi sözleşmesi ile edinilmiş mallara dahil olmayacağını kararlaştırabileceklerdir. TMK md. 219/ II, 4 hükmü uyarınca mal rejimi süresi içinde elde edilen kişisel malların gelirleri edinilmiş mal

³³¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 187 ve orada not 212' de anılan yazalar;

³³² Zeytin, **a.g.e.**, s. 137

³³³ Acar, **a.g.e.**, s. 97

³³⁴ Acar, **a.g.e.**, s. 97,

³³⁵ Acar, **a.g.e.**, s. 96

olmaktadır. Ancak TMK md. 221/ II hükmü, bu kurala bir istisna getirmiş ve eşlere mal rejimi sözleşmesi yolu ile bu tür edinilmiş malları kişisel mal sayabilme imkanı tanımıştır. Örnek olarak; edinilmiş mallardan olan bir taşınmazın kira gelirinin, eşlerden birinin kişisel malı olarak kararlaştırılması böyledir. Kanun koyucu bu hüküm ile eşlerin yasal mal rejimindeki tasarruf yetkilerini, sözleşme serbestisi çerçevesinde genişletmiştir

TMK md. 221/ II gereğince akdedilecek olan mal rejimi sözleşmesinin eşlerden ikisi ya da sadece eşlerden biri lehine olarak yapılması mümkündür³³⁶. Yani eşlerden her biri, aynı mal rejimi sözleşmesi ile kendisine ait olan kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olarak kararlaştırılmasını isteyebilmektedir.

Eşler aralarında akdedecekleri mal rejimi sözleşmesi ile kişisel malların gelirlerinin tamamını kişisel mal sayabilecekleri gibi sadece bir kısmını da kişisel mal olarak kararlaştırabilmektedirler³³⁷. Örnek olarak; eşlerin, bir mal rejimi sözleşmesi ile eşlerden birinin malik olduğu bir taşınmazın sadece belli yıllar arasındaki kira gelirlerinin kişisel mal olacağını kararlaştırmaları böyledir.

Eşlerin TMK md. 221/ I uyarınca; mesleklerinin icrasına ya da işletmelerinin faaliyetlerine özgüledikleri ve kişisel mal olarak kararlaştırdıkları malvarlığı değerlerinin gelirleri doğrudan kişisel mal sayılamaz³³⁸. Eşlerin, söz konusu malvarlıklarının gelirlerini ayrıca kişisel mal olarak kararlaştırmaları gerekmektedir. Ancak bu husus; eşlerin mesleklerinin icrası veya işletmelerinin faaliyeti sonucunda elde ettikleri gelirlerin (örneğin eşlerin çalışmaları karşılığı kazandığı gelirler) bu kapsama gireceği anlamına gelmemektedir. Bu durum; edinilmiş mallara katılma rejiminin amacına uygun düşmemektedir. Eşler ancak; özgülenen malvarlığı değerlerinin kendilerini ve TMK md. 219/ II, 4 kapsamındaki gelirlerini kişisel mal olarak kararlaştırabileceklerdir³³⁹. Yani işletmeye ait olan ve kişisel mal olarak kabul edilen özgülenmiş malvarlığı değerlerinden kaynaklanan doğal ve hukuki gelirler mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal olarak kararlaştırılabilir; ancak meslek icrası ve işletme faaliyeti sonucu elde edilen gelirler (maaş, kar payı, kazanç vb.) edinilmiş

---

³³⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 189; Zeytin, **a.g.e.**, s. 137 ve orada not 164' de anılan yazarlar,

³³⁷ Acar, **a.g.e.**, s. 98, Sarı, **a.g.e.**, s. 187, Zeytin, **a.g.e.**, s. 138, Gümüş, **a.g.e.**, s. 273, Acabey, **Mal Grupları, a.g.e.**, s. 526

³³⁸ Zeytin, **a.g.e.**, s. 138 ve orada not 165' de anılan yazarlar

³³⁹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 138

mallar kapsamından çıkarılamayacaktır³⁴⁰. Bu durumda TMK md. 221/ II uyarınca belirlenebilecek kişisel malların, eşin çalışması karşılığı meydana gelen sermaye artışları ile eşin çalışması karşılığı kazandığı gelirler dışındaki gelirlerden oluşacağını belirtebiliriz³⁴¹.

F. Eklenecek Değerler

1. Genel Olarak

TMK md. 229 uyarınca;

“Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,
2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.

Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir”.

Bu hüküm doğrultusunda; TMK md. 219/ II’ de sayılan edinilmiş mallara, şartlar gerçekleştiği takdirde yukarıda belirtilen malvarlığı değerleri de eklenebilmektedir. TMK md. 229 hükmü, eşlerden birinin, diğer eşin edinilmiş mallar üzerindeki katılma alacağını azaltma amacını engellemektedir.

TMK md. 228, eşlerin kişisel malları ile edinilmiş mallarının, mal rejiminin sona ermesindeki durumlarına göre ayrılacağını düzenlemektedir. Yani eşlerin edinilmiş mallar üzerindeki katılma alacakları sona erme anından önce veya sonraya göre değil, sona erme anına göre belirlenmektedir³⁴². Oysa TMK md. 229 hükümde belirtilen hallerde eşlerin katılma alacağına eklenecek olan değerler düzenlenmiştir. Böylece mal rejiminin sona erme anından sonra da bu hüküm uyarınca bazı işlemler yapılabilmektedir. Bu iki durumu tek tek incelemek gerekmektedir.

---

³⁴⁰ Zeytin, **a.g.e.**, s. 138 k.g. TMK md. 221/ II kapsamına TMK md. 221/ I’ den kaynaklanan kişisel malların da gireceği ve bu konuda bir sınırlama olmaması gerektiği yönünde; Acar, **a.g.e.**, s. 99; Eşlerden birine ait kişisel mal niteliğindeki işletmesinin gelirlerinin belli bir süre boyunca kişisel mal sayılabileceği yönünde; Gümüş, **a.g.e.**, s. 276; Acabey, **Mal Grupları**, s. 526

³⁴¹ Zeytin, **a.g.e.**, s. 138

³⁴² Sarı, **a.g.e.**, s. 190

2. Karşılıksız Kazandırmalar

TMK md. 229/ I, 1 uyarınca; eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar edinilmiş mallara eklenecektir. Bu hükme göre; eşlerin yaptığı tüm karşılıksız kazandırmalar değil, ancak hükümde belirtilen şartlara sahip olan kazandırmalar eklenecek değerleri oluşturmaktadır.

Eşlerin yaptığı karşılıksız kazandırma konusu olan malvarlığı değerlerinin, TMK md.229' da belirtilen eklenecek değerlerden olması için edinilmiş mal olmaları gerekmektedir³⁴³. Eşlerin sahip oldukları kişisel mallar ise, bu hüküm kapsamında yer almaktadır.

Eşlerin, TMK md. 229/ I, 1 hükmüne tabi olmaları için yaptıkları karşılıksız kazandırmaların sağlararası kazandırma olması gerekmektedir³⁴⁴. Zira ölüme bağlı tasarruflar yolu ile yapılan karşılıksız kazandırmalar mal rejiminin sona ermesi anında malvarlığında yer almaktadır.

TMK md. 229/I, 1 hükmüne göre, eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki 1 yıl içinde yaptığı karşılıksız kazandırmaları, eklenecek değerleri oluşturmaktadır. Buna göre; eşlerin hükümde belirtilen süreden önce yaptığı karşılıksız kazandırmalar, bu kapsamda ele alınmayacaktır³⁴⁵. Bir yıllık sürenin ne zamandan itibaren başlaması gerektiği borçlandırıcı ve tasarruf işlemlerine göre ayrıca incelenmelidir. Buna göre; borçlandırıcı işlemin, hükümde yer alan 1 yıldan daha önce; ancak tasarruf işleminin 1 yıl içinde yapılması halinde, tasarruf işleminin temel alınarak, bu kazandırmanın TMK md. 229/ I, 1 kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir³⁴⁶. Borçlandırıcı işlemin mal rejiminin sona ermesi zamanına kadar ifa edilmemesi durumunda ise edinilmiş mallara herhangi bir ekleme yapılmayacaktır³⁴⁷. Zira bu malvarlığı değeri, zaten edinilmiş mallar kapsamında bulunmaktadır.

---

³⁴³ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 54, Sarı, **a.g.e.**, s. 192, Zeytin, **a.g.e.**, s. 172, Gümüş, **a.g.e.**, s. 366

³⁴⁴ Sarı, **a.g.e.**, s. 192, Zeytin, **a.g.e.**, s. 173, Gümüş, **a.g.e.**, s. 367

³⁴⁵ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 54

³⁴⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 193, Zeytin, **a.g.e.**, s. 174; Örnek olarak bir bağışlama vaaadinin varlığı halinde, 1 yıllık süre bağışlamanın icra edildiği tarihten itibaren başlaması gerekmektedir. Örnek için bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 368 ve orada not 368

³⁴⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 193, Gümüş, **a.g.e.**, s. 368 ve orada not 505

Eşlerden birinin; mal rejiminin sona ermesinden önceki 1 yılda yaptığı karşılıksız kazandırmaya, diğer eşin rıza göstermemiş olması gerekmektedir. Eğer diğer eş, söz konusu karşılıksız kazandırmaya açık ya da örtülü olarak rıza göstermiş ise; bu kazandırma, TMK md. 229/ I, 1 hükmüne dikkate alınmamaktadır. Eşin bilgisi dahilinde yapılan karşılıksız kazandırmalarda, diğer eşin rızasının var olduğu kabul edilmektedir³⁴⁸.

TMK md. 229/ I, 1 hükmünde belirtilen eklenecek değer için, karşılıksız kazandırmanın olağan hediyeler dışında bir kazandırma olması gerekmektedir. Dolayısıyla olağan hediye olarak yapılan karşılıksız kazandırmalar bu hüküm kapsamında değildir. Olağan hediye kavramı ise; her somut olayda eşlerin, mali ve sosyo- ekonomik durumlarına göre belirlenmektedir³⁴⁹.

Eşlerin, bu hüküm kapsamında yaptıkları devirlerde iyi niyetli olup olmamaları önem teşkil etmemektedir³⁵⁰. Bu sebeple, hüküm kapsamında değerlendirilecek olan karşılıksız kazandırmalar belirlenirken eşin, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastına sahip olup olmadığı dikkate alınmamaktadır.

3. Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastı ile Yapılan Devirler

TMK md. 229/ I, 2 hükmü, eşlerden birinin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirleri edinilmiş mallara eklenecek değerler kapsamında düzenlemektedir. Bu devirlerin, birinci maddede belirtilen şartların aksine eşlerden birinin, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastını içermesi gerekmektedir. Bu kastın, kazandırmayı yapan eşte olması yeterlidir; kazandırmanın diğer tarafı olan üçüncü kişinin bu kasta sahip olması gerekmemektedir³⁵¹. Aynı zamanda hükümde yer alan kast kavramından eşin yaptığı devir ile diğer eşin katılma alacağını azaltacağını bilmesi yeterli olmamalıdır; çünkü bu halde hükmün kapsamı genişleyecek ve amacının dışına çıkacaktır³⁵². Buradaki kast kavramı kapsamına eşlerden birinin, sadece diğer eşin katılma alacağını

---

³⁴⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 194; Zeytin, **a.g.e.**, s. 175, Rızanın varlığının her somut olayda ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulması ve diğer eşin bilgisi dışında yapılan ve mal rejiminin sona erdiği anda da hakkında bilgi sahibi olmadığı her türlü ivazsız kazandırmanın rıza dışı sayılması gerektiği yönünde; Gümüş, **a.g.e.**, s. 369

³⁴⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 194, Zeytin, **a.g.e.**, s. 175, Gümüş, **a.g.e.**, s. 369

³⁵⁰ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 54, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 168

³⁵¹ Sarı, **a.g.e.**, s. 195

³⁵² Sarı, **a.g.e.**, s. 195

azaltmak için bilerek ve isteyerek yaptığı devirler girmelidir. Dolayısıyla bu hususun belirlenmesinde, amaç unsuru önem teşkil edecektir.

Devri gerçekleştiren eşte; TMK md. 229/ I, 2 hükmünde belirtilen katılma alacağını azaltma kastı olmadığı takdirde, yapılan devir eklenecek değerler kapsamına alınmamaktadır. Ayrıca hükümde devir işleminin eklenecek değerler kapsamında olması için diğer eşin rıza vermemiş olması şartı aranmamasına rağmen, diğer eş bu devrin kendi katılma alacağını azaltmak amacıyla yapıldığını bilmekteyse ve buna rağmen rıza göstermiş ise, bu hüküm söz konusu devir açısından uygulama alanı bulmamalıdır³⁵³.

Eşlerden birinin, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı ile yaptığı devirlerin konusunu edinilmiş mallar oluşturmaktadır. Kişisel malların devri, eşlerin katılma alacaklarını etkilememektedir³⁵⁴.

Devrin TMK md. 229/ I, 2 kapsamında değerlendirilmesi için mal rejiminin devamı süresi içinde olması gerekmektedir. Yasal mal rejiminin sona ermesinden sonra ya da mal rejiminin yürürlüğünden önce yapılan devirler bu hüküm kapsamında olmayacaktır.

Hüküm aynı zamanda sadece karşılıksız kazandırmaları değil; bir ivaz karşılığında yapılan karşılıklı kazandırmaları da içermektedir³⁵⁵. Ancak bu hüküm özellikle; karşılıksız kazandırmalarda ve gerçek değerinin altında devredilen malvarlığı değerleri açısından uygulama alanı bulmaktadır³⁵⁶.

4. TMK md. 229 Hükümünün Üçüncü Kişilere Etkisi ve Eklemenin Gerçekleştirilmesi

TMK md. 229' da belirtilen kazandırmaların tarafı olan üçüncü kişiler söz konusu eklemekten etkilenmemektedirler. Çünkü bu hüküm, yapılmış olan kazandırmaların geçersizliği sonucunu doğurmamaktadır³⁵⁷. Hüküm sadece, yapılan kazandırmanın yarısı oranında sanki kazandırma hiç yapılmamış gibi, diğer eş

---

³⁵³ Zeytin, **a.g.e.**, s. 177

³⁵⁴ Öztan, **a.g.e.**, s. 286; Sarı, **a.g.e.**, s. 196; Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 219; k.g. Edinilmiş malların lehine olan değer artış payı alacağını azaltmaya yönelik olarak kişisel bir malın elden çıkartılmasının da TMK md. 229/ I, 2 kapsamında değerlendirileceği yönünde; Zeytin, **a.g.e.**, s. 176

³⁵⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 195, Zeytin, **a.g.e.**, s. 177, Gümüş, **a.g.e.**, s. 369

³⁵⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 195

³⁵⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 198 ve orada not 237' de anılan yazarlar, Zeytin, **a.g.e.**, s. 178

katılma alacağı hakkı tanımaktadır. Ancak TMK md. 229/ II' de bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceği düzenlenmektedir. TMK md. 241' de ise, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçılarının, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebileceklerini düzenlemektedir. Dolayısıyla, bu tür kazandırmalar sonucunda üçüncü kişilerin tamamen bu hüküm dışında kalmadığını belirtebiliriz.

TMK md. 235/ II uyarınca; edinilmiş mallara eklenecek olan değerler malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanmaktadır. Eklenecek değerlerin kural olarak TMK md. 232 uyarınca sürüm değerleri dikkate alınmaktadır. TMK md. 233 gereğince, tarımsal işletmelerin ise gelir değerleri esas alınmaktadır.

Eşlerden biri, bir işlemin TMK md. 229 kapsamına girdiğini iddia ediyorsa, bu iddiasını ispatlamakla yükümlüdür³⁵⁸.

G. Bir Malvarlığı Değerinin Edinilmiş Mal veya Kişisel Mal Olmasında İspat Yükü ve İspat Yükünde Yararlanılabilecek Hukuki İmkan

TMK md. 222;

“Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.

Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir”

hükmünü düzenlemiştir. Buna göre; yasal mal rejiminin sona ermesi itibariyle tasfiye aşamasında bir malvarlığı değerinin eşlerden hangisine ait olacağı hususu önem kazanacaktır. TMK md. 222/ I hükmü bu konuda; bir malvarlığı değerinin eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kişinin bu iddiasını ispatlama yükümünü düzenlemiştir. TMK md. 222/ I' de yer alan bu hüküm, TMK md. 6' da düzenlenen

---

³⁵⁸ Sarı, a.g.e., s. 200, Zeytin, a.g.e., s. 178

“Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür”

hükmüne uygun olarak düzenlenmiştir³⁵⁹. Böylece eşlerden biri, bir malvarlığı değerinin kendisine ait olduğunu iddia ediyorsa bu iddiasını ispatlamak zorundadır. Bir malvarlığı değerinin eşlerden birine ait olduğu iddiası, eşlerden birinin alacaklısı olan üçüncü bir kişi tarafından da ileri sürülebilir³⁶⁰. Bu durumda; üçüncü kişi konumundaki alacaklı da bu iddiayı ispatla yükümlü olacaktır.

TMK md. 222/ II hükmü ise; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen malların eşler arasında paylı mal olarak sayılacağını düzenlemektedir. Bu hüküm; eşlerin iddialarına rağmen, bir malvarlığı değerinin mal rejiminin sona ermesi halinde hangi eşe ait olduğunun tespit edilememesi sonucunda devreye girmektedir. Buna göre; eşlerin paylı mülkiyetinde olan malvarlığı değerleri üzerinde eşler yarı yarıya pay hakkına sahiptirler³⁶¹. Bu hüküm, taşınmazlardaki tapu sicili kayıtlarının belli bir malik üzerinde olması dolayısıyla; taşınmazlar açısından uygulama alanı bulamamaktadır³⁶².

Son olarak TMK md. 222/ III hükmü; edinilmiş mal karinesini düzenlemektedir. Buna göre; eşlerden her birinin malvarlığı değerleri aksi ispat edilene kadar edinilmiş maldır. Örnek olarak; eşlerden biri kendisine babasından miras kalan bir tablonun kişisel malı olduğunu ispat edene kadar, onun edinilmiş malı sayılacaktır. Eşlerden her biri kendi malvarlığındaki değerlerin kişisel mal olduğunu ispatlamakla yükümlüdür. Edinilmiş mal karinesi yanında TMK; edinilmiş mallara ilişkin borç karinesini de düzenlemiştir³⁶³. TMK md. 230/ II' ye göre; her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokmaktadır ve hangi kesime ait olduğu anlaşılmayan borç da edinilmiş mallara ilişkin sayılmaktadır.

Eşlerin ispat yükü konusunda yararlanabilecekleri bir hukuki imkanları mevcuttur. Buna göre; eşler TMK md. 216 uyarınca malvarlıklarının envanterinin yapılmasını isteyebilirler. Hükümde; eşlerden her birinin, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebileceği ve bu envanterin,

³⁵⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 115, Gümüş, **a.g.e.**, s. 274, 275

³⁶⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 116

³⁶¹ Eşler arasındaki paylı mallar hakkında geniş bilgi için bkz. yukarıda, II/E/1

³⁶² Sarı, **a.g.e.**, s. 126

³⁶³ Acabey, **Mal Grupları**, s. 530

malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılması halinde, aksi ispatlanmadıkça doğru kabul edileceği düzenlenmektedir. Bu envanter sayesinde eşler, malvarlıklarına ilişkin uyuşmazlıklarda ispat kolaylığı sağlamış olacaklardır³⁶⁴. Eşlerden her biri, diğer eşin talebi halinde; kendi malvarlıklarına ilişkin bilgileri beyan ederek envanterin yapılmasını sağlamakla yükümlü olup; diğer eşin bundan kaçınması halinde söz konusu envanterin mahkeme aracılığıyla yapılması mümkün olmaktadır³⁶⁵. Envanterin içerdiği kayıtlar aksi ispatlanana kadar doğru kabul edilmektedir³⁶⁶.

---

³⁶⁴ Öztan, **a.g.e.**, s. 240; Hayran, **a.g.e.**, s. 77; Sonsuzoğlu, **a.g.e.**, s. 17; Sarı, **a.g.e.**, s. 119; Zeytin, **a.g.e.**, s. 74, Gümüş, **a.g.e.**, s. 246

³⁶⁵ Sarı, **a.g.e.**, s. 121, Diğer eşin envanter işlemini kabul etmesinin zorunlu olduğu yönünde; Öztan, **a.g.e.**, s. 241,

³⁶⁶ Demir, **Sözleşmeler**, s. 10

III. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERME HALLERİ ve TASFİYE AŞAMASI

A. Yasal Mal Rejiminin Sona Erme Halleri

TMK md. 225 yasal mal rejiminin sona erme hallerini düzenlemektedir. Buna göre; edinilmiş mallara katılma rejimi; eşlerden birinin ölümü, eşlerin başka bir mal rejimine geçmeleri, boşanma ya da evliliğin iptali ve son olarak mevcut mal rejiminin hakim kararı ile mal ayrılığına dönüşmesi ile sona ermektedir.

Eşlerden birinin ölümü meydana geldiğinde; yasal mal rejimi kendiliğinden sona ermektedir³⁶⁷. Yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi halinde; miras paylaşımı, yasal mal rejiminin tasfiyesinden sonra yapılmaktadır³⁶⁸.

Yasal mal rejiminin başka bir mal rejimi ile sona ermesi ve hakim kararıyla başka mal rejimine geçerek sona ermesi hallerinde daha önce de değinildiği için burada ayrıca açıklama yapılmayacaktır³⁶⁹⁻³⁷⁰. TMK md. 225/ II uyarınca; yasal mal rejiminin, evliliğin boşanma ya da iptal sonucu sona ermesi halinde; mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona ermiş olmaktadır. Dolayısıyla yasal mal rejiminin boşanma ya da evliliğin iptali sonucu sona ermesi sonucunda, mal rejiminin sona erme anı; boşanma ya da iptal davasının kesinleştiği tarih değil, davanın açıldığı tarih kabul edilmektedir.

---

³⁶⁷ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 161, Acar, **a.g.e.**, s. 36

³⁶⁸ Kılıçoğlu, **Yenilikler**, s. 82; Şıpka, Şükran/ Kaplan, Hasan Ali; **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu' na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi**, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu'na Armağan; Ankara 2004, Seçkin Yayınları, s. 263; Şeker, Muzaffer, **Eşin Ölümü Halinde Malların Miras ve Yasal Mal Rejimi Kapsamında Birbirinden Bağımsız Olarak Tasfiye Edilmesi ve Özellikle Sağ Kalan Eşin Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Miras ve Yasal Mal Rejimini Hükümlerinden Kaynaklanan Hakları**; Prof. Dr. Aydın Aybay' a Armağan; Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/1, Maltepe Üniversitesi Yayınları, s. 435; Acar, **a.g.e.**, s. 31 vd.

³⁶⁹ Bkz. yukarıda, I/C/1/d

³⁷⁰ Ölümle son bulan yasal mal rejimi tasfiyesinin kısmi bir tasfiye olduğu yönünde; Hayran, **a.g.e.**, s. 206

B. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi

Yasal mal rejiminin sona erme hallerinden biri ile yürürlükten kalkması sonucunda mal rejiminde tasfiye aşamasına geçilir. Tasfiye işleminde eşlerin (çekişmesiz) mallarını geri almalarından sonra malvarlığı türlerine göre malları ayrılır; daha sonra, eşlerden her birinin katılma alacağı ile değer artışları ortaya çıkar ve bu değerler, eşler arasında paylaşılır³⁷¹.

Tasfiye, eşlerin anlaşması yolu ile yahut dava yoluyla olabilir³⁷². Tasfiye aşamalarını da ayrıca değerlendirmek gerekmektedir.

1. Eşlerin Mallarını Geri Almaları

Eşler arasındaki yasal mal rejimi sona erdiği takdirde; TMK md. 226/ I uyarınca, her eş diğer eşte bulunan malvarlığı değerini geri alır. Buna göre; her eş mülkiyet hakkına sahip olduğu ve diğer eşin zilyetliğinde bulunan malvarlığı değerini talep edebilmektedir³⁷³. Diğer eşte bulunan malvarlığı değerinin edinilmiş ya da kişisel mallardan olup olmaması önem arz etmemektedir. Ayrıca, bazı kişisel malların diğer eşten geri istenmesi durumunda, eşler arasındaki yasal mal rejiminin mutlaka sona ermiş olması gerekmemektedir. Eşlerden her biri, mal rejimi devam ederken de diğer eşte bulunan takı ve çeyizinin kendilerine iadesini talep edebilmektedir³⁷⁴. Her iki halde de diğer eş, malik olan eşe söz konusu malvarlığı değerini geri vermekle yükümlüdür. Çünkü bu malvarlığı değeri edinilmiş mallardan da olsa, diğer eşin tasfiye aşaması sonucunda bu değer üzerindeki hakkı mülkiyet hakkı değil, alacak hakkı olacaktır.

Eşler, TMK md. 226/ III uyarınca; borçları hakkında düzenleme yapma hakkına da sahiptirler.

---

³⁷¹ Öztan, **a.g.e.**, s. 293; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 28, 29; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 163, Gümüş, **a.g.e.**, s. 312 vd. Eşlerin malvarlığı türlerinin belirlenmesinden sonra birbirlerinde olan mallarını geri almaları yönünde; Sarı, **a.g.e.**, s. 110

³⁷² Sarı, **a.g.e.**, s. 103, Dural, Ögüz, Gümüş, **a.g.e.**, s. 206

³⁷³ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 163, Sarı, **a.g.e.**, s. 128, Zeytin, **a.g.e.**, s. 195; Gümüş, **a.g.e.**, s. 312, Dural, Ögüz, Gümüş; **a.g.e.**, s. 208

³⁷⁴ “Davacı, evliliğin başlangıcında kocasının evine götürdüğü çeyiz eşyaları ile kişisel eşyalarını ve düğünde takılan takılarının iadesini talep etmiştir. İstek, kişisel malların (TMK md. 220/1-2) geri alınmasına ilişkindir. (TMK md. 226/1) Davacının tasfiye isteği bulunmamaktadır. Kişisel malların; bu nitelikte oldukları kanıtlanması koşuluyla geri istenebilmesi için, mal rejiminin sona ermiş olması gerekmez...” T.C. Yarg. 2. H.D. T. 10.05.2005, E.2005/5282, K.2005/7635 (Kazancı İçtihat Bankası)

TMK md. 226/ II uyarınca, eşler arasında paylı mülkiyete tabi bir malvarlığı değerinin olması halinde; eşlerden biri, bu malvarlığı değeri üzerinde daha üstün bir yararı olduğunu ispat eder ve diğerinin payını öderse o malvarlığı değerinin bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilmektedir. Daha önce de değinilen envanter müessesesi (TMK md. 216) eşlerin malvarlıklarının ayrılmasında yardımcı olmaktadır.

Bu aşamalar sonucunda eşlerin malvarlıkları belirlenmiş olur ve artık diğer aşamaya geçilir.

2. Eşlerin Malvarlığı Türlerinin Belirlenmesi

Eşlerin malları ayrıldıktan sonra, sıra eşlerin malvarlığı değerlerinin malvarlığı türlerine göre ayrılmasına gelmektedir³⁷⁵. Eşlerin tasfiyeye katılacak olan malvarlığı değerleri edinilmiş mallardır. Dolayısıyla eşler birbirlerinin kişisel malları üzerinde herhangi bir alacak hakkına sahip olmayacaklardır. Eşlerin, yasal mal rejimi çerçevesinde birbirlerinin edinilmiş mallarının belirlenmesi sonucunda ortaya çıkan artık değerleri üzerinde sahip oldukları hak, katılma alacağı hakkıdır.

TMK md. 228/ I uyarınca; eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre ayrılmaktadır. Aynı zamanda; TMK md. 235/ I ve md. 232 uyarınca; yasal mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, mal rejiminin sona erdiği andaki sürüm değerleri esas alınarak değerlendirilir³⁷⁶. Ancak; TMK md. 229' da edinilmiş mallara eklenecek değerler olarak belirtilen malvarlığı değerleri; TMK md. 235/ II uyarınca; bunların devredildikleri tarih esas alınarak değerlendirmeye alınacaklardır. TMK md. 233/ I uyarınca ise; eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanabilmektedir. Böylece bu tür malvarlığı değerleri sürüm değerleri değil, gelir değerlerine göre hesaplanabilmektedir. Son

---

³⁷⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 28, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 163

³⁷⁶ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s 52; Öztan, **a.g.e.**, s. 287, Sarı, **a.g.e.**, s. 218; Akıntürk, **a.g.e.**, 166

olarak bazı özel hallerde hesaplanan bu malvarlığı değerleri TMK md. 234 uyarınca; uygun bir miktarda arttırılabilmektedir³⁷⁷.

Kanun koyucu, evlilik birliğinin gerekleri sonucunda eşlerin bir malvarlığı değeri edinmeleri ya da bu malvarlığı değerlerinin iyileşmesinde, korunmasında birbirlerine yaptıkları katkıyı da ayrıca düzenlemektedir. Eşlerin yaptıkları bu katkı sonucunda, malvarlığı değerinde meydana gelen değer artışında, diğer eşin yine bir katılma alacağı hakkı doğmaktadır. Eşlerden her biri evlilik birliği içinde kişisel mallarına ilişkin borçlarını edinilmiş mallardan ya da edinilmiş mallarına ilişkin borçlarını kişisel mallardan ödemiş olabilirler. Böyle bir durumda, edinilmiş mallar ile kişisel mallar arasında denkleştirme yapılır. Değer artış payı ile malvarlığı türlerinin denkleştirilmesini aşağıda ayrıca incelenecektir.

a. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı

TMK md. 227 uyarınca;

“Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.

Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler”.

Bu hükmün birinci fıkrasına göre; eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına bir katkıda bulunmuş ise değer artış payı talep edebilecektir. Bu düzenlemenin amacı, yasal mal rejiminin devamı süresi içinde eşlerin malvarlıklarında meydana gelen değer kaymalarını telafi etmektir³⁷⁸. Bu hüküm uyarınca; eşlerden birinin değer artış payına hak kazanabilmesi için genel olarak; diğer eşe ait bir malvarlığı değerine yönelik bir katkının olması, eşin bağışlama kastı olmaması veya bu katkıyı hiç ya da uygun bir

³⁷⁷ Sarı, **a.g.e.**, s. 221; Akıntürk, **a.g.e.**, s.167

³⁷⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 267, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 171; Gümüş, **a.g.e.**, s. 323, 358

karşılık almadan yapması ve son olarak, katkı sonucunda malvarlığı değerinin artmış olması ve tasfiyenin talep edilmiş olması gerekmektedir.³⁷⁹

Evlilik birliğinin devamı süresince, eşler birbirlerinin bir malvarlığı değeri edinmesine katkıda bulunabilirler. Bu katkının, TMK md. 227/ I kapsamında değerlendirilebilmesi için; yasal mal rejiminin devamı süresince meydana getirilmiş olması gerekmektedir. Söz konusu katkı, diğer eşin bir malvarlığı değeri edinmesine ya da bir malvarlığı değerinin korunmasına, iyileştirilmesine belli bir meblağı içeren karşılık ile olabileceği gibi, bu malvarlığı değerinin masraflarının (örneğin faizi, vergisi gibi) karşılanmasıyla da gerçekleşebilmektedir³⁸⁰. Örneğin; eşlerden birinin diğer eşin kişisel malı olan evinin tadilatı için, diğer eşe kendi malvarlığından belli miktarda para vermesi durumunda evde meydana gelecek olan değer artışı üzerinde katkıda bulunan eş tasfiye aşamasında alacak hakkına sahip olacaktır³⁸¹.

TMK md. 227/ I hükmü uyarınca katkının, kısmen ya da karşılıksız yapılması gerekmektedir. Ayrıca katkıda bulunan eşin, diğer eşe bir bağışlama kastının bulunmaması gerekmektedir. Eşler birbirlerine yaptıkları katkı sonucunda bir karşı edime hak kazamamalıdır³⁸². Ya da kazanılan karşılığın uygun ve tam bir karşılık olmaması gerekmektedir³⁸³. Eşlerden birinin söz konusu malvarlığı değerinin edinilmesine, korunmasına ya da iyileştirilmesine yaptığı katkı, bu malvarlığı değerinde değer artışı meydana getirmelidir. Değer artışı ise; piyasadaki arz- talep değişikliklerinden kaynaklanan (konjonktürel değer artışı) değer fazlalaşmalarını

---

³⁷⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 267, Zeytin, Zafer; **Değer Artış Payı, Eklenecek Değerler ve Denkleştirme Alacağı; Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı; III. Dönem, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları**; Hazırlayanlar; Şıpka, Şükran/ Özbilen, Barış/ Şensöz, Ebru; İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007, (Kısaltma Değer Artış Payı), s. 44 vd; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 171, Gümüş, **a.g.e.**, s. 328,

³⁸⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 268, Yargıtay; değer artış payının talep edilebilmesi için, talepte bulunan eşin, diğer eşe ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına parasal veya para ile ölçülebilen maddi bir katkı sağlamış olması gerektiği yönünde karar vermiştir. (T.C. Yarg. HGK. T. 18.06.2008, E. 2008/ 2- 432, K. 2008/ 444)

³⁸¹ Örnek için bkz. Moroğlu, **a.g.e.**, s. 29

³⁸² Öztan, **a.g.e.**, s. 271; Zeytin, **Değer Artış Payı**, s. 45; Sarı, **a.g.e.**, s. 270; Gümüş, **a.g.e.**, s. 335

³⁸³ Sarı, **a.g.e.**, s. 271

ifade etmektedir³⁸⁴. Yani söz konusu artışta; eşlerin çalışmalarının ya da emeklerinin varlığı aranmamaktadır.

Eşlerden birine ait malvarlığı değerinde katkı sonucunda meydana gelen değer artışının talep edilebilmesi için mal rejiminin tasfiyesinin talep edilmiş olması gerekmektedir. Çünkü değer artış payı; ancak yasal mal rejiminin tasfiyesinde muaccel olmaktadır³⁸⁵. Dolayısıyla yasal mal rejimi devam ederken, eşler değer artış payını talep edememektedirler. Aynı zamanda eşlerden her biri; ancak diğer eş yaptığı katkı oranında değer artış payı hakkına sahip olacaktır.

TMK md. 227/ III uyarınca; eşler aralarında anlaşarak değer artış payından vazgeçebilir ya da tasfiye sırasında alacakları pay oranını değiştirebilmektedirler.

b. Denkleştirme

Eşlerin, tasfiye sonucunda elde edecekleri artık değer hesaplanması için yapılması gereken işlemlerden biri malvarlığı türleri arasındaki denkleştirme işlemidir³⁸⁶. Eşlerin malvarlıkları belirlenip, malvarlığı değerleri; edinilmiş ve kişisel mallar olarak ayrıldıktan sonra sıra, kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında bir denkleştirme yapılması gerekip gerekmediğine gelecektir.

TMK md. 230 uyarınca;

“Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.

---

³⁸⁴ Öztan; **a.g.e.**, s. 271; Gümüş, **a.g.e.**, s. 336, Değer artış payı hakkında yapılan düzenleme ile eşlerin evlilik birliği kapsamında olağan olarak yaptıkları katkıları değil, bu olağan katkıları aşan maddi veya işgücü katkılarının kastedildiği yönünde; Zeytin; Değer Artış Payı, s. 43, İsviçre doktrininde yer alan hakim görüş de, değer artışında endüstriyel artışın değil, konjonktürel artışın esas alınması gerektiği yönündedir. Sutter- Som/ Kobel/ Zeytin; **a.g.e.**, s. 139

³⁸⁵ Gümüş, **a.g.e.**, s. 337. Aynı yönde “Dava, taşınmaz yapıldığı katkı bedelini istemesine ilişkindir. Evliliklerinin halen devam edip, aralarında edinilmiş mallara katılma rejimini sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Mevcut mal rejimi sona ermediğine göre Medeni Kanunun 227. maddesinde ifadesini bulan değer artış payı istenilemez”. T.C Yarg. 2. H. D T. 07.03.2005 E. 2005/2420 - K. 2005/3335 (Kazancı İçtihat Bankası)

³⁸⁶ Sarı, **a.g.e.**, s. 201

Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır”.

Değer artış payı ile denkleştirme alacağı birbirinden farklı kavramlardır. Değer artış payı, bir eşin diğer eşin bir kişisel ya da edinilmiş malına yaptığı katkıdan alacağı paydır. Denkleştirme alacağı ise; malik olan eşin kendisinin kişisel malına edinilmiş mallarından ya da edinilmiş malına kişisel mallarından yaptığı katkı karşılığında alacağı paydır³⁸⁷.

TMK md. 230/ I uyarınca; denkleştirme işlemi yasal mal rejiminin tasfiyesi sırasında istenebilmektedir. Kural olarak denkleştirme işlemi yasal mal rejimi devam ederken talep edilemez³⁸⁸.

Eşlerden birinin denkleştirme alacağına hak kazanabilmesi için, TMK md. 230’ a göre bir malvarlığı türüne ilişkin borcu, diğer malvarlığı türünden ödemiş olmalıdır³⁸⁹. Böylece bir malvarlığı türüne ait borcun, diğer malvarlığı türünden karşılanması halinde bu malvarlığı türü lehine denkleştirme yapılacaktır. Örnek olarak; eşlerden birinin edinilmiş mallarından olan bir otomobilin lastiklerinin değişmesi sonucunda ödenen para eşin kişisel mallarından karşılanmışsa, kişisel malvarlığı türünün edinilmiş malvarlığı türünden denkleştirme alacağı olmaktadır.

Eşlerden birinin malvarlığı türlerinden birine ait olan borcun yine aynı eşin diğer malvarlığı türünden karşılandığının ispatı bunu iddia eden eşe aittir³⁹⁰. TMK md. 230/ II ise; hangi malvarlığı türüne ait olduğu anlaşılamayan malvarlığı değerinin aksi ispatlanana kadar edinilmiş mal olacağını düzenlemektedir. Böylece TMK md. 222/ II hükmünce düzenlenen edinilmiş mal karinesine uygun bir düzenleme yapılmıştır.

TMK md. 230/ III ise; bir malvarlığı türünden diğerine bir malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için yapılan katkının akıbetini düzenlemektedir. Buna

---

³⁸⁷ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**; s. 57

³⁸⁸ Sarı, **a.g.e.**, s. 203

³⁸⁹ Sarı, **a.g.e.**, s. 203; Gümüş, **a.g.e.**, s. 359 k.g. Gümüş, **a.g.e.**, s. 359; orada not 449; Buna göre; farklı malvarlığı türleri tarafından finanse edilen bir malvarlığı değerinin hem edinilmiş hem kişisel mallarda yer alacağı yönünde; Öztan, **a.g.e.**, s. 359

³⁹⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 204

göre; bir malvarlığı türünden diğer malvarlığı türündeki bir malvarlığı değerinin edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına yapılan katkı sebebiyle de denkleştirme yapılabilmektedir.

3. Artık Değerin Belirlenmesi

Yasal mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin malvarlıkları belirlenip, malvarlığı türleri ayrıldıktan ve gerekiyorsa değer artış payları hesaplanıp, denkleştirme işlemi yapıldıktan sonra sıra eşlerden her birinin artık değerlerinin belirlenmesine gelmektedir. TMK md. 231 uyarınca;

“Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Değer eksilmesi göz önüne alınmaz”.

Bu hüküm uyarınca artık değer; eşlerin, malvarlığı türleri belirlendikten sonra her iki eşin aktif kalemlerinin yarısı üzerinde alacak hakkına sahip olduğu değerdir³⁹¹. Artık değer, eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesine esas teşkil etmektedir³⁹².

TMK md. 231/ I hükmü; artık değer eşlerin edinilmiş mallarının, edinilmiş mallara eklenecek değerlerin, kişisel malları ve edinilmiş malları arasında yapılacak denkleştirmenin ve edinilmiş mallara ilişkin borçların dikkate alınarak belirleneceğini düzenlemektedir³⁹³.

TMK md. 236/ I uyarınca; her eş veya mirasçısı; diğer eşe ait artık değerinin yarısı üzerinde hak sahibi olmaktadır³⁹⁴. Ayrıca TMK md. 236/ I, katılma alacağının eşler arasında takas edileceğini de düzenlemektedir. TMK md. 236/ II uyarınca hakim; zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilmektedir. *Kanımızca*; eşlerin hakim tarafından paylarının azaltılabilme veya

---

³⁹¹ Gümüş, **a.g.e.**, s. 381

³⁹² Sarı, **a.g.e.**, s. 216

³⁹³ Sarı, **a.g.e.**, s. 217

³⁹⁴ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**; s. 58; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 30; Öztan, **a.g.e.**, s. 299; Sarı, Suat; **Türk Medeni Kanunu’ na Göre Eşler Arasında Yasal Mal Rejimi**; Hukuki Perspektifler Dergisi, Nisan 2005; Sayı 3, s. 249; Sarı, **a.g.e.**, s. 229; Gümüş, **a.g.e.**, s. 379; Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 222

kaldırılabilme sebeplerine kişinin mirasçılıktan çıkarılma sebeplerinin de dahil edilmesi gerekmektedir³⁹⁵.

TM md. 237 uyarınca; eşler mal rejimi sözleşmesi ile artık değere katılmada başka bir esas talep edebilmektedirler. Buna göre eşler mal rejimi sözleşmesi yaparak artık değere katılma oranını değiştirebilirler; ancak değiştirilen bu oran TMK md. 237 gereğince, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez. TMK md. 238 ise; mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hallerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerli olacağını düzenlemektedir.

4. Katılma Alacağı

a. Genel Olarak

Edinilmiş mallara katılma rejiminin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde yapılan tasfiyenin amacı eşlerin katılma alacaklarının belirlenip ödenmesidir³⁹⁶. Eşlerin katılma alacağının belirlenip ödenmesi ile tasfiye aşaması sona ermektedir. Katılma alacağı hakkının amacı ise, eşlerin evlilik birliği içinde işbölümü ve işbirliği yaparak birbirlerine olan katkılarının değerlendirilmesidir. Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte, yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan artık değer üzerinden eşlerin katılma alacakları belirlenmektedir. Eşler veya mirasçılar söz konusu artık değere katılarak, hesaplanan artık değer üzerinde belli oranda alacak hakkına sahip olmaktadır. Bu hak, TMK md. 236/ I uyarınca artık değer yarısı olarak düzenlenmektedir; ancak eşler mal rejimi sözleşmesi ile ortak olmayan çocukların ve onların altsoylarının saklı paylarına zarar vermemek kaydı ile farklı bir oran hesaplayabilmektedirler³⁹⁷.

³⁹⁵ Ceylan, **Armağan**, s.1042, not 56 ve orada anılan yazarlar

³⁹⁶ Sutter- Som/ Kobel/ Zeytin; **a.g.e.**, s. 136, Sarı, **a.g.e.**, s. 226

³⁹⁷ Eşler arasındaki ortak çocukların saklı paylarının akıbeti hakkındaki tartışmalar için bkz. Şenocak, Zarife; **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2009, s. 404 vd.

Katılma alacağının konusunu kural olarak para borcu oluşturmaktadır³⁹⁸. Yani eşler birbirlerinin artık değeri üzerinde mülkiyet hakkına sahip değildirler³⁹⁹. Eşler birbirlerinin artık değeri üzerinde; ancak şahsi hak olan alacak hakkına sahiptirler. Yani eşler arasında tasfiyede aynı bir paylaşırma söz konusu değildir. Ayrıca, yasal mal rejiminde kural olarak eşler birbirlerinin borçlarına katılmazlar⁴⁰⁰. Edinilmiş mallara katılma rejiminde sadece artık değere katılma söz konusudur. Eşler, birbirlerinin borçlarına katılmak zorunda değildir. TMK md. 231/ II uyarınca da değer eksilmelerinin göz önüne alınmayacağı düzenlenmiştir.

Kural olarak eşler, katılma alacağının alacaklılarıdır⁴⁰¹. Ancak yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi halinde mirasçılar alacaklı sıfatını kazanmaktadır. Katılma alacağının borçlusu ise kural olarak eşlerdir, yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi halinde ise eşin mirasçılarıdır. Ancak kanun koyucu bazı hallerde katılma alacağından üçüncü kişilerin de sorumlu olabileceğini düzenlemektedir. TMK md. 241/ I uyarınca; tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilmektedirler. Söz konusu dava hakkı, TMK md. 241/ II uyarınca, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

TMK md. 239/ I uyarınca; katılma alacağı ve değer artış payı ayın ya da para olarak ödenebilmektedir⁴⁰². Bu hüküm, katılma alacaklısı olan eşe alacağını, para yerine doğrudan ayın olarak talep etme hakkı vermemektedir⁴⁰³. Hüküm uyarınca borçlu eş, katılma alacağını kısmen veya tamamen, borçlu olduğu değerdeki

---

³⁹⁸ Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 59; Kılıçoğlu; **Yenilikler**, s. 239; Sarı, **a.g.e.**, s. 227; k.g. Katılma alacağı borçlusu olan eşin borcunun sadece soyut bir değer olduğu yönünde; Gümüş, **a.g.e.**, s. 377

³⁹⁹ Bu kuralın istisnasını TMK md. 240 oluşturur.

⁴⁰⁰ Sarı, **a.g.e.**, s. 228; Dural, Ögüz, Gümüş, **a.g.e.**, s. 222

⁴⁰¹ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 173, Gümüş, **a.g.e.**, s. 381

⁴⁰² Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan malların tasfiyesi ve sağ kalan eşin aynı hak talep edebilme imkanını düzenleyen TMK md. 239/ I hükmü bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. (Acabey, **Mal Grupları**, s. 495)

⁴⁰³ Akıntürk, **a.g.e.**, s. 175

malvarlığı değerinin mülkiyetini, diğer eşe devrederek de ifa edebilmektedir⁴⁰⁴. Yani TMK md. 239' un düzenlediği kolaylık borçlu eş için bir ifa yerine edim niteliğindedir⁴⁰⁵. Ayın olarak yapılan ödemelerde malvarlığı değerlerinin sürüm değerleri göz önünde tutulmaktadır ve bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilmektedir.

Para ile ödenen katılma alacağı eşlerin ekonomik durumları göz önünde tutularak taksitlendirilebilir ve gecikmeden dolayı yasal faiz de uygulanabilmelidir⁴⁰⁶. Böylece eşin mağduriyeti de engellenmiş olmaktadır.

TMK md. 239/ II uyarınca ise; katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilmektedir.

TMK md. 239/ II aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilmektedir.

b. Zamanaşımı

TMK md. 225 mal rejiminin, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ereceğini ve mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona ereceğini düzenlemiş; ancak kanun, eşlerin katılma alacağını ve katkı payını (değer artış payı) talepleri konusunda herhangi bir zamanaşımı süresi düzenlenmemiştir. Dolayısıyla katılma alacağı ve katkı payı taleplerinin tabi oldukları zamanaşımı süresi tartışmalıdır. TMK md. 225/ II ve md. 227 uyarınca, yerleşmiş içtihatlar ve doktrindeki görüş birliği doğrultusunda değer artış payı ancak yasal mal rejimi sona erdiği takdirde talep edilebilmektedir⁴⁰⁷. Katılma alacağının da mal rejimi sona ermeden istenemeyeceği açıktır. TMK'nın söz konusu talepler konusunda herhangi

---

⁴⁰⁴ Öztan, **a.g.e.**, s. 301; Sarı, **a.g.e.**, s. 245, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 175, Gümüş, **a.g.e.**, s. 394, Dural, Ögüz, Gümüş, **a.g.e.**, s. 225

⁴⁰⁵ Kılıçoğlu, **Yenilikler**, s. 240, Sarı, **a.g.e.**, s. 245, Akıntürk, **a.g.e.**, s. 175, Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s. 225

⁴⁰⁶ Yetik, **a.g.e.**, s. 130

⁴⁰⁷ "...bu isteğin esası eşler arasındaki mal rejimi sona ermedikçe dinlenemez. T. C. Yarg. 2. H. D. T. 12.02.2007 E.2007/1212 - K.2007/1661 (Kazancı İçtihat Bankası)

bir zamanaşımı süresi düzenlememesi sebebiyle Yargıtay İçtihatları da çeşitlilik göstermektedir. Buna göre; bazı Yargıtay kararlarında katılma alacağı ve değer artış payının genel hükümler çerçevesinde BK md. 125 uyarınca 10 yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmektedir⁴⁰⁸. Ancak Yargıtay son içtihatlarında, söz konusu zamanaşımının TMK md. 178’ de düzenlenen süre ile sınırlı olacağını ifade etmektedir⁴⁰⁹. Hükme göre, evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır. TMK’ nın yürürlüğe girmesinden önce evlenen ve TMK’ nın yürürlük tarihinden sonra boşanan eşler açısından ise katkı payı alacağının, eşler arasında Eski TKM’ de yer alan mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönem için BK. md. 125 uyarınca 10 yıllık zamanaşımının uygulanacağı belirtilmektedir⁴¹⁰.

Kanımızca, katılma alacağı talebinin TMK md. 178’ de belirtilen 1 yıllık süre ile sınırlanması isabetlidir. Aynı şekilde katkı payı alacağının da boşanmanın gerçekleşmesinden itibaren TMK md. 178’ de düzenlenen süreye tabi olması

⁴⁰⁸ “Katkı ve katılma payı alacağının zamanaşımı konusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir hükmündeki (her dava) sözcüklerini bütün alacaklar tarzında anlamak gerekir...” . T. C. Yarg. 2. H.D. T. 21. 04. 2008/ E. 2008/ 6331/ K. 2008/ 5733 (Kazancı İçtihat Bankası)

⁴⁰⁹ “... TMK’ nın 178. maddesinde, “evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.” hükmüne yer verilmiştir.” T.C. Yarg. 8. H. D. T. 26.05.2009/ E. 2009/ 873 K. 2009/ 2621 (Kazancı İçtihat Bankası), “... TMK’ nın “Aile Hukuku” ile ilgili ikinci kitabındaki düzenlemeler, TMK’ nın 178. maddesi metni ve bu maddenin gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kanun koyucunun boşanan eşlerin karşılıklı olarak birbirlerine karşı maddi ve manevi her türlü dava haklarını 1 yıllık süre içerisinde kullanmalarını amaçladığı, bu süreyi sadece maddi-manevi tazminat ve yoksulluk nafakası ile sınırlı tutmadığı, boşanmanın sonucuna bağlı bulunan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi ile gündeme getirilebilecek olan mal rejimine ilişkin davaların da TMK’ nın 178. maddesi hükmü kapsamında düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.” T. C. Yarg. 8. H.D. T. 09.06.2009, E. 2009/ 982, K. 2009/ 2991 (Kazancı İçtihat Bankası)

⁴¹⁰ “... 4721 sayılı TMK’ nın yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden sonra evlilik birliği içinde edinilen mallarla ilgili açılan değer artış payı ve katılma alacağına ilişkin talepler bakımından TMK’ nın 178. maddesinde yazılı 1 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması doğru ise de, 1.1.2002 tarihinden önce 743 sayılı TKM’ nın yürürlükte olduğu dönemde evlilik birliği içinde edinilen mallarla ilgili eşlerden birinin açtığı katkı payı alacağına ilişkin davalarda 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanununun 1 ve 10. maddeleri de dikkate alındığında 1 yıllık zamanaşımı süresi uygulanamaz. Eldeki dava, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen iki parça taşınmazla ilgili katkı payı alacağına ilişkindir. Borçlar Kanunu 125. maddesindeki “bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir” hükmündeki (her dava) sözcüklerini bütün alacaklar tarzında anlamak gerekir.” T.C. Yarg. 8. H.D. T. 18.01.2010/ E. 2010/ 948 K. 2010/ 1424 (Kazancı İçtihat Bankası)

gerekmektedir. Aksi halde, mal rejiminin sadece eşleri değil; mirasçıları da etkilemesi sebebiyle hakkaniyete aykırı sonuçlar doğabilmektedir. Ayrıca eşlerin boşanmanın gerçekleşmesinden itibaren devam edecek olan hayatlarında da sürekli dava tehdidi altında yaşamaları makul olmayacaktır.

5. Eşler Arasındaki Paylı Malların Tasfiyesi

TMK md. 222/ 2 hükmü uyarınca; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar, onların paylı mülkiyetinde kabul edilmektedir. Böylelikle eşler aksini kararlaştırmadıkları sürece paylı malları üzerinde yarı yarıya hak sahibi olmaktadır. Bu karine yanında; eşler TMK md. 688 vd. düzenlenen paylı mülkiyete tabi olarak bir malvarlığı değeri de edinmiş olabilirler. Eşlerin paylı malları açısından; TMK md. 226/ II hükmü; paylı mülkiyete ilişkin hükümler yanında, eşlere bir imkan tanımıştır. Buna göre; tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilmektedir. Yani eşlerden biri, paylı mülkiyete tabi mal üzerindeki payını istemek yerine üstün yararının varlığını ispatlayarak diğer eşin payını ödemesi şartıyla söz konusu malın tamamının kendisine verilmesini talep edebilmektedir.

Uygulamada eşler arasında en çok karşılaşılan paylı mülkiyete tabi mallardan biri eşlerin müşterek banka hesaplarıdır. Yargıtay İçtihatları doğrultusunda eşlerin müşterek banka hesapları onların paylı mülkiyetinde kabul edilmektedir⁴¹¹. Böylece eşler bu hesapta yarı yarıya pay hakkı sahibidirler.

6. Aile Konutu ile Ev Eşyalarının Tasfiyesi

Yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde; TMK md. 240; sağ kalan eşe aile konutu ve ev eşyaları üzerinde bazı haklar tanımaktadır. Buna göre;

“Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek,

---

⁴¹¹ T. C. Yarg. 2. H.D., T. 01.03.2006, E.2005/18253, K. 2006/2555

yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır”.

Böylece edinilmiş mallara katılma rejiminin temel ilkelerinden olan katılma alacağı hakkına bu hüküm ile bir istisna getirilmiş ve bazı şartlar altında sağ kalan eşe yasal mal rejiminin tasfiyesinde aynı hak talep etme imkanı tanınmıştır⁴¹².

Ev eşyaları üzerinde ise; sağ kalan eş aynı şartlarla mülkiyet hakkı kurulmasını isteyebilmektedir. Böylelikle sağ kalan eşin eski yaşantısının devam etmesi amaçlanmıştır.

Söz konusu hüküm ile paylaşımlı mal ayrılığı rejimi için aile konutu ve ev eşyaları hakkında düzenlenen TMK md. 254 hükmü çeşitli farklılıklar içermektedir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde aile konutu ve ev eşyası üzerinde intifa, oturma ve mülkiyet hakkı talep edebilme imkanı sadece sağ kalan eşe sağlanmıştır. Oysa paylaşımlı mal ayrılığı rejimi için düzenlenen TMK md. 254 hükmü, mal rejiminin boşanma ve iptal ile sona erme durumlarında da, aile konutu ve ev eşyalarının eşlerden birinin kullanımına özgülenmesi imkanını tanımıştır. Paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde sağ kalan eşin aile konutu ve ev eşyası üzerinde mülkiyet, intifa veya oturma hakkı talep edebilmesi ise TMK md. 255’ te düzenlenmiştir⁴¹³.

---

⁴¹² Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallar**, s. 82; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 31, Kılıçoğlu, **Yenilikler**, s. 199, Şeker, **a.g.e.**, s. 435

⁴¹³ “Türk Medeni Kanunu’nun 254. maddesine uygun aile konutu ve ev eşyasının özgülenmesinin paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde geçerli bulunmasına, tarafların paylaşımlı mal ayrılığı rejimini seçtiklerine dair bir iddia ve kanıt olmamasına, yine aile konutu ve ev eşyalarının edinilmiş mallara katılma rejiminde sadece sağ kalan eşe tanınmış bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz

Yasal mal rejiminin ölüm ile sona erdiği hallerde, aile konutu ve ev eşyalarının eşlerin paylı mülkiyetine tabi olduğu durumlarda, TMK md. 226 (paylı malın mülkiyetinin talebi) ve TMK md. 240 arasında hakların yarışması ilkesi geçerli olmaktadır⁴¹⁴. TMK md. 240 hükmünün, sağ kalan eşin hak iddia edebileceği aile konutu ve ev eşyalarının mülkiyetinin salt ölen eşe ait olmasının yanında her iki eşin de paylı mülkiyetinde olması hususunu da içerecek şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir⁴¹⁵. Böylelikle eşler; aile konutu ve ev eşyaları üzerinde paylı mülkiyete sahipse, yani söz konusu eşyaların bir kısmı ölen eşe aitse TMK md. 226 yanında TMK md. 240 da uygulama imkanı bulacaktır. Aksi halde TMK md. 226' ya dayanarak paylı malın şartların gerçekleşmesi halinde kendisine verilmesini (mülkiyet hakkı tesisi) isteyebilen sağ kalan eş, TMK md. 240' da düzenlenen intifa ve oturma haklarından faydalanamayacaktır. Dolayısıyla hükmün geniş yorumlanması gerekmektedir.

---

isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...” T.C. Yarg. 2.H.D, T. 03.11.2003, E.2003/13s927, K.2003/14723 (Sinerji İçtihat Bankası)

⁴¹⁴ Yağcıoğlu, **a.g.e.**, s. 82

⁴¹⁵ Yağcıoğlu, **a.g.e.**, s. 82

SONUÇ

Dönemin şartları ele alındığında modern anlamda düzenlenmiş ilk Türk Medeni Kanunu olan Türk Kanunu Medenisi' nin 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlükten kalkması ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hayata geçirilmiştir. İsviçre Medeni Kanunu kaynak alınarak hazırlanan TMK ile ilk amaçlanan husus kadın erkek eşitliği olmuştur. Buradan yola çıkarak TMK' nın birçok kitabında eski TKM hükümlerini bertaraf eden yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu tür düzenlemelerden en çok etkilenen konulardan birini de mal rejimleri oluşturmuştur. Yasal mal rejimi tartışması, Aile Hukuku' nun en tartışılan konusu haline gelmiş ve Tasarı aşamasında yıllarca çözüme kavuşturulamamıştır.

Bilindiği üzere eski TKM' de belirlenen yasal mal rejimi mal ayrılığı rejimidir. Bu rejim Türk toplum yapısında özellikle çalışmayan kadın açısından büyük mağduriyetlere yol açmıştır. Günümüzdeki istatistiklere göre, 25 milyon çalışabilecek durumdaki kadından; ancak 6 milyonu aktif halde iş hayatındadır. Az sayıdaki çalışan kadının durumu ise yine Türk aile yapısının geneline baktığımızda, kadının çalışması halinde dahi maaş günü elde ettiği tüm kazancın genellikle erkek olan eş tarafından sahiplenildiğini, hatta maaş banka kartlarının kadın eşte değil erkek eşte bulunduğunu dikkate aldığımızda, çalışmayan kadından pek de farklı olmamıştır. Çalışan kadının da çalışmayan kadının da yasal mal rejiminin mal ayrılığı olduğu dönemde evlilik birliğine yaptığı maddi- manevi katkı hiçbir alanda korunmamıştır. Dolayısıyla mal ayrılığı rejiminin yasal mal rejimi halinden çıkarılması, bu tür mağduriyetlerin önlenmesi açısından şart olmuştur ve nihayet 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren bu amaca da ulaşılmıştır.

İMK' da yasal mal rejimi olarak belirlenen edinilmiş mallara katılma rejiminin (Errungenschaftsbeteiligung) TMK' da da yasal mal rejimi olarak belirlenmesi istenmiş; ancak tasarı çalışmaları döneminde Türk aile yapısına uygun olmadığı ve özellikle tasfiye aşamasındaki zorluklar sebebiyle hukuk bilim adamlarının çoğu tarafından kabul edilmemiştir. Bunun üzerine yasal mal rejimi olması düşünülen, Türk aile yapısına daha fazla uyduğu ifade edilen ve bazı yönleriyle edinilmiş mallara katılma rejimine benzeyen paylaşımlı mal ayrılığı rejimi düzenlenmiştir. Ancak çeşitli tartışmalar sonucunda son karar olarak yeni TMK' da

yasal mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olarak düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Kanımızca da edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye aşaması dikkate alındığında zorlayıcı bir rejim olduğu açıktır. Ancak bu mantık ile hareket edildiğinde uygulamada hemen hemen hiç rastlanmamakla birlikte paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin de tasfiyesi çok kolay olmamaktadır. Eğer tasfiye aşamasının kolaylığı düşünülerek bir yasal mal rejimi oluşturulmak istenirse mal ayrılığı rejiminin bu anlamda ideal olacağını belirtmek yanlış olmaz. Çünkü evlilik gibi karmaşık yapıdaki bir birliğin, söz konusu karmaşıklığını duygusal ve fiziksel açıdan olduğu gibi ekonomik açıdan da tam bir düzene oturtulabilmesi ancak tam bir ayrılıkla mümkün olacaktır. Dolayısıyla önemli olan eşitlik ilkesi gereği eşler arasında oluşabilecek mağduriyetlerin giderilmesi ve bir evliliği paylaşan insanların, gelecekte herhangi bir sebeple tek başlarına kaldıkları dönemde de hayatlarına devam edebilmelerinin sağlanmasıdır. Bu sebeple sonuç olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak düzenlenmesinin ve paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin seçimlik mal rejimi olarak belirlenmesinin isabetli olduğu görüşündeyiz.

TMK 1 Ocak 2002' den itibaren evlenen ve aralarında mal rejimi sözleşmesi akdetmeyen eşlerin bu konudaki mağduriyetlerini önlemektedir. Çünkü Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun' un 10. maddesi 1 Ocak 2002' den önce evlenen eşler hakkında ancak 1 yıl içinde mal rejimi sözleşmesi yapmaları durumunda edinilmiş mallara katılma rejiminin evlilik tarihine kadar geriye yürütülebileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla mal rejimi sözleşmesi yapmayan eşler açısından yürürlük tarihinden önce edindikleri mallar açısından aynı mağduriyet devam etmektedir.

TMK' da yasal mal rejiminin edinilmiş mal olmasına rağmen eşlere yasal sınırlar çerçevesinde, mal rejimi sözleşmesi ile diğer seçimlik mal rejimlerinden birini seçme imkanı da tanınmıştır. Ancak Türk toplumunda mal rejimi sözleşmesi yapma âdeti bulunmamaktadır. Yeni TMK' nın 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmesinden itibaren oluşan Yargıtay kararlarının miktarı da bu durumu doğrulamaktadır. Yargıtay' ın tasfiye aşaması ve çalışmamızın konusunu oluşturan malvarlığı türleri hakkındaki kararları yok denecek kadar azdır.

Malvarlığı türleri edinilmiş mallara katılma rejiminde temel olarak iki gruba ayrılır. Ancak her bir eş açısından malvarlığı türleri kadının edinilmiş ve kişisel malları, erkeğin edinilmiş ve kişisel malları olarak dört grupta incelenmektedir. Bu ayrımın yapılmasının temel nedeni tasfiye açısından eşlerin mülkiyetinde bulunan malvarlığı değerlerinin özellikli olarak belirlenmesidir. Eşlerden hangisine ait olduğu belli olmayan malvarlığı değerleri ise, onların paylı mülkiyetinde sayılmaktadır. Bu tür paylı malların edinilmiş mallar ve kişisel mallar yanında üçüncü malvarlığı türü oluşturduğu görüşüne ise katılmamaktayız. TMK, paylı mülkiyet karinesini, eşler arasında tasfiye aşamasındaki ispat kolaylığı bakımından düzenlemiştir.

TMK, edinilmiş malları beş bent ve kişisel malları dört bent halinde saymıştır. Bu sebeple uygulamada ve doktrinde çeşitli malvarlığı değerlerinin malvarlığı türlerinin belirlenmeleri açısından çeşitli yorumlar ortaya çıkmaktadır. Türk doktrininde; TMK md. 219/ II' de sıralanan edinilmiş mal çeşitlerinin örnek halinde sayıldığı ve kişisel mallardan olmayan malvarlığı değerlerinin de edinilmiş mallardan sayılacağı konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Oysa kişisel mallar numerus clausus olarak yani sınırlı sayıda sayılmıştır. Bunun tek istisnası TMK md. 221' de düzenlenen ve edinilmiş mal olarak sayılan bazı malvarlığı değerlerinin eşler tarafından kişisel mal olarak kararlaştırılabilmesi hükmüdür. Bu istisna haricinde yasal mal rejiminde malların değişmezliği ilkesi geçerlidir. Edinilmiş mallar kural olarak, eşlerin mal rejiminin devamı süresi içinde karşılığını vererek elde ettikleri malvarlığı değerleridir. Edinilmiş mallar beş bent halinde örnek olarak sayılmıştır. Bu sebeple eşlerin karşılığını vererek elde ettikleri bazı değerlerin, hangi malvarlığı türüne dahil olacakları çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Özellikle eşlerin şans ve kumar oyunlarından kazandıkları meblağlar, doktrinde tartışma konusu olmuştur. Kanımızca bu tür oyunlardan elde edilen gelirler, eşlerin miktarı az da olsa karşılığını vererek elde ettikleri gelirlerdir. Bu tür gelirlerin malvarlığı türü; verilen karşılığın finanse edildiği malvarlığı türüne göre belirlenmelidir. (İkame ilkesi).

Doktrinde serbest meblağ olarak nitelendirilen; çalışan eşin, diğer eşe, kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için sağladığı harçlık kanımızca, ailelerin sosyo- ekonomik

yapılarına bağılı olarak değerlendirilmesi ve buna göre malvarlığı türünün belirlenmesi gerekmektedir.

Eşlerin belirli bir sermaye, işletme ya da başka malvarlığı değerleri aracılığıyla mesleki faaliyetlerini yürüttükleri durumlarda bu sermayede meydana gelen değer artışlarının malvarlığı türleri, konjonktürel ve endüstriyel artış çeşitlerine göre değişiklik göstermektedir. Endüstriyel artış sonucunda bir malvarlığında meydana gelen değer artışının edinilmiş mal olacağı açıktır. Çünkü artış, eşin kendi çalışması karşılığında ortaya çıkmıştır. Oysa piyasadaki arz- talep dengesine bağılı olan konjonktürel artış sonucunda ortaya çıkan değer artışının malvarlığı türü, sermayenin ait bulunduğu malvarlığı türüne göre değerlendirilecektir. Ancak sermaye edinilmiş mal olsun olmasın, kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal olacağı hükmü (TMK md. 219/ II, 4) nedeniyle, konjonktürel artış sonucu ortaya çıkan değer artışı yine edinilmiş mallardan sayılacaktır.

Mal rejimi devamı süresi içinde sosyal svenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı demeler edinilmiş mallar kapsamındadır. Ancak mal rejiminin sona ermesi halinde yasal mal rejiminin amacına uygun olarak; bu tür demeler açısından farklı bir hesaplama yöntemi bulunmaktadır. Buna göre, bu kurumlardan yapılan demeler mal rejimi devamı içinde toptan şekilde denmiş ise, yapılan deme TMK md. 228/II hükmüne göre irat şeklinde yapılış varsayılarak, mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki döneme ödenecek olan iratlar hesaplanarak tasfiye aşamasında kişisel mal olarak sayılmaktadır. Böylece yapılan ödemenin sadece yasal mal rejimi süresine tekabül eden kısmı edinilmiş mallara dahil olmaktadır.

Eşlere alışma glerinin kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar da onların edinilmiş malları içerisinde yer almaktadır. Özellikle BK md. 46 vd. da düzenlenen haksız fiil sonucunda ödenen tazminatlar bu bendin ana sebebini oluşturmaktadır. BK md. 46 haricinde de eşlerin bu sebeple hak kazanacağı tazminatlar onların edinilmiş mallarından sayılmaktadır.

Eşlerin kişisel mallarının gelirleri de, TMK uyarınca edinilmiş mal olarak kabul edilmiştir. TMK'nın Eşya Hukuku Kitabı'nda düzenlenen ürünler, kişisel malların gelirlerini oluşturmaktadır. Bu rnler doğal ve hukuki ürünler olarak ikiye

ayrılarak incelenmektedir. Çalışmamızda her bir ürün çeşidi bakımından tabii oldukları malvarlığı türü incelenmiştir.

Hem edinilmiş mallar hem kişisel mallar açısından ortak düzenlenen bent; edinilmiş malların yerine geçen değerlerin edinilmiş mal, kişisel malların yerine geçen değerlerin kişisel mal sayılacağıdır. (İkame ilkesi). Örnek olarak eşlerden birine miras olarak kalan bir antika halı onun kişisel malıdır. Eş bunu satın, elde ettiği gelir ile yerine bir otomobil satın alırsa, bu otomobil onun kişisel malı olmaya devam edecektir. Dolayısıyla mal rejimi sona erdiğinde bu otomobil mal rejimi devamı süresince edinilmiş olsa da tasfiyeye katılmayacaktır.

Eşlerin kişisel malları TMK md. 221 hükmü haricinde sınırlı sayıda sayılmıştır. Yani eşler TMK' nın belirttiği kişisel mallarını genişletememektedirler. Çalışmamızda kişisel mallar kanunda sayılanlar ve sözleşme ile düzenlenenler olarak iki ayrımda incelenmiştir.

Eşlerin kişisel kullanım eşyaları onların kişisel malları arasında yer almaktadır. Ancak doktrindeki genel görüş doğrultusunda, eşlerin kişisel kullanımına yarayan eşya ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ise artık kişisel kullanıma yarayan eşya vasfını kaybetmektedir. Fakat eşler söz konusu eşyaları üçüncü kişilerle ortak kullanıyorlar ise, eşya bu vasfını kaybetmemektedir.

Eşlerin yasal mal rejiminin başlangıcından önce sahip oldukları malvarlığı değerleri hangi amaçla edinilmiş olursa olsun onların kişisel malı sayılmaktadır. Aynı şekilde yasal mal rejiminin devamı süresince karşılıksız olarak elde ettikleri malvarlığı değerleri de onların kişisel malı olmaktadır. Buradan hareketle edinilmiş mal ve kişisel malların ayrılmasında temel olarak karşılık kavramının rol oynadığını ifade edebiliriz. Eşlerin mal rejimi devamı süresi içinde karma bağışlamalar sonucunda elde ettikleri malvarlığı değerleri ise ödenen ivazın niteliğine bağlı olarak değerlendirilmektedir.

Eşlerin yasal mal rejiminden önce ya da mal rejimi devamı sırasında elde ettikleri miras malları onların kişisel malı sayılmaktadır. Bu konuda mirasçılık sıfatının nasıl kazanıldığı önem teşkil etmemektedir. Ancak, miras sözleşmesi ile elde edilen malvarlığı değerinin, bu sözleşme sonucunda bir ivaz karşılığı iktisap edilmesi halinde; söz konusu malvarlığı değerinin edinimindeki ivazın karşılandığı

malvarlığı türüne göre bu malvarlığı değerinin tabi olduğu malvarlığı türü değişecektir. Bu ivaz kişisel mallardan karşılanmış ise; elde edilen malvarlığı değeri kişisel mal, ivaz edinilmiş mallardan karşılanmış ise elde edilen malvarlığı değeri edinilmiş mal sayılacaktır.

Eşlerin yasal mal rejimi süresi içinde olsun olmasın, elde ettikleri manevi tazminat alacakları onların kişisel malıdır. Bunun temel sebebi doktrinde manevi tazminata bir karşılık vermeden hak kazanmaları olarak gösterilmektedir. Manevi tazminat alacağının hangi yasal sebebe dayandığı ise malvarlığı türleri açısından bir önem teşkil etmemektedir.

Kişisel malların yerine geçen değerler (ikame ilkesi) burada da kişisel mal sayılmıştır.

Eşler TMK md. 221 uyarınca, yukarıda sayılan bazı edinilmiş malların kişisel mal olmasını kararlaştırabilmektedirler. Buradaki tartışma konusu kaynak kanun İMK'dan alınan hükmün çeviri hatasından kaynaklanmaktadır. Buna göre eşler ancak mesleklerinin icrasına ve işletmelerinin faaliyetlerine özgüledikleri malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak kararlaştırabilmektedirler. Aksi halde hükümde belirtildiği gibi, eşlerin bu faaliyetlerden elde ettikleri gelirleri kişisel mal sayabilmeleri yasal mal rejiminin amacına ters düşmektedir.

TMK eşlerin yasal mal rejiminin sona ermesinden önce birbirlerinden mal kaçırmalarını ve bu konuda muvazaalı işlemler gerçekleştirmelerini md. 229 hükmü ile engellemiştir.

Sonuç olarak; TMK her ne kadar edinilmiş mal ve kişisel mallara ilişkin malvarlığı değerlerinin özelliklerini ve bunların hangi malvarlığı değerlerinden oluşabileceğini belirtmiş olsa da; uygulamada bu konuda pek çok farklı husus karşımıza çıkabilmektedir. Türk örf adet yapısının çeşitlilik göstermesi, eşlerin mal rejimi müessesesini tanımamaları ve bunun yanında erkek egemen toplum yapısı da mal rejimi hükümlerinin toplum tarafından uygulanabilmesini engellemektedir. Özellikle mal rejiminin sona ermesi halinde eşlerin malvarlığı türlerini tanımamaları ve TMK' da malvarlığı türlerinin, bunlara eklenecek değerlerin ve eşler arasında yapılabilecek mal rejimi sözleşmesi hükümlerinin çoğunun yoruma açık şekilde düzenlenmesi bu durumun başlıca sebeplerindedir. Çalışmamızda, yasal mal

rejiminde eşlerin malvarlığı türlerinin hangi malvarlığı değerlerinden oluştuğu, söz konusu malvarlığı değerlerinin ait oldukları malvarlığı türlerinin doktrindeki yorum ve tartışmalarına, sınırlı sayıda bulunan Yargıtay içtihatları ile ışık tutulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acabey, M. Beşir: **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi**, İzmir 1998, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Acabey, M. Beşir: **Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, Prof. Dr. Hayri Domaniç' e 80. Yaş Armağanı, Cilt II, İstanbul 2001, Beta Yayınevi, (s. 777-815).
- Acabey, M. Beşir: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Özel Sayı (s. 491- 534).
- Acar, Faruk: **Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**; Ankara 2007; Seçkin Yayınları.
- Akıntürk, Turgut: **Türk Medeni Hukuku II. Cilt Aile, Hukuku**, 11. Bası, İstanbul; Beta Yayınevi, 2008.
- Akıntürk, Turgut/
- Akipek, Jale G.: **Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, Cilt I, 5. Bası, Beta Yayınevi.
- Akıntürk, Turgut: **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, 6. Bası, İstanbul 2007, Beta

Yayınları (Çalışmamızda Başlangıç Hükümleri olarak kısaltılmıştır).

- Ateş, Turan: **TMK Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, İstanbul 2005, Legal Kitabevi
- Aybay, Aydın: **Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler**; 12. Bası, İstanbul 2000, Filiz Kitabevi
- Barlas, Nami: **Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları**, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Ankara 2004, Seçkin Kitabevi (s. 115- 143).
- Ceylan, Ebru: **4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun Mal Rejimleri ile İlgili Getirdiği Yeni Düzenlemeler**, Prof. Dr. Ömer Teoman' a 55. Yaş Günü Armağanı, Cilt 2, İstanbul 2002.
- Ceylan, Ebru: **Türk ve İsviçre Hukuku'nda Boşanmanın Hukuki Sonuçları**; Ocak 2006, Galatasaray Üniversitesi Yayınları (Çalışmamızda Boşanma olarak kısaltılmıştır).
- Çelik, Nuri: **İş Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 21. Bası, Beta Yayınevi.
- Demir, Sevgi: **Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku**, Ankara 2004, Kartal Yayınevi.
- Demir, Pınar Özlem: **Yeni Medeni Kanun' da Evli Kadınların Hukuki Durumu ile ilgili Yenilik ve Değişiklikler**, İstanbul 2004, Vedat Kitapçılık.
- Demir, Pınar Özlem: **Yasal Mal Rejimi Çerçevesinde Eşlerin Aralarında Yapabilecekleri Sözleşmeler**,

Yüksek Lisans Tezi, 2005 (Çalışmamızda Sözleşmeler olarak kısaltılmıştır).

- Dural, Mustafa/ Sarı, Suat: **Türk Özel Hukuku**, Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri, Cilt II, İstanbul 2009.
- Dural Mustafa/ Öğüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper: **Türk Özel Hukuku**, Cilt III Aile Hukuku, İstanbul 2008, Filiz Kitabevi.
- Dural, Mustafa/ Öğüz, Tufan: **Türk Özel Hukuku**, Cilt II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2006, Filiz Kitabevi.
- Erman, Hasan **Medeni Hukuk Dersleri**, Başlangıç Bölümü, İstanbul 2004, Der Yayınları.
- Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin: **Aile Hukuku Dersleri**, İstanbul 1971; Fakülteler Matbaası.
- Gençcan, Ö. Uğur: **4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na Göre Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Ankara 2002, Yetkin Yayınevi.
- Gümüş, M. Alper: **Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri**; İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık.
- Günay, Cevdet İlhan: **İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, 2. Bası, Yetkin Yayınları.
- Gürzumar, Osman Berat: **İsviçre Medeni Kanununun Türkiye' de İktisabı, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişinin 80. Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum**, Ankara Üniversitesi

Hukuk Fakültesi, Hazırlayanlar; Sirmen, Lale/
Kırca, Çiğdem/ Buz, Vedat, (s. 17- 29).

Güzel, Ali/ Okur, A. Rıza/

Caniklioğlu, Nurşen:

Sosyal Güvenlik Hukuku, 12. Bası, Beta
Yayınevi.

Hatemi, Hüseyin:

Aile Hukuku I (Evlilik Hukuku), Vedat
Kitapçılık, İstanbul 2005 (Çalışmamızda Aile
Hukuku olarak kısaltılmıştır).

Hatemi, Hüseyin:

İntikal (Geçiş) Dönemi Hukuku; İstanbul
2004;Vedat Kitapçılık.

Hatemi, Hüseyin:

Borçlar Hukuku Sözleşme Dışı Sorumluluk,
İstanbul 1994.

Hatemi, Hüseyin:

Medeni Hukuka Giriş, 3. Bası, İstanbul 2004,
Vedat Kitapçılık.

Hatemi, Hüseyin:

Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2004, Vedat
Kitapçılık.

Hausheer, Heinz/

Geiser, Thomas/

Kobel, Esther:

**Das Eherecht des Schweizerischen
Zivilgesetzbuches**, Bern 2000.

Hayran, Burhan:

**4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal
Rejimleri Şerhi**, Eylül 2004, Adil Kitapevi.

Helvacı, Serap/ Erlüle Fulya:

Medeni Hukuk, Arıkan Yayınları, İstanbul
2007.

- İmre, Zahit / Erman, Hasan: **Miras Hukuku**, Yasal Mirasçılık, Ölüme Bağlı Tasarruflar, Mirasın Geçmesi, Mirasın Taksimi, 7. Bası, Der Yayınları.
- İnal, Tamer: **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul 2004; Kazancı Kitapevi.
- Kaçak, Nazif: **Açıklamalı- İctihatlı Boşanma, Nafaka, Mal Rejimleri, Velayet**, Ankara 2004, Kartal Yayınevi.
- Karahasan, Mustafa Reşit: **Tazminat Hukuku, Manevi Tazminat**; İstanbul 2001, Beta Yayınları.
- Kılıçoğlu, Ahmet: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 2. Bası Ankara Turhan Yayınevi,2002 (Çalışmamızda Edinilmiş Mallar olarak kısaltılmıştır).
- Kılıçoğlu, Ahmet: **Medeni Kanun’umuzun Aile-Miras ve Eşya Hukuku’nda Getirdiği Yenilikler**, 2. Baskı, Ankara 2004 (Çalışmamızda Yenilikler olarak)
- Kocayusufpaşaoğlu/
Hatemi/Serozan/Arpacı: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 4. Bası, İstanbul 2008, Filiz Kitapevi.
- Koçhisarlıoğlu, Cengiz: **İsviçre’ de Evlilik Birliği Hukuku’ndaki Son Gelişmeler**, Prof. Dr. Jale G. Akipek’ e Armağan; Konya 1991, Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Moroğlu, Nazan: **Medeni Kanun’ da Mal Rejimleri**, Ocak 2002, Beta Yayınları.
- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukuku Bilgisi**, Ankara 2008, 3. Bası, Yetkin Yayınları.

- Nomer, Haluk **Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları**, İstanbul 2002, Beta Yayınevi.
- Odendahl, Hanswerner: **Türk Medeni Kanunu'nun Yeni Mal Rejimi Hükümleri, Eksiklikleri ve Sorunları Üzerine Bir Karşılaştırma**, Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük' e Armağan, Ankara 2005.
- Oğuzman, Kemal/
Barlas, Nami: **Medeni Hukuk; Giriş,- Kaynaklar- Temel Kavramlar**, 13. Bası, İstanbul 2006, Vedat Yayınları.
- Oğuzman, Kemal/ Seliçi, Özer/
Oktay- Özdemir, Saibe: **Eşya Hukuku**, 11. Bası, İstanbul 2006, Fili Kitabevi.
- Oğuzman, M. Kemal/
Öz, Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul 2009, Vedat Kitapçılık.
- Öztan, Bilge: **Aile Hukuku**, Evliliğin Kurulması, Evliliğin Hükümleri, Evlilikte Mal Rejimleri, Evliliğin Sona Ermesi, Ankara 2004, Turhan Kitabevi.
- Öztan, Bilge: **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 13. Bası, Ankara 2003.
- Özüğür, Ali İhsan: **Mal Rejimleri, Yasal Mal Rejimi, Akdi Mal Rejimleri**, Ankara 2004, Seçkin Yayınevi.
- Parasız, İlker: **İktisada Giriş**, Prensipler ve Politika; Bursa 2000, Ezgi Kitabevi.
- Pulaşlı, Hasan **Temel Hukuk** (Avrupa Birliği Hukuku Eki ile), 6. Bası, Karahan Kitabevi.

- Reisoğlu, Safa **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 19. Bası, İstanbul 2006, Beta Yayınevi.
- Sarı, Suat: **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, İstanbul; Beşir Yayınevi, 2007.
- Sarı, Suat: **Türk Medeni Kanunu' na Göre Eşler Arasında Yasal Mal Rejimi**; Hukuki Perspektifler Dergisi, Nisan 2005; Sayı 3 (Çalışmamızda HPD olarak kısaltılmıştır).
- Serozan, Rona **Medeni Hukuk**, Genel Bölüm, Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık.
- Sonsuzoğlu, Elif: **Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukuku'ndaki Etkileri**, İstanbul 2006, Legal Yayınevi.
- Sutter- Som, Thomas/
- Kobel, Felix/Çev. Zeytin, Zafer: **İsviçre Mal Rejimi Hukukunun Yenilenmesini İhtiyaç Var mıdır?** Prof. Dr. Hüseyin Hatemi' ye Armağan, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Diyarbakır 2005, Sayı 6 (s. 133- 163).
- Süzek, Sarper: **İş Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 2008; Beta Yayınevi.
- Şeker, Muzaffer: **Eşin Ölümü Halinde Malların Miras ve Yasal Mal Rejimi Kapsamında Birbirinden Bağımsız Olarak Tasfiye Edilmesi ve Özellikle Sağ Kalan Eşin Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Miras ve Yasal Mal Rejimini Hükümlerinden Kaynaklanan Hakları**; Prof.

- Dr. Aydın Aybay' a Armağan; Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/1, Maltepe Üniversitesi Yayınları (s.435- 450).
- Şenocak, Zarife: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2009 (s. 377- 408).
- Şıpka, Şükran: **Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası**, 2. Bası, İstanbul 2004, Beta Yayınevi.
- Şıpka, Şükran/
Demir, Pınar Özlem: **İsviçre Federal Mahkemesi' nin Edinilmiş Malların Tasfiyesine İlişkin Bir Kararının İncelenmesi**, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu' na Armağan; Ankara 2004, Seçkin Yayınları (s. 255- 261).
- Şıpka, Şükran/
Kaplan, Hasan Ali: **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu' na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi, Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi**, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu'na Armağan; Ankara 2004, Seçkin Yayınları (s. 263- 273).
- Tekinay, Selahattin Sulhi: **Türk Aile Hukuku**, 7. Bası, İstanbul 1990, Filiz Kitabevi.
- Tuncay, Can/Ekmekçi, Ömer: **Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları**, 2. Basım, İstanbul 2009, Legal Yayınevi.

- Ülgen/ Teoman/ Helvacı/
Kendigelen/ Kaya/
Normer Ertan: **Ticari İşletme Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul
2008, Vedat Kitapçılık.
- Üstündağ, Saim: **İcra Hukuku' nun Esasları**, İstanbul 2004.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet: **Türk Medeni Hukuku** Cilt II, Aile Hukuku, 5.
Bası, İstanbul 1965, Nurgök Matbaası.
- Von Tuhr, Andreas: **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, Çev.
Cevat Edege, Cilt 1; İstanbul 1952.
- Yağcıoğlu, Ali Haydar: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde
Eşlerin Yasal Alım Hakkı**, İzmir 2007, Güncel
Yayınevi.
- Yetik, Nurten: **Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal
Rejimleri**, Ankara 2008, Bilge Yayınevi.
- Zevkliler, Aydın/
Havutçu, Ayşe/
Gürpınar, Damla: **Medeni Hukuk Temel Bilgiler**; 6. Bası,
Ankara 2008, Turhan Yayınevi.
- Zeytin, Zafer: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve
Tasfiyesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2008.
- Zeytin, Zafer: **Değer Artış Payı, Eklenecek Değerler ve
Denkleştirme Alacağı**; Uygulamalı Aile
Hukuku Sertifika Programı; III. Dönem,
Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama
Sorunları; Hazırlayanlar; Şıpka, Şükran/
Özbilen, Barış/ Şensöz, Ebru; İstanbul Ticaret

Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007
(Çalışmamızda Değer Artış Payı olarak
kısaltılmıştır).